

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKUL 2. SINIF HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN
DRAMA YÖNTEMİ İLE ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN BİR
UYGULAMA ÖNERİSİ

DERYA AV HARTUÇ

İzmir
2015

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKUL 2. SINIF HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN
DRAMA YÖNTEMİ İLE ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN BİR
UYGULAMA ÖNERİSİ

DERYA AV HARTUÇ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

İzmir
2015

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İlkokul 2. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Darama Yöntemi İle Öğretimine İlişkin Bir Uygulama Önerisi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynaklarda gösterilenlerden oluştuğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

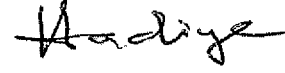

Derya AV HARTUÇ

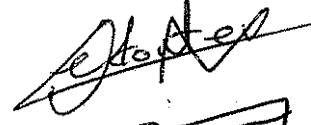
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından İlk¼đretm Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

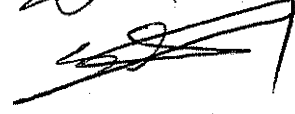
Başkan Yrd. Doç. Dr. Hadiye K¼Ç¼KKARAG¼Z

¼ye Doç. Dr. Erkut KONTER

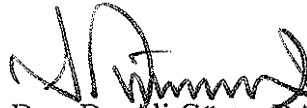
¼ye Doç. Dr. İrfan YURDABAKAN

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

19.10.12015

Doç. Dr. Ali G¼nay BALIM
Enstit¼ M¼d¼r¼

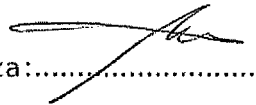
T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10063528
Yazar Adı / Soyadı	DERYA AV HARTUÇ
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 39028619840
Telefon	5079172825
E-Posta	deryaav_9@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	İlkokul 2. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Drama Yöntemi ile Öğretimine İlişkin Bir Uygulama Önerisi
Tezin Tercümesi	An Application Proposal for the Use of Drama Method in Teaching 2nd Grade Life Science Courses
Konu	Eğitim ve Öğretim = Education and Training
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	Eğitim Bilimleri Bölümü
Anabilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2015
Sayfa	145
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. HADİYE KÜÇÜKKARAGÖZ 54373117742
Dizin Terimleri	Drama teknikleri=Drama techniques ; Hayat bilgisi dersi=Social science lesson ; Drama=Drama
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

05.02.2015

İmza:.....

ÖNSÖZ

Tez çalışma konum olan drama yöntemi ve teknikleriyle beni lisans döneminde tanıştıran ve bu alanda etkinliklere katılacak kadar dramayı sevdiren yegane danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ'e, araştırmamın her bölümde bana karşı göstermiş olduğu sabrı, desteği, ilgisi ve en önemlisi sevgi dolu davranışları için teşekkürlerimi sunarak kendisini çok sevdiğimi belirtmek istiyorum.

Araştırmamın veri toplama sürecinde bana yardımcı olan tüm öğretmen arkadaşlarıma ve izin söz konusu olduğunda destek veren okul müdürüme çok teşekkür ederim.

Tüm yaşadığım zorluklara ve engellere rağmen benim arkamda duran, heyecanımı paylaşan ve ellerinden geldiğince destek olmaya çalışan canım annem Hülya AV'a, canım babam Hasan AV'a, sevgili eşim Atakan HARTUÇ'a ve karşılığını ödeyemeyeceğim kadar bana yardımı dokunan ve her daim benim yanımda olan biricik kardeşim Burak AV'a minnettarım. İyi ki varsınız.

Derya AV HARTUÇ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii

BÖLÜM I

1.Giriş

1.1Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Problem	4
1.4.1.Alt Problemler	4
1.5. Sayıltı ve Sınırlılıklar	4
1.6.Tanımlar.....	5

BÖLÜM II

2.Araştırmanın Kuramsal Temelleri

2.1. Eğitim ve Öğretim	7
2.2 Hayat Bilgisi Öğretimi.....	8
2.2.1. Hayat Bilgisi Dersinin Tanımı ve Önemi	8
2.2.2. Hayat Bilgisi Dersinin İlkeleri	9
2.2.3.Hayat Bilgisi Dersinin İçeriği	10
2.2.4. Hayat Bilgisi Öğretiminin Amaçları	11
2.2.5. Hayat Bilgisi Dersinin Tarihçesi ve Gelişimi	12
2.2.5.1. Dünyada Hayat Bilgisi Dersinin Tarihçesi ve Gelişimi	12
2.2.5.2. Türkiye’de Hayat Bilgisi Dersinin Tarihçesi ve Gelişimi	15

2.2.6. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı	17
2.2.7. Hayat Bilgisi Dersinde Yapılandırmacı Yaklaşım	19
2.2.7.1. Yapılandırmacı Yaklaşımın Tarihçesi ve Gelişimi.....	21
2.2.7.2. Yapılandırmacı Yaklaşımın Çeşitleri	22
2.2.7.2.1. Bilişsel Yapılandırmacılık	22
2.2.7.2.2. Sosyal Yapılandırmacılık.....	22
2.2.7.2.3.Radikal Yapılandırmacılık.....	23
2.2.7.3. Yapılandırmacı Yaklaşımın 5E ve 7E Modelleri	24
2.2.7.4. Yapılandırmacı Yaklaşım ile Hayat Bilgisi Dersi	25
2.3. Drama	29
2.3.1. Dramanın Tanımı ve Önemi	29
2.3.2. Dramanın Tarihi ve Öğretim Yöntemi Olarak Gelişimi.....	29
2.3.3. Dramanın Amaçları	32
2.3.4. Drama Çeşitleri.....	33
2.3.4.1. Sosyo Drama.....	33
2.3.4.2. Psiko Drama.....	34
2.3.4.3. Yaratıcı Drama.....	34
2.3.5. Drama Teknikleri.....	36
2.3.5.1. Dedikodu Halkası (Gossip Circle)	36
2.3.5.2. Doğaçlama (Improvisation)	36
2.3.5.3. Donuk İmgeler (Still Images)	37
2.3.5.4. Geriye Dönüş (Flashback)	37
2.3.5.5. Mektuplar (Letters)	37
2.3.5.6. Öğretmenin Rol Alması (Teacher In Role)	37
2.3.5.7. Sözsüz Canlandırma (Pantomime)	38
2.3.5.8. Rol İçinde Yazma (Writing In Role)	38
2.3.5.9. Rol Oynama (Role Playing)	38
2.3.5.10. Telefon Görüşmeleri (Telephone Conversation)	38
2.3.5.11. Tüm Grupla Drama.....	39
2.3.5.12. Özel Mülkiyet- Bitmemiş Nesnelere (Private Property-Unfinished Materials)	39
2.3.5.13. Bilinç Koridoru	39

2.3.5.14. Bölünmüş Ekran(Split Screen)	40
2.3.5.15. Fotoğraf Anı	40
2.3.5.16. Gerçek An(Moment of Truth)	40
2.3.5.17. İç Ses(Inner Voice)	40
2.3.5.18. Ritüeller ve Seremoniler(Ritual- Ceremony)	40
2.3.5.19. Rol Kartları(Role Cards)	41
2.3.5.20. Sıcak Sandalye(Hot Sitting)	42
2.3.5.21. Kukla ve Maske Kullanımı	43
2.3.6. Eğitimde Drama	43
2.3.6.1. Drama Süreci	48
2.3.6.2. Hayat Bilgisi Öğretiminde Bir Yöntem Olarak Drama	50
2.4. Konu ile İlgili Yayın ve Araştırmalar	52
2.4.1. Konu ile İlgili Uluslararası Yayın ve Araştırmalar.....	52
2.4.2. Konu ile İlgili Yerel Yayın ve Araştırmalar	53

BÖLÜM III

3.Yöntem

3.1. Araştırma Yöntemi	57
3.2. Çalışma Grubu (Katılımcılar)	57
3.3. Veri Toplama Yöntemleri ve Çözümleme Teknikleri	58

BÖLÜM IV

4.Bulgular ve Yorum

4.1. “Hayat Bilgisi dersi, drama ve drama yönteminin çeşitli derslerde kullanımı alan yazında ne kadar ve nasıl yer almıştır?”	60
4.2. “Hayat bilgisi ders programı ve uygulanan yöntemlere ilişkin ilkökul sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?”.....	67

4.3. “Alan yazın ve öğretmen görüşleri temelinde Hayat bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretiminde nasıl bir uygulama önerilmektedir?”	84
4.3.1. “Okul Heyecanım” Temasındaki Konuların Ders Planları.....	86
4.3.2. “Benim Eşsiz Yuvam” Temasındaki Konuların Ders Planları	97
4.3.3. “Dün, Bugün, Yarın” Temasındaki Konuların Ders Planları	107

BÖLÜM –V

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	117
KAYNAKLAR.....	122
EKLER	130

ÖZET

Bu araştırmada ilkokul öğretmenlerinin 2. Sınıf Hayat Bilgisi ders konularını drama yöntem ve tekniklerini kullanarak daha etkili bir şekilde işleyebilmeleri için bir uygulama önerisi ortaya konulmuştur. Kullanılan yöntem ve tekniklerin, çocukların eğitim ve öğretim hayatındaki ve Hayat Bilgisi ders programının içeriğindeki yeri ve önemi betimlenmiştir.

İlk bölümde giriş ve problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırma soruları, varsayımlar ve sınırlılıklar ile tanımlara yer verilmiştir.

İkinci bölümde öğretim yaklaşımları ve yapılandırmacı yaklaşım, uygulanmakta olan Hayat Bilgisi ders programı, drama yöntemi ve teknikleri çeşitleri, Hayat Bilgisi dersinde dramanın önemi ve drama yöntemi, üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama, dördüncü bölümde drama yöntemine uygun olarak hazırlanmış ders planları ve öğretmen görüşlerine yer verilerek bulgular ve sonuç ortaya konularak V. bölümde tartışma, değerlendirme ve öneriler yer almıştır.

Araştırmada alan yazın tarama ile drama ile ilgili yazılmış tez, makale, kitap vb. yazılı basılı kaynaklar taranarak yarı yapılandırılmış form ile toplanan öğretmen görüşleri ışığında 2014-2015 eğitim öğretim yılı için hazırlanan Milli Eğitim Bakanlığı onaylı 2. Sınıf Hayat Bilgisi ders kılavuzundaki “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” temalarındaki konular ele alınarak dramadaki tekniklerin uygulanması ile ilgili ders planları hazırlanmıştır.

Çalışma sonucunda hazırlanan ders planları alınan öğretmenlerin görüşlerine de dayanarak sonuçlar alan yazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: öğretim, öğrenme, öğretmen, öğrenci, yapılandırmacı yaklaşım, Hayat Bilgisi dersi, drama yöntemi, drama

SUMMARY

The purpose of this research is to put forth a proposal in order to let primary school teachers teach the social studies lesson course subjects more effectively by using drama methods and techniques. It is desired to place and importance of the used methods and the techniques in children's education and training lives and in the contents of social studies lesson schedule.

In section one; introduction and problem status, purpose and importance of the research, research questions, hypothesis and limitations and definitions have been included.

In the second section; teaching and constructivist approaches, applied social studies lesson schedule, drama methods and techniques and types and techniques, importance of drama and drama method in social studies lesson; in the third section: research method, workgroup, data acquisition; in section four: lesson plans prepared in accordance with the drama method and teacher's opinions will be included and with the findings and results put forth, the discussions, evaluations and suggestions will take part in section five.

In the research; the lesson plans related to application of the techniques in drama will be prepared by considering the subjects in "My School Excitement", "My Nonesuch Family" and "Yesterday, Today, Tomorrow" themes in Social Studies Lesson guide of the 2nd class (which has been prepared for 2014- 2015 school year and approved by Ministry of National Education) in the light of form semi-structured by literature scanning and scanning of thesis, articles, books and similar documentary printed references and of gathered teacher opinions.

Based on the opinions of the teachers- whose lesson plans prepared at the end of the research has been taken-, the results will be discussed in the light of literatures

Key words: teaching, learning, teacher, student, constructivist approach, social studies lesson, drama method, drama

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Hayat Bilgisi dersi öğrencilerin gelecek hayatlarında daha sağlıklı ve mutlu bireyler olmaları adına önemli bir derstir. Bu derste kazandırılması hedeflenen bilgi ve beceriler ile öğrenciler kendi hayat akışlarını belirleyebilirler. Buradan yola çıkılarak Hayat Bilgisi dersinde öğretim sürecinin iyi geçirilmesine dikkat edilmesinin önemli olduğu söylenebilir. Öğrenci sürece yaparak ve yaşayarak katılırsa gelecekte karşılaşılabileceği problemlere karşı çözüm üretmede daha başarılı bireyler olabilirler.

Son yıllarda başlayan ve günümüzde büyük bir hızla gelişmeye devam eden yapılandırmacı yaklaşım, bizim de 2004 yılından beri eğitim sistemimizin bir parçası haline geldiği belirtilebilir. Yıldırım (2008)'a göre yenilenen bu program, “öğretmenlere, öğrencinin yaparak-yaşayarak öğrenmesine olanak tanıyan yöntem ve teknikleri önermektir. Bu yöntem ve tekniklerden biri de drama yöntemidir”(Akt. Koç,2013:3).

1.1.Problem Durumu

Geçmişten bu güne bakıldığında kişilerin yaşadıkları problemlere gerekli çözümleri tek başlarına bulmakta güçlük çektikleri görülmektedir. Yaşadıkları ülkenin problemlerine uzak, geleceğe yönelik planları olmayan ve hayattan şikayet eden, ruhsal açıdan sağlıklı ve mutsuz bireylerin sayısının günden güne arttığı söylenebilir. Hayat Bilgisi dersinin amaçlarından birinin de mutlu bireyler yetiştirme olduğu düşünülürse öğrenciler adına bu dersin önem kazandığı söylenebilir.

Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarıldığı ülkemizde temel eğitim kademesinde yer alan ilkokul Hayat Bilgisi dersinin daha kaliteli bir eğitim öğretim süreciyle geçirilebilmesini sağlamak öğrencilerin gelecek yaşamları adına üzerinde durulması gereken bir ders olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda günümüzde kaliteli bir eğitim öğretim süreci için okullarda Hayat Bilgisi de dahil olmak üzere tüm derslerde

yaparak yaşayarak öğrenmenin temelini oluşturan yapılandırmacı yaklaşımın uygulandığı ifade edilebilir. Bu yaklaşımda kullanılan yöntemlerden olan drama yönteminin, öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlaması ve özgüven geliştirmesinde yardımcı olması açısından Hayat Bilgisi dersinin öğretiminde kullanımına ilişkin ders planları hazırlanarak öğretmenlerin bilinçlendirilmesiyle, bireylerin sağlıklı ve kaliteli bir gelecek yaşam oluşturmaları adına öğretmenlerimize bu yolda ışık tutulmalıdır.

Bu araştırma, araştırma sorularına yönelik olan alan yazın, tez, makale, kitaplar ile resmi müfredatın incelenmesi, sempozyum ve konferans bildirimleri, elektronik ortamdaki kaynakların incelenmesinin yanı sıra öğretmen görüşleri de dikkate alınarak, 2. Sınıf Hayat Bilgisi ders kitabındaki “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” temaları konularının drama yöntemine ilişkin tekniklerinin kullanılarak hazırlanan ders planları önerisidir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ile ilkökul 2. Sınıf Hayat Bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretimine ilişkin bir uygulama önerisi ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda;

1. Hayat Bilgisi, drama ve drama yönteminin çeşitli derslerle ilişkisi ile ilgili alan yazın taraması yapılmış,
- 2.İlkokul 2. sınıf öğretmenlerinden ders konularının daha etkili bir şekilde işlenebilmesi için görüşleri alınmış,
3. Hayat Bilgisi programı “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün Bugün Yarın” temaları ve bu temalardaki kazanımlar için drama yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı ders planları hazırlanarak bir uygulama önerilmiştir.

Kullanılan tekniklerin çocukların eğitim ve öğretim hayatlarında ve Hayat Bilgisi ders programı içeriğinde yeri ve önemi belirtilmiştir. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde giriş, problem durumu, araştırmanın amacı, problem ve alt problemler ile tanımlar; ikinci bölümde kuramsal çerçevede eğitim-öğretim

durumu, yapılandırmacı yaklaşım, Hayat Bilgisi ders programı, drama yöntemi ve teknikleri ve Hayat Bilgisinde drama kullanımının önemi; üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, çalışma grubu (katılımcılar), veri toplama yöntemleri ve çözümleme teknikleri; dördüncü bölümde bulgular ve sonuçlarda drama, drama yönteminin çeşitli derslerle ilişkisi ve Hayat Bilgisi dersinin alan yazında ne kadar ne nasıl yer aldığı, nitel veri analizine göre incelenen öğretmen görüşleri ve hazırlanan ders planları; beşinci bölümde tartışma ve öneriler yer almaktadır.

Bu çalışma betimsel tarama modelindedir. Karasar'a göre (2011) betimsel tarama geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırmalardır. Bu bağlamda konu ile ilgili yazılı ve basılı tez, kitap ve diğer yayınlar ile öğretmen görüşlerinin yer aldığı yarı yapılandırılmış bilgi formu ile veriler toplanmıştır. Çalışma sonucunda hazırlanan ders planları, öğretmen görüşleri ve ilgili alan yazın ışığında tartışılarak öneriler sunulmuştur.

1.3.Araştırmanın önemi

İlkokul çağındaki çocukların hayatı yaparak yaşayarak öğrenebilecekleri en önemli derslerden birinin Hayat Bilgisi olduğu söylenebilir.

Geleceğin çocuklarından beklenen üretken, eleştirel, bağımsız ve yaratıcı düşünebilen, özgün fikirler oluşturabilen, muhakeme yapabilen, problemlere çözüm üretebilen, bireysel farklılığını yansıtabilen bir nesil meydana getirmeleridir. Böyle bir yaşam tarzı oluşturabilme ve geliştirebilmede Hayat Bilgisi eğitimi belirleyici ve işlevsel bir öneme sahiptir. Bu ders esnasında uygulanabilecek en etkili yöntemlerden biri de drama yöntemidir (MEB, 2009). Drama yöntemi ile işlenen Hayat Bilgisi konuları yapılandırmacı eğitimin temeli olan yaparak yaşarak öğrenmeyi de desteklediği ifade edilebilir. Bu yöntemin öğretmenler arasında bilinçli ve kaliteli bir şekilde uygulanması ile gelecek nesillerin atıldıkları hayatlarında daha sağlıklı bir yaşam sürdürebilecekleri düşünülmektedir.

Ayrıca ulaşılabilen alan yazında Hayat Bilgisi dersi ile ilgili kazanımların drama yöntemi ve tekniklere uygun olarak hazırlanmış ders planlarının basılı olduğu herhangi bir esere rastlanmadığından dolayı çalışma önem kazanmaktadır.

1.4.Problem

Bu araştırmanın problem cümlesi “*İlkokul 2. Sınıf Hayat Bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretimine ilişkin bir uygulama önerisi nasıldır?*” şeklindedir.

1.4.1.Alt Problemler

“*İlkokul 2. Sınıf Hayat Bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretimine ilişkin bir uygulama önerisi nasıl olmalıdır?*” sorusuna yanıt aramak üzere araştırmanın alt problemleri aşağıda sıralanmıştır:

1. Hayat Bilgisi dersi, drama ve drama yönteminin çeşitli derslerde kullanımı alan yazında ne kadar ve nasıl yer almıştır?
2. Hayat Bilgisi ders programı ve uygulanan yöntemlere ilişkin ilkökul sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
3. Alan yazın ve öğretmen görüşleri temelinde Hayat bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretiminde nasıl bir uygulama önerilmektedir?

1.5.Sayıtı ve Sınırlılıklar

Ders planları hazırlanırken;

- 1.Öğretmenlerin yanıtlarında içten ve samimi,
- 2.Sınıf mevcudunun drama tekniğine uygun olduğu kabul edilmiştir.

Sınırlılıkları;

1. 2. Sınıf Hayat Bilgisi ders programında yer alan “*Okul Heyecanım*”, “*Benim Eşsiz Yuvam*” ve “*Dün, Bugün, Yarın*” temaları ve bazı kazanımları,
2. Denizli ve İzmir ilinde görev yapan ilkökul öğretmenlerinin görüşleri,
3. 2014-2015 eğitim öğretim dönemi ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Öğretim: “Öğrenmenin başlaması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi için düzenlenen ve çocukların gelişimini amaçlayan planlı süreçlerdir” (Akt.Okvuran, 2002: 118).

Öğrenme: “Davranışlarda ya da öğrenilmiş biçimde davranabilme kapasitesinde meydana gelen ve pratikten, deneyimin diğer şekillerine kadar çeşitli alanlarda sonuç veren kalıcı bir değişiktir” (Schunk, 2009:2).

Öğretmen: “Mesleği bir bilim dalını, bir sanatı veya teknik bilgileri öğretmek olan” kimselerdir (MEB, 2014).

Öğrenci: “Öğrenim görmek amacıyla herhangi bir öğretim kurumunda okuyan” (MEB, 2014) bireyler olarak tanımlanabilir.

Yapılandırmacılık: Bilginin nasıl edinildiğine bakmak yerine onun nasıl yapılandırıldığını vurgulayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, öğrenme ve gelişimin bireye olan katkısını ortaya koymaktadır.(Schunk,2009)

Hayat Bilgisi: Hayat Bilgisi, toplu öğretim yaklaşımına dayalı olarak oluşturulmuş, çocukların hem kendilerini hem de içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanımları için tasarlanan bir ders olarak tanımlanabilir. (MEB, 2009). Bu ders “...ilköğretimin merkez dersi niteliğinde olan çocuğun yaşamayı öğrenme ve keşfetme sürecinde ana öncelikli adımları atmasını, yaşama uyum sürecinde ilk bilgilerle donanımlı olmasını amaçlayan bir derstir” (Topses, 2001). Başka bir deyişle, çocukları “hayata hazırlamak; ona zayıf ve kuvvetli yönlerini tanıtarak kendisi ve çevresi ile barışık, yaratıcı ve özerk yaşamaktan zevk alan, demokratik tutumlara sahip bir insan” olarak yetiştirmektir (Özdemir, 1998).

Drama: Drama, içinde eylem olan, bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların

yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinliklerdir (Adıgüzel,2012.Akt.Çakır, 2012:1)

BÖLÜM - II

2. Araştırmanın Kuramsal Temelleri

2.1.Eğitim ve Öğretim

İçinde bulunduğumuz modern çağda düşünen, yorumlayan, anlayan, sorun çözen ve bilim ışığının peşinde koşan bireyler olmalarını sağlama eğitimin temel amacı olduğu düşünülürse, geleceğin yetişkinlerini bilgi çağı insanı olarak yetiştirmenin bir zorunluluk olduğu söylenebilir.

Her geçen gün artarak gelişen teknolojik gelişmelerle bireyler daha fazla bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu gelişmelerin de eğitimin her alanını etkilediğinin hissedildiği söylenebilir. Daha kaliteli bir eğitim öğretim süreci için eğitim yaklaşımlarında köklü değişiklikler meydana geldiği ve bu yaklaşımlarda eğitimde insana verilen değerler daha da arttığı ortaya koyulabilir. Bireylerin zihinsel becerilerinin geliştirilmesi, bireysel farklılıklarının farkında olması, duygu ve düşüncelerini etkili ifade edebilmeleri gibi becerilerin de üzerinde durulduğu ve hazırlanan eğitim programlarındaki kazanımlar ve etkinliklerin de bu yaklaşımlardan payını aldığı ve buradaki etkililiği gerçekleştirilme süreci sınıflarda yapılan eğitim ile mümkün olduğu söylenebilir.

Eğitimin birçok tanımının yapılmasına rağmen en çok tercih edilen ve kullanılan tanım *“bireyin davranışlarında, bireyin yaşantıları sonucunda istendik davranışların kazanılması sürecidir” (Güteryüz,2008)*. Demokratik yaşamın gerektirdiği şekilde olumlu ilişkiler geliştirmesi için eğitimin amaçlarının en başında bireye iletişim yeterliliğini kazandırma, işbirliği yapabilme yani toplamsallaşabilmesini sağlama, aynı zamanda sağlıklı yaşama ve üreme yeterliliğine sahip, sorunlarına olumlu ve yapıcı bir tutumla çözüm arayabilen bireyler yetiştirmek olduğunu söyleyebiliriz.

Senemoğlu (1997)'a göre eğitim, yaşam boyu devam eden bir süreç, bu süreçteki ğretim ise öğrenmeyi bir anlamda sağlama, kolaylaştırma işlevine sahiptir, çünkü öğrenme, bireyin çevresiyle belli bir düzeydeki etkileşimleri sonucunda meydana gelir (Akt.Okvuran,2002:117).

Öğretim ise, *“ğrenmenin başlaması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi için düzenlenen ve çocukların gelişimini amaçlayan planlı süreçlerdir”* (Akt.Okvuran, 2002:118). Planlı olan bu süreçte çeşitli öğrenme stillerine sahip ğrenci durumlarının göz önüne alınması önemlidir. Öğrencilerin hayalci, düşünür, karar veren, aktör, görsel, işitsel, kinestetik, dokunsal gibi farklı zeka alanlarına sahip olduğu dikkate alınırsa Hayat Bilgisi dersindeki kazanımlara ait etkinliklerin öğrencilerin bu farklı öğrenme stillerine uygun olarak hazırlanması gerektiği söylenebilir.

ğrenme –ğretme ortamlarında gerçekleşen öğrenme zden'e (2002) göre anlık bir olay değil, bir süreçtir ve doğası gereği zorla gerçekleştirilemez. Drama da, öğrencilerin isteğine bağlı katılmasıyla gerçekleşebilen ayrıca katılımcıların hem görsel, hem işitsel hem de dokunsal açıdan öğrendikleri bir yöntem olması bakımından, yapılandırmacı yaklaşım içinde yer alabilecek olmasıyla Hayat Bilgisi ğretimi açısından uygulanan etkinliklerle birlikte önemli bir yere sahip olabileceği söylenebilir.

2.2. Hayat Bilgisi ğretimi

2.2.1. Hayat Bilgisi Dersinin Tanımı ve nemi

Hayat Bilgisi dersi öğrencilerin günlük yaşamda karşılaşmış oldukları problemlere çözüm nerileri getirebilmelerine ve sosyalleşmelerine önemli katkılar getirmektedir (şimşek, 2005: 17).

Erden'e (1997) göre Hayat Bilgisi *“ocukların iyi bir insan, iyi bir vatandaş olması, çevresine etkin ve olumlu bir biçimde uyum sağlaması için gerekli olan*

temel davranışları kazanmasını sağlayan ilk derstir". Binbaşıoğlu (1973 ve 2003) da Hayat Bilgisi dersini çocuğa küçük yaşlardan itibaren içinde yaşadığı toplum ve kültürü dikkate alarak çevresindeki sorunlarla başedebilecek donanıma sahip bilgilerle çevreye uyumda gerekli becerileri kazandırmayı amaçlamış bir ders olarak tanımlamıştır.

Belet (1999)'e göre geçmişten günümüze kadar gerçekleşen değişimler zorunlu olarak eğitim alanlarına da yansımaktadır. Bunun için toplumun ihtiyaçlarına cevap veren yaklaşımlar tercih edilmesiyle toplumun temeli olan birey de burada en önemli faktördür olduğu ve bireyin değişip gelişmesiyle, problemlerin de o derecede azalmış olacağı söylenebilir. Bu bağlamda ilkokullarda okutulan Hayat Bilgisi dersi önem kazanmaktadır. Bireyin gelişimi için ilk temel de bu derste atılır. 1927'den beri Hayat Bilgisi dersinin öğrencilerin kendilerini geliştirmede önemli bir rol üstlendiği görülmektedir (Belet, 1999). Ayrıca bu dersin insanın çevresi ve yaşamı ile ilgili ilk düşünce, duygu ve hareketleri üzerinde çok etkili olduğu söylenebilir.

2.2.2. Hayat Bilgisi Dersinin İlkeleri

Baymur (1937)'a göre Hayat Bilgisi dersi "*hayatilik*", "*mahallilik*", "*halilik*", "*ayaniyet*" ve "*temerküz*" adı altında beş prensibe dayanmaktadır.

Hayatilik prensibi; okulun kişileri hayat yoluyla hayata hazırlaması demektir. Bu ilkenin yapılandırmacı yaklaşımla iç içe olduğunu söyleyebiliriz. *Mahallilik prensibi*; çocuğun yaşadığı çevre ile sürekli iletişim halinde ve çevresinin de eğitimine etkili olabilmesi demektir. *Hayatilik*, zamanın şartlarına uygun içeriği, *ayaniyet prensibi* çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesinin planlanması ve *temerküz prensibi* çeşitli disiplin konularının bir bütün olarak öğretilmesidir (Baymur, 1937).

MEB (2009) Hayat Bilgisi Öğretim Programına göre bu dersin ilkeleri şöyle sıralanmaktadır:

1. Program öğretmen yerine öğrenci merkezli olmalıdır.
2. Öğrenci sürece aktif katılmalıdır.

3.Program çocuğun zihinsel becerilerini geliştirerek yaşam kalitesini arttırmalıdır.

4. Ders süreci çocuğun eğlenme gereksinimini karşılayacak şekilde zevkle katıldıkları bir ders olmalıdır.

5.Olaylar ve olgular çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak bütüncül ve tematik bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

2.2.3. Hayat Bilgisi Dersinin İçeriği

Çocuğun etrafındaki olaylara karşı çoğu zaman genel olarak bir merak içerisinde olduğu söylenebilir. Onun için evi, ailesi, akrabaları, komşuları ve okulu gibi yaşadığı yerler ve insanlar onun hayatıdır. Kendi hayatına da merak duyan çocuk Hayat Bilgisi dersi sayesinde bu merakını çevresini tanıyarak, severek ve onu daha iyi hale getirmeye çalışarak giderir. Hayat Bilgisi dersi bu amaç doğrultusunda planlanmıştır. Bu bağlamda bir “gerçek öğretimi”dir (Türkyılmaz, 1972).

MEB (2005) Hayat Bilgisi ders programına göre ilkokulların 1., 2. ve 3. sınıflarında verilen ve mihver ders olarak okutulan Hayat Bilgisi dersinde, insan biyolojik, sosyal ve kültürel yönleriyle bir bütün ve değişimin hem öznesi hem de nesnesi olarak ele alınmıştır. Bu noktadan hareketle “*birey*”, “*toplum*” ve “*doğa*” olmak üzere üç ana öğrenme alanı belirlenmiş, değişim de bütün bu öğrenme alanlarını kuşatan daha genel bir boyut olarak düşünülmüştür. Gerçek yaşamda bu öğrenme alanlarının içerikleri ve değişimleri iç içedir; bunlar sadece eğitim öğretim amacıyla yapay olarak birbirinden ayrılabilir. Hayat Bilgisi dersi için özellikle benimsenen toplu öğretim yaklaşımının da bir gereği olarak, bu öğrenme alanlarını aynı anda kuşatabilen “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” temaları belirlenmiştir (MEB, 2005:12). İlköğretimin ilk yıllarındaki çocuk hayatı bir bütün olarak algıladığından, Hayat Bilgisi dersi diğer disiplinlerle birlikte bir bütün olarak verilmiştir. Eğer disiplinler tek tek birbirinden bağımsız şekilde verilseydi, çocuklar aralarındaki ilişkileri kavrayabilmekte zorlanırlardı (Akınoğlu, 2002).

2.2.4. Hayat Bilgisi Dersinin Amaçları

Hayat Bilgisi dersinin amaçları ilk olarak 1926 yılında hazırlanmıştır. Dokuz maddeden oluşan bu amaçlar; çocuğun kendini ve çevresini tanımasına, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersine temel oluşturmasına, sağlığını korumasına, değer öğrenimine, ahlaki ve beceri eğitimine yöneliktir (Binbaşoğlu, 2003).

1936 programında bu amaçlar beş maddeye indirgenerek içerisine “estetik anlayış” ve “yurt ve ulus sevgisi” maddeleri eklenmiştir. Buradaki amaçlar daha soyut olduğundan bir önceki programın daha da gerisine gidilmiş ve Hayat Bilgisi dersinin anlaşılmasına neden olmuştur (Binbaşoğlu, 2003).

1948 programına göre *“Hayat Bilgisi dersi bir gözlem, yaşama ve iş deney dersidir”* şeklinde dersin tanımı yapılmıştır. 1968 programında amaçlar, öncakilere nazaran daha işlevsel ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi destekleyen bir program haline gelmiştir (Binbaşoğlu, 2003). Bu dönem programının amaçları öğrencilerin yakın çevresini tanıması, yurttaşlık görevleri ve sorumluluklarını bilmesi, toplumdaki insanlarla olan ilişkileri ile ekonomik yaşama fikrini ve yeteneğini geliştirmesi ve daha iyi yaşama becerisi kazanmasıdır (Dündar, 2002).

1998 programında Hayat Bilgisi dersinin genel hedeflerinin bir bölümü duyuşsal ve devinişsel alanlara ayrılmıştır (Öztürk ve Dilek, 2002). Bu programda her sınıf için özel amaçlar da belirtilip, hem sınıflar hem de üniteler arasında birbirinin ön koşulu olabilecek bir helezonik yapı oluşturulmamıştır (Binbaşoğlu, 2003). Ayrıca çocuğun öğrenmesi “görülen ya da görülmeyen her türlü bedensel, ruhsal ve zihinsel etkinliği olarak değil, sözlü ya da yazılı olarak belirtmesi” ifade edilmiştir (Meb Tebliğler Dergisi, 1998).

Binbaşoğlu (2003) ve Baymur (1937)’a göre Hayat Bilgisi dersinin amaçları aşağıda verildiği gibidir:

1. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinde gerekli olan temel bilgi, beceri ve tutum ile ilgili kavramları kazandırma,

2. Öznel düşünmeden nesne düşünmeye geçiş sağlama,
3. İlkokul 1., 2. ve 3. sınıf yaş grubu çocuklarının algılama özelliklerine uygun temaları oluşturma,
4. Öğrencilerin içinde buldukları çevreye uymalarını sağlama,
5. Öğrencilere doğa sevgisini kazandırma,
6. Yakın çevreleriyle bağ kurarak vatan ve ulus sevgisini oluşturma,
7. Gelenek, görenek, tarihi eser, tanınmış kişiler vasıtasıyla tarih bilincini uyandırma,
8. Bir sonraki eğitim basamağında olan farklı disiplin alanlarına aşinalık sağlama,
9. Coğrafi koşullarını bilme ve açıklamadır.

MEB (2009) Hayat Bilgisi Öğretim Programına göre ise amaçlar şöyle sıralanmıştır:

1. Kendisiyle ve çevresiyle barışık,
2. Değişikliklere uyum sağlayan,
3. Öğrenmekten zevk alan,
4. Çağın gerektirdiği donanımlara sahip,
5. Kendini, milletini, vatanını koruyan ve geliştiren birer mutlu bireyler yetiştirmektir (MEB, 2009:9).

2.2.5. Hayat Bilgisi Dersinin Tarihçesi ve Gelişimi

2.2.5.1. Dünyada Hayat Bilgisi Dersinin Gelişimi

Hayat Bilgisi dersi adından da anlaşılacağı üzere hayata dair bir ders olduğu belirtilebilir. Birçok kaynakta bu dersin temellerinin hayatın yaşanılarak öğrenilebileceğini düşünen, öğrenen kişiye öğretilen eşyanın yakınlaştırılmasını, gösterilmesini ve kullanılmasını isteyen Eflatun'a kadar uzandığı belirtilmiştir. Geçmiş bu kadar eskilere dayanan bu ders yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi desteklediğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda yaparak yaşayarak öğrenme ilkesini ilkokullarda uygulamak isteyen İngiliz bilimadamı Bacon ve "eğitimde esaslı olarak

Hayat Bilgisi konularına yer veren ve Hayat Bilgisi dersinin kurucusu olarak” bilinen 17. yüzyıl eğitimcilerinden J. A. Comenius da (Belet, 1999) dersin gelişiminde rol oynamıştır.

Brückl’ün (1932) aktardığına göre Comenius, Orbus Sensualium Pictus (Gözle Görülen Resimli Dünya- 1658) adlı yapıtında yaparak yaşayarak öğrenmenin önemini ve eğitimin Hayat Bilgisinin üzerine kurulacağını şu sözleriyle belirtmiştir:

“Çünkü biz tıpkı ecdadımız gibi tabiatın bahçesinde oturuyoruz; niçin biz de onlar gibi gözlerimizi, kulaklarımızı ve burnumuzu kullanmayalım? Niçin hasselerimizden başka muallimler vasıtasile tabiatın eserlerini öğrenelim? Niçin ölü kitaplar yerine tabiatın canlı kitabını açmayalım? Bu canlı kitapta, ötekilerden herhangi birinin bize anlatabileceğinden çok daha fazla görülebilecek şeyler vardır.” (Akt. Güleriyüz, 2008).

Avrupa’da reformun başladığı yıllarda Fransız Jean Jacques Rousseau (1712-1778) eğitimin çocuğun doğası ve gelişimiyle şekillendiğini “Emile” adlı romanında dile getirdiği görülmüştür (Baymur, 1937). Kitapta Rousseau’nun Emile adlı hayali bir erkek çocuğunun hayatı, gelişim evreleri ve her evrede nasıl bir eğitim verildiği anlatılmıştır. Birinci kitap Emile’nin bebekliği, ikinci kitap çocukluğu, üçüncü kitap 12 -15 yaşları, dördüncü kitap 15 yaş sonrası ve beşinci kitap ise Emile’nin eşi Sophie’nin eğitimi ile ilgili olarak roman beş kitaptan oluşmaktadır (Ata, 2003). Rousseau eserinde eğitim ile ilgili şu noktalara değindiğini ifade etmiştir:

“Bitkiler tarımla, insan eğitimle yetiştirilir... Zayıf doğuyoruz, kuvvete ihtiyacımız var, her şeyden mahrum doğuyoruz, yardıma ihtiyacımız var. Budala doğuyoruz, muhakemeye ihtiyacımız var. Doğuştan sahip olduğumuz ve büyüyünce muhtaç olduğumuz her şeyi bize eğitim vermiştir. Bu eğitim bize doğadan veya insanlardan yahut da eşyalardan gelir. Düşüncelerimizin ve organlarımızın sürekli gelişimi doğanın eğitimidir. Bize etki eden konular üzerinde kendi deneyimlerimizden kazandığımız da, eşyanın eğitimidir” (Rousseau’dan akt. Güleriyüz, 2008).

Brückl (1932) Rousseau'nun eğitim alanındaki fikirlerini Johan Bernhard Basedow (1723- 1790), Gotthilf Christian Salzman (1744- 1811) ve Joachim Heinrich Campe gibi Alman eğitimcilerin uygulamaya çalıştıklarını vurgulamıştır. Emile adlı kitapta yazılan eğitim ile ilgili görüşleri kendisinde denemek isteyen Johann Heinrich Pestalozzi çocuğa verilen eğitimlerin onun kendi gözlemleri ve deneyimleriyle bağdaştırmasını isteyerek “Ben beşerin tedrisini psikolojileştirmek istiyorum” demiştir (Baymur, 1937). Eğitimle ilgili ilkeleri; “yakın çevreden başlayarak somut örnekler verme, basitten karmaşığa doğru ve ön bilgilere dayalı olma” şeklinde belirten Pestalozzi Hayat Bilgisi dersini “*yakın çevreye dayalı bir bütün*” olarak ele alınması gerektiğini belirtmiştir (Baysal, 2006).

Hayat Bilgisi dersinin tarihsel açıdan gelişimini etkileyen diğer bir isim de Alman Johann Friedrich Herbart'a göre, öğretimde öğrenci algısı önemli rol oynamakta, duyu yoluyla edinilen bilgilerin zihinde bulunanlarla karşılaştırıldıktan sonra, değiştirilerek yeni bilgiler üretilmektedir (Binbaşoğlu, 2003).

Herbart'tan sonra Amerikalı John Dewey de öğretimin toplulaştırılması üzerinde durmuş ve ona göre okulun hayata hazırlık değil, hayatın kendisi olduğunu belirtmiştir (Binbaşoğlu, 2003). Dewey ise eğitimle ilgili anlayışını şöyle dile getirmiştir:

“ Dinlemeli kulak ve kitap! Gerçekten kelime rüzgarından başka bir şey esmeyen okullarımızda en gözde araçlar bunlardır; yani bunlar yaşama ihtiyaç duyan çocuklar için soğuk ve ölü rüzgardır. Yaşam, gerçek yaşam. Eğer yaşam istiyorsak, kendimizi yaşamın içine atalım. Çocuğu olduğu gibi bütün istek ve yönelimleri ile görelim. Kalbinin nasıl çarptığını dinleyelim ve onu ileriye itecek bir çevre içinde bulunduralım. Ya öğrenmek?.. Kuşkusuz öğrenmek de gerek. Fakat önce yaşamak ve yaşayarak öğrenmek başta gelir” (Bender, 2005).

1907 yılında Jean Ovide Decroly de “*hayat ile hayat için*” sloganıyla bir okul açarak o güne kadar bilinen fakat uygulanmayan “*toplulu öğretim*” fikrine hayat vermiştir (Binbaşoğlu, 2003).

Şu an ülkemizde uygulanan Hayat Bilgisi programının benzeri ise sadece Almanya’da uygulanmaktadır (Öztürk ve Dilek, 2002). Grundschule adlı zorunlu eğitimin Sachunterricht adı altında okutulan ve bizdeki Hayat Bilgisi dersine denk bu dersin amacı, içeriği ve okullarda okutulma şekli bizdekiyle benzerlik göstermektedir (Baysal, 2006).

2.2.5.2. Türkiye’de Hayat Bilgisi Dersinin Tarihsel Gelişimi

Ülkemizde ilk olarak 1869 yılında Saffet Paşa, eğitim yasası sayılabilecek “Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’ni hazırlamıştır. II. Meşrutiyet döneminde Fransız ilkokulları örnek alınarak Tedrisat-ı İptidaiyye Kanunu ve Mekteb-i İptidaiyye-i Umumiyye Talimatnamesinde ilkokullarda Hayat Bilgisi dersinin temeli sayılabilecek eşya dersleri, ziraat adı altında verilmiştir (Karagülle, 1988).

Daha önceki isimleri Tabiat Tetkiki, Ziraat ve Hıfzısıhha, Coğrafya ve Tarih Mebadisi, Muhabahat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye olan Hayat Bilgisi dersi Cumhuriyet döneminde 1926 yılından itibaren eğitim sistemimizde yerini almıştır. 1926 programını Binbaşoğlu (2003) yeni programda ilişkilere pek önem verilmediğini ve özellikle birinci dönem derslerinin hayat ve toplum etrafında toplu olarak öğretimin esas alındığını, bunun için eski programlarda Tabiat Tetkiki, Musabahat ve Coğrafya derslerinin ayrı olarak gösterildiği halde, yeni programda bunların Hayat Bilgisi adı altında toplandığını belirtmiştir.

1926 programına Hayat Bilgisi, toplu tedris, iş okulu gibi kavramlarına yer veren Türk eğitim sistemimizde Hayat Bilgisi dersi ilkokullarda ana ders olmuş ve diğer derslerle ilişkilendirilerek işlenmiştir (Başgöz, 1995; Türkyılmaz, 1972). Bu programın amacı; “ilk mektebin başlıca genç nesli muhitine faal halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmek” olduğu şeklinde özetlenebilir (Sönmez, 2005).

1936 programına daha önceki amaca ek olarak “bedence ve ruhça en iyi alışkanlıklara sahip olmak, Türk toplumuna ve Cumhuriyet idaresine intibak etmek,

faydalı olmak, milli, medeni ve insani fikir ve hislere sahip bir hale getirmek” şeklinde genişletilerek, dersin amaçları soyutlaştırılmıştır (Sönmez, 2005; Binbaşıoğlu 2003). 1948 programında Hayat Bilgisi dersinin amaçları kapsamlı olmakla beraber soyutluluğu devam ettirilmiştir (Binbaşıoğlu, 2003). 1936 programından farklı olarak “Eğitsel Sonuçlar” adlı bölüm eklenmiş ve sonuçları öğrencilerin kendilerinin edinmesi söylenmiştir (Dündar, 2002).

1961 yılında 1948 yılının programındaki değişiklikler tespit edilmiş, 1962 yılında yeni programın taslağı uygulanarak geliştirilmiş ve 1968 yılı programı hazırlanmıştır (Baysal, 2006). 1968 programında amaçlar daha ayrıntılı verilerek (Dündar, 2002) ilkokulun birinci devresinde Hayat bilgisi dersi için uygulanan mihver ders anlayışı, ikinci evrede Sosyal Bilgiler ve Tabiat dersleri için de uygulanmaya başlanmıştır (Binbaşıoğlu, 2003). Ayrıca “Eğitsel Sonuçlar” bölümü çıkarılarak “Belirli Gün ve Haftalar” ve “Hayat Bilgisi Dersinin Araçları” eklenmiştir (Dündar, 2002; Güteryüz, 2008).

1990 yılında MEB tarafından “Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” ile yeni Hayat Bilgisi programı geliştirilmiş, 1993-1994 yıllarında pilot illerde uygulanmış ve 1998 yılında ülke geneline yayılan bu programın hedefleri bazı değişikliklere rağmen 1968 programının hedeflerine benzer olarak hazırlanmıştır (ed.Öztürk ve Dilek, 2002). 1998 programında amaçlar hedefler olarak değiştirilmiştir (Binbaşıoğlu, 2003).

2003 yılında dünyadaki gelişmeler göz önünde bulundurularak 2005 yılı Hayat Bilgisi programı bir takım değişikliklere uğramış, davranışçı yaklaşım yerine yapılandırmacı yaklaşım, hedef ve davranış yerine kazanım, ünite yerine de tematik yaklaşım ele alınmıştır (TTKB, 2005). 2009 yılı programında da aynı isimle yer alan Hayat Bilgisi dersi programının işleniş sürecinde yapılandırmacı yaklaşımın da desteklediği drama yöntemi kullanılmasının önemine yer verilmiştir (MEB, 2009)

2.2.6. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı

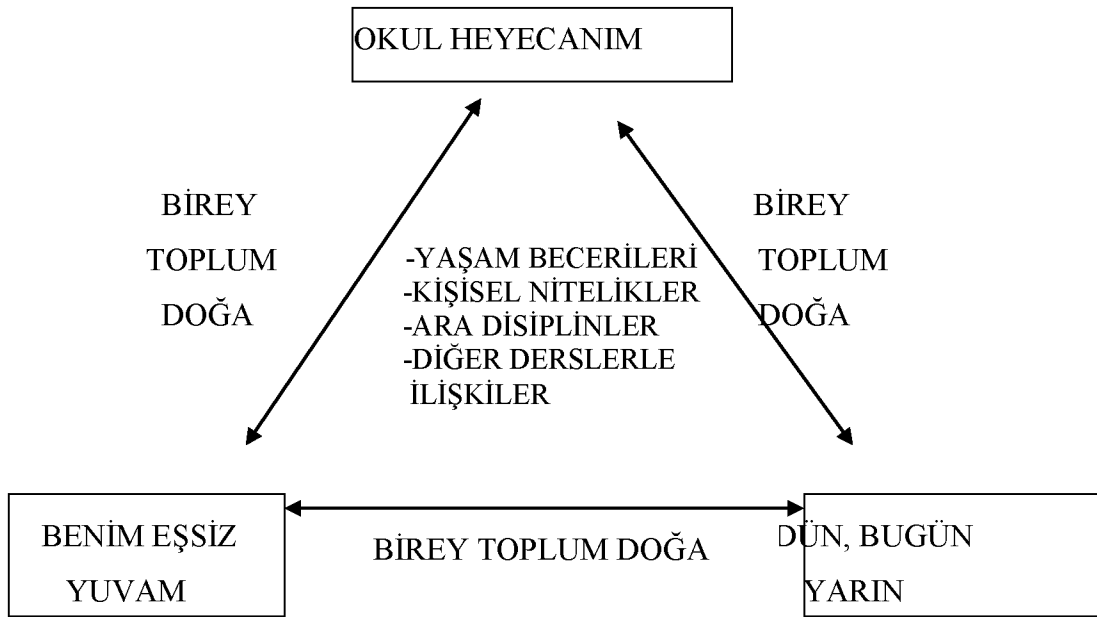
Eğitim programlarının amacı bize nasıl bir insan yetiştirileceği hakkında bilgi vermek olduğu ifade edilebilir. Zaman içerisinde de değişime uğrayarak bu güne gelen Hayat Bilgisi dersi de bireyleri değişen topluma hazırlamakta, çağın gereklerine uygun davranışlar geliştirmelerine yardımcı olmak adına onlar için ilk temeli atmaktadır (Belet, 1999). Amacı ise; Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını gerçekleştirerek, onları hayata hazırlamak için gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırarak iyi birer vatandaş olmalarını sağlamaktır (Şahin ve Sever, 2005). Programda öğrencilere kazandırılmak istenen kişisel nitelikler ve değerler; özgüven, özsaygı, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme olarak ifade edilmektedir (MEB, 2005).

Hayat Bilgisi dersi öğretim programı; öğrenciyi merkeze alan, öğrencinin aktif olduğu ve işine yarayacağı becerileri öncelikli olarak öğreten, zihinsel yetenek ve kişiliği geliştiren, eğlenerek zevk aldırان, olayları bütüncül ve tematik bir yaklaşımla ele alan bir programdır (MEB, 2009). Bu programda tematik yaklaşımın seçilmesinde rol oynayan unsurlar; (MEB, 2005).

1. Bireysel farklılıkları olan öğrenciler için motivasyon kaynağı olup, öğrencilerin çalışmalarına ilgi ve kendilerine olan güvenlerinin diğer derslere de yansımaya yardımcı olmak,
2. Öğrencilerin, başkalarının görüş açısını daha iyi anlamalarını ve onlara saygı duymalarını sağlamak,
3. Yaşadıkları çevreyle olan bağlarını ve farkındalıklarını arttırmak,
4. Öğrencilerin etkinliklere katılarak değişik bilgi ve beceriler edinmelerini sağlamak,
5. Ekip ruhunu geliştirmek,
6. Öğrencilerin tutumlarında ve çalışma alışkanlıklarında iyileşme sağlamak,
7. Okula yönelik tutumlarının iyileşmesine yardımcı olmaktır.

2009 Hayat Bilgisi Dersi Programında “birey”, “toplum” ve “doğa” olmak üzere üç ana öğrenme alanı belirlenmiştir. Bu öğrenme alanlarının içerikleri iç içedir, fakat eğitim öğretim amacıyla birbirinden ayrılabilir. Bu öğrenme alanlarına “*Okul Heyecanım*”, “*Benim Eşsiz Yuvam*” ve “*Dün, Bugün, Yarın*” adlarıyla üç ana tema belirlenmiştir (MEB, 2009).

Aşağıdaki şekilde Hayat Bilgisi dersinin temaları ve ilişkileri gösterilmiştir.

Şekil 1. Hayat Bilgisi Dersi Programının Çatısı (MEB, 2009: 1)

Üç yıl boyunca isimleri değişmeyecek olan temalar ile öğrenmelerin önceki öğrenmelere dayandırılarak çocuğun ihtiyaçlarına uygun içerik belirlenmesi ve uygulanmasının sağlanması istenmektedir. Program, Hayat Bilgisi dersindeki kazanımlar ve beceriler esas alınarak, çocukların olumlu kişisel nitelikler oluşturmasını amaçlayan diğer derslerin kazanımları ve ara disiplinlere ait kazanımlarla da ilişkilendirilerek, kazanımlara uygun ölçme araçlarının kullanılmasına izin veren bir yaklaşımla oluşturulmuştur (MEB, 2009).

Hayat Bilgisi dersi programı diğer derslerin programlarıyla bütünleştirilmesi için Atatürkçülük ve ara disiplinler olan psikolojik danışma ve rehberlik, spor kültürü ve olimpiik eğitim, afetten korunma ve güvenli yaşam, kariyer bilinci geliştirme,

insan hakları ve vatandaşlık, sağlık kültürü, girişimcilik, özel eğitim ile bağlantılar kurulmuştur (MEB, 2009:7).

Hayat Bilgisi dersi kazanımları Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler derslerine zemin hazırlayacak ve belirlenen temalarla bir bütün olacak şekilde hazırlanmıştır. Her kazanım da bir öncekilere dayandırılarak oluşturulmuştur. Bu yüzden belirli gün ve haftalar hariç kazanımların yeri değiştirilemez (MEB, 2009).

Hayat Bilgisi öğretim programındaki etkinlikler belli teknik ve yöntemlere göre düzenlenmiştir (MEB, 2009). Etkinlikler öğrencilerin onlar için belirlenen kazanımları kazanmalarını sağlamaya yöneliktir (Güleryüz, 2008). Bu etkinliklerin hazırlanmasında drama yönteminin kullanılması uygun olabilir.

2.2.7. Hayat Bilgisi Dersinde Yapılandırmacı Kuram

İnsanlar yaşamboyu öğrenme merakı peşinde olmuşlar ve sadece gerekli olan bilgiyi değil, bilginin daha da ötesine ulaşmak istemişlerdir. Ancak yaşam sürekli değişmektedir. İşte bu sebeple kesin bir öğrenme anlayışı yerine esnek ve eleştirel bir anlayış benimsenmelidir. Bir arada yaşayabilmek için farklı açılardan düşünmek, farklı düşünceleri anlayabilmeyi öğrenmek, toplum sözleşmesine bağlı bireyler için vazgeçilmez olmalıdır. Bu şekilde farklı açılarla düşünen çocuklardan Hayat Bilgisi programındaki konuları birbirlerine benzer şekilde öğrenmeleri beklenemez. Her biri bilgiyi kendine uygun bir şekilde yapılandırır (MEB,2009:9). Buradan hareketle Hayat Bilgisi dersinde yapılandırmacı kuramın uygulanması ile öğrencilerin beklentilerinin karşılanabileceği söylenebilir.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme, *“öğrenenin ön bilgileriyle yeni bilgileri ilişkilendirerek, bütünleştirerek ayrıca yeni bilgi ile eski bilgi ve deneyim arasında ilişki kurarak yeni anlamlar oluşturduğu aktif bir süreçtir.”*(Perkins, 1999.Akt. Selek, 2013:10).

“Yapılandırmacılık, öğretimle ilgili bir kuram değil; bilgi ve öğrenme ile ilgili bir kuramdır ve bu kuram, bilgiyi temelden kurmaya dayanır. Başlangıçta öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmiş ve zaman içinde öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarına ilişkin bir yaklaşım” haline dönüşmüştür (Demirel, 2009:249).

Bu yaklaşımın ilkeleri Hayat Bilgisi programında şöyle belirtilmiştir (MEB, 2005).

- 1.Öğrenme aktif bir süreçtir.
- 2.İnsanlar öğrenirken, öğrenmeyi öğrenir.
- 3.Anlam oluşturma en önemli eylemi zihinseldir.
- 4.Öğrenme ve dil iç içedir.
- 5.Öğrenme sosyal bir etkinliktir.
- 6.Öğrenme bağlamsaldır.
- 7.Öğrenmek için bilgiye ihtiyaç duyulur.
- 8.Öğrenme zaman alır.

Bütün bu ilkeler doğrultusunda ilköğretimin de temel özelliklerinin değiştiğini söylenebilir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre ilköğretimin temel özellikleri (Eğitim Reformu Girişimi, 2005) şöyledir:

1. Öğretmen öğretenden değil yönlendiricidir.
2. Öğrenen sürece etkin katılarak, eski bilgileriyle yeni bilgilerini ilişkilendirerek bilgiye kendisi ulaşır.
3. İçerik öğrenciye uygun olarak düzenlenir.
4. Ürüne değil de sürece dönük olarak değerlendirme yapılır.

Yapılandırmacı kuramın öğretmeye değil, öğrenmeye önem verdiğini, öğrenenin özerklik ve inisiyatifini desteklediğini kabul ederek öğrenenleri irade ve amaç sahibi varlıklar olarak görülmesinden anlaşılabilir. Öğrenme sürecinde öğrenenin araştırması desteklenir ve doğal merakları artırılır. Değerlendirme yapılırken sadece öğrenen değil performans da hesaba katılır. Öğrencilerin nasıl

öğrendiği üzerinde durulur ve birlikte öğrenme desteklenir. Öğrenilen durum gerçek yaşamla bağdaştırılır ve tüm bunlar gerçekleşirken inanç ve tutumlar göz önünde bulundurulur (MEB, 2009:10).

2.2.7.1.Yapılandırmacı Kuramın Tarihsel Gelişimi

Son yıllarda ön plana çıkan bu yaklaşımın temelleri Socrates, Aristoteles, J. Locke, Berkeley, Immanuel Kant, F. W. Nietzsche, Vico, J. Dewey, Thomas S. Kuhn, L. Wittgenstein'a dayanmaktadır (Aydın, 2007).

Erdem ve Demirel (2002)'e göre yapılandırmacı yaklaşımı ilk defa Bruner tarafından gündeme getirirse de **“Öğretmen ve öğrenenler karşılıklı konuşup sorular sorarak ruhlarında gizli bulunan bilgiyi yorumlamalı ve oluşturmalıdır”** diyen Sokrates ilk büyük yapılandırmacı olarak kabul edilir. Temelini felsefe ve psikolojiden alan ve 18 YY. dayandığı söylenebilen bu yaklaşım, Dewey'in temel felsefesi olan yaparak-yaşayarak öğrenmeye dayanan en özgün ve kullanışlı öğrenmedir (Akt.Selek, 2013:14).

1800-1900 yıllarda Glasersfeld (1995)' e göre yapılandırmacılığın Kant felsefesi ve Giambattista Vico'nun düşüncelerine dayandırıldığı söylenmektedir (Akt.Selek, 2013:15). Öğrenme ortamlarının öğrenciye uygun olarak düzenlenmesi fikrini ilk kez ortaya atan Henrich Pestalozzi ise **“eğitim süreci çocuğun doğal gelişimine dayalı olmalı ve çocuğun evdeki yaşantılarıyla program arasında bağlantı kurmalı”** düşüncesini vurgulamıştır (Yurdakul,2005:21). Rousseau da **“öğrencilerinizi incelemekle işe başlayın”** diyerek **“ zekanın da zihni gelişimin temeli olduğunu ve öğrenenin çevreyle etkileşiminin anlamı yapılandırmada temel etken olduğunu”** dile getirmiştir (Erdem,2001:3). Yaşayarak etkinlik içinde öğrenmeye önem verenlerden Dewey, okulda etkinliklerin esas olduğunu ve eğitimin hayata hazırlık değil, hayatın kendisi olduğunu belirtmiştir (Aykaç, 2005).

“Öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak ortaya çıkan yapılandırmacılık daha sonra öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarını

işleyen ve bununla ilgili varsayımlar ortaya koyan bir yaklaşım haline gelmiştir.” (Fer ve Cırık, 2012. Akt.Selek, 2013:9-10).

2.2.7.2. Yapılandırmacı Kuramın Çeşitleri

2.2.7.2.1. Bilişsel Yapılandırmacılık

Çelikkaya (2008)’nın belirttiğine göre bilişsel yapılandırmacılık, öğrenmenin nasıl oluştuğunu ve bilginin nasıl kazanıldığını açıklamak için Piaget’in bilişsel gelişim yaklaşımı olarak ortaya attığı Piaget felsefesine dayanmaktadır.

Bilişsel yapılandırmacılar bilginin oluşumu ile Piaget’i dikkate alırlar. Piaget, bilginin doğası ile ilgili üç terim kullanmaktadır. Bunlar; şema, kavram ve yapıdır (Yurdakul, 2005). Bu temel süreçlerden yola çıkılarak bilginin yapılandırılmasını beş aşamada açıklar. Bunlar; önceki bilgilerin harekete geçirilmesi, yeni bilginin kazanılması, bilginin anlaşılması, uygulanması ve farkında olunmasıdır (Özden, 2003).

2.2.7.2.2. Sosyal Yapılandırmacılık

Duffy ve Cunningham (1996)’a göre öğrenmede toplumun, çevrenin ve sosyal etkileşimin önemini vurgulayan ve sosyal yaşantıların, düşünmeyi ve dünyayı yorumlama yollarını şekillendirdiği görüşünü savunan Vygotsky sosyal yapılandırmacılığın temelini oluşturur. Sosyal çevre ile etkileşimin öğrenmede önemli olduğunu öne süren bu yaklaşımda işbirliği çalışması çok önemlidir (Akt.Selek,2013:28). Vygotsky’e göre çocuklar bilgilerini sosyal çevreden öğrenerek oluşturmaya başlar. Çocukların karşılaştığı uyarıların kalitesini içinde yaşadığı çevre belirler. Bu sebeple bilişsel gelişimin kaynağı etkileşimdir (Senemoğlu, 2005).

Kendine özgü anlam taşıyan davranışlar sergileyen çocuk çevresinden etkilenir. Vygotsky’e göre zihinsel işlevler, her şeyden önce insanlar arasındaki psikolojik süreçlerdir. Öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediği diğer insanların

yardımıyla anlaşılabilir. Bilişsel gelişim dıştan içe doğru gerçekleşir ve dış dünyada insanlar aralarında geçen etkileşimleri izleyerek ve etkileşime girerek gelişimlerine katkı sağlarlar (Yurdakul, 2005).

2.2.7.2.3. Radikal Yapılandırmacılık

Ernst Von Glasersfeld tarafından oluşturulan *“radikal yapılandırmacılık, bazı araştırmacı ve kuramcılara göre sosyokültürel yapılandırmacılığın yeniden yorumlanmasıyla ortaya çıkan bir görüştür”* (Yurdakul, 2005:32).

Glasersfeld (1996) bilginin toplum tarafından oluşturulduğunu savunmuş ve sorgulanmasının gereksiz olduğunu vurgulamıştır. Bu anlayışa göre birey etkindir ve zihin bireyin davranışlarında daha uyumlu olmasını sağlayacak şekilde bir uyum sağlama sürecinden geçerek deneyimlerini düzenler ve bazı anlamlar oluşturur. Bilme, hem biyolojik hem de sosyal etkileşimlerle meydana gelir (Akt.Selek,2003:24). Radikal yapılandırmacılığı Glasersfeld (2001) şöyle ifade etmiştir:

“Radikal yapılandırmacılık nedir? Bu, bilgi ve bilme problemine yönelik teamüle aykırı bir yaklaşımdır. Bilgi, nasıl ifade edilirse edilsin insanların kafalarının içindedir ve düşünülen konunun alternatifi yoktur; fakat birey kendi deneyimlerine dayanarak bilgiyi oluşturur hipotezinden yola çıkarak oluşturulmuş bir yaklaşımdır. Deneyimlerimiz, içinde yaşadığımız dünyayı oluşturur. Her türlü deneyim öznedir ve benim fikirlerimin ve deneyimlerimin sizinkilerden farklı olduğuna inansam da aynı olup olmadıklarını bilme şansım yoktur. Bu gerçekten ürktücü bir görüştür.” (Akt.Selek,2003:24-25)

Kısacası; *“bilişsel yapılandırmacılık yapıyı, sosyal yapılandırmacılık anlamı, radikal yapılandırmacılık ise her ikisini vurgulamaktadır”* (Doolittle,1999).

2.2.7.3. Yapılandırmacı Kuramın 5E ve 7E Modelleri

Yapılandırmacı kuramın uygulanabilmesi için bir takım öğretme etkinliklerine ihtiyaç vardır. Carin ve Bass (2000)'ın belirttiğine göre bu etkinlikleri uygulayabilmek için 5E modeli kullanılabilir. Bu model Giriş(Engagement), Keşfetme (Exploration), Açıklama (Explanation), Detaylandırma (Elaboration) ve Değerlendirme (Evaluation) aşamalarıdır ve Carin ve Bass (2000)' göre bu aşamalar aşağıdaki şekilde açıklanabilir (Akt.Selek, 2013:54-57).

1.*Giriş* aşamasında öğretmen ilgi uyandırır, sorular sorar ve öğrencilerin neler bildiği ya da neler düşündüğünü ortaya çıkaracak cevaplar alır.

2.*Keşfetme* aşamasında öğretmen öğrencilerin çalışmalarını teşvik eder, öğrencileri gözlemler ve dinler, gerekli olduğu anlarda araştırmaya yönelten sorular sorabilir. Kısacası öğrenciler için danışman rolü üstlenir.

3.*Açıklama* aşamasında öğrencilerin kanıtları ile birlikte kavramları açıklamalarını sağlar. Ayrıca öğretmen formal olarak açıklamaları vererek kavramları açıklarken öğrencilerin önceki bilgilerinden faydalanır.

4.*Detaylandırma* aşamasında, öğretmen öğrencilerden onlara daha önce açıkladığı formal kavramları kullanmalarını bekler. Öğrencilere alternatif açıklamaları hatırlatır. Daha detaylı bir şekilde düşünmelerini sağlar.

5.*Değerlendirme* aşamasında, öğretmen yeni kavramları uygulayan öğrencileri gözlemler. Öğrencilerin bilgi ve becerilerini değerlendirirken, kendi kendilerini de değerlendirmelerine izin verir.

Diğer bir model olan 7E modeli ise son yılların en çok kullanılan modeli olduğu söylenebilir. Bu model teşvik etme, keşfetme, açıklama, genişletme, kapsamına alma, değiştirme ve inceleme/sınama bölümlerinden oluşmaktadır (Akt.Selek, 2013:58-64).

1.*Teşvik etme (excite)*; öğretmen çocukların sorularla ilgilerini çekerek ön bilgilerinin açığa çıkararak sorular sorar. Anlatılacak konu hakkında da düşünmelerini sağlar.

2.*Keşfetme (explore)*; sorgulama yöntemiyle öğrenciler yeni karşılaştıkları olayı gözden geçirirler. Etkinlik çerçevesinde tahminler yapar, deneyler kurar ve sonuçları üzerinde tartışırlar. Öğretmen ise öğrencileri gözlemler ve dinler.

3.*Açıklama (explain)*; öğrenciler çeşitli kaynakları kullanarak kavramların tanımlarını yapmaya çalışır. Öğretmen ise önceki deneyimlerini göz önüne alarak yeni kavramlar ortaya koyar, öğrenciler de dinleyerek yorumlamaya çalışırlar. Bu aşamada öğretmen öğrencilerin ihtiyaç duyduğu ya da eksik kalan yerleri açıklar.

4.*Genişletme (expand)*; Öğretmen öğrencilerin kavramları açıklamalarını ve araştırmalarında bunları kullanmalarını bekler. Öğrenciler de önceki bilgilerine dayanarak yeni sorular sorar, çözüm yolları önerir, kararlar alırlar. Bu esnada öğretmen “Daha önceki bilgilerinize dayanarak neler yapabiliriz?” ya da “Bu konu ile ilgili neler düşünüyorsunuz?” gibi sorular sorarak öğrencileri teşvik edebilir .

5.*Kapsamına Alma (extend)*; Öğrenciler öğretmenin önceden öğrendikleri kavrama dayalı olarak ortaya attığı yeni kavramların eskilerle olan ilişkilerini anlamlandırmaya çalışır ve öğretmen de bu süreçte onlara yardım eder .

6.*Değiştirme (exchange)*; Öğrenciler hem kendi hem de diğer grup arkadaşları ile işbirliği yaparak bilgi paylaşımında bulunurlar. Bu esnada fikirleri değişenler yeni deneyler tasarlarlar.

7.*İnceleme/sınama (examine)*;bu aşamada öğretmen açık uçlu sorular sorar, öğrenciler de tüm süreçte öğrendiği tanımları, açıklamaları kullanarak cevap vermeye çalışır. Öğretmen de öğrencileri inceleyerek ve değerlendirerek davranış değişikliklerinin nedenlerini açıklar.

5E ve 7E modelleri incelendiğinde bunların birbirine benzer özelliklere sahip oldukları söylenebilir. 5E modelindeki detaylandırma, 7E modelinde genişletme, kapsamına alma ve değiştirme olmak üzere üç basamağa ayrıldığı gözlemlenir.

2.2.7.4. Yapılandırmacı Kuram İle Hayat Bilgisi Dersi

Eğitim kurumlarının görevleri çocuğun toplumsallaşmasıyla birlikte yaşadığı yerin kültürünü ve tarihini tanımasını sağlayarak, toplumdaki rollerinin gerektirdiği

davranışları kazandırmaktır. Bu işlevi yerine getiren okullar bireylerin mutlu ve üretken olmasını sağlar (Erden, 1997).

“Okul, çocuğa dışarıdan baskı yapmak yerine çocuğun kendi çabasını kendisinin yönlendirmesine izin vermelidir. Yani okulda öğretim üzerine yoğunlaşmak yerine öğrenmeyi gerçekleştiren etkinliklere yer verilmelidir.” (Fer ve Cırık, 2012.Akt.Selek:23). Bu etkinlikleri gerçekleştirirken öğrenmek için her öğrenci sürece istekli katılmalı, öğrenmenin gerektirdiği ilkelere uymalı, öğrenmesinden sorumluluk taşımaları ve çalışmak zorunda olduğunun farkında olmalıdır. Bunun için güdülemeyi sağlamak okulun ve öğretmenlerin öncelikli görevidir (Fidan, 1985).

“İlköğretim birinci kademedeki çocukların gelişim özellikleri dikkate alındığında, öğrenciler sınıfta 40 dakika boyunca sabit oturmak yerine hareket etmeyi yeğlemektedirler” (Aykaç, 2005: 44). Eskiye nazaran artık uysal, soru sormayan öğretmeni ya da ana babaları rahatsız etmeyen çocuk değil, daha aktif, daha sosyal, kendisi ve çevresiyle barışık, araştırmacı kişiler yetiştirmede yapılandırmacı yaklaşımın önemini söyleyebiliriz. Eğitimde yapılandırmacı yaklaşımının biliminsanları tarafından daha çok ilgi görmesinin nedeni bilginin nasıl öğrenileceği ile ilgilenmesidir. Burada aslanan bireyin bilgiden nasıl bir anlam çıkardığıdır. Öğrenme öğretme sürecinde bu yaklaşımın öğrencilerin kendi kendilerine öğrenebilme olanağı tanıdığından en popüler yaklaşımlardan olduğu söylenebilir.

Eğitim sistemimizde yapılandırmacı yaklaşımın okullarda uygulanması ile birlikte eğitim programı, ölçme ve değerlendirme, sınıf yönetimi, öğretmenin ve öğrencinin rollerinde önemli değişiklikler olmuştur. Bu yaklaşıma göre öğrenme ortamları öğrenci merkezli ve yapısalcı kurama göre düzenlenmelidir. Öğrenci merkezli yaklaşımlarda bireysel ve grup çalışmaları ile birlikte öğrenciler yaratıcılığa, problem çözmeye ve kendi fikirlerini geliştirmeye güdülenmelidir (Küçükahmet, 2000). Perkins (1999)’e göre **“Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenen etkin bir rol almaktadır. Öğrenme sürecinde aktif olan öğrenen dinleme, okuma ve ezberleme yerine tartışma, hipotez kurma, sorgulama ve fikirleri paylaşma gibi**

zihinsel etkinliklerle öğrenmesini gerçekleştirir.”(Akt.Selek,2013:11). Wilson (1996)’a göre belirtilen etkinlikler sınıf içinde öğrencilerin hem öğrenmelerini sağlayacak hem de onlara uygun olacak gerçekçi bir şekilde uygulanmalı, süreç içerisinde yapılanlar öğrenciye anlamlı gelmelidir. **“Öğrenme sadece bireysel olarak değil, sınıf ortamında diğer bireylerle iletişim kurarak, tartışıp fikirleri paylaşarak da oluşur.”** (Perkins,1999.Akt.Selek, 2013:12). Bu yaklaşım sayesinde öğrenenlerin üst düzey düşünce becerileri gelişir ve öğrenme sürecindeki girişimcilikleri artar. Öğrenciler yaşamlarında karşılaştıkları her türlü durumu daha iyi anlarlar. Ders esnasında öğrencilerin güdülenmesiyle zevkli bir öğrenme ortamı sağlanarak bireye daha fazla kendini ifade etme fırsatı da verilmiş olur (Erdem, 2001).

Yapılandırmacı eğitimde, konu odaklı öğretim değil de öğrenenin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik öğretim temel alındığından gerçek yaşamla ilintili ve özgündür (Aydın, 2007). Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinde öğretmenin yapılandırmacı yaklaşımı kullanmasının yerinde olduğuna ulaşılabılır. Bu yaklaşımı kullanan öğretmenlerin rolleri İşman’ göre (1999) şöyle sıralanmaktadır. Öğretmen;

1. Öğrencinin kendi başına karar vererek bilinçli roller almasını sağlar.
2. Gerçek ve güncel kaynakları kullanır.
3. Öğrencilerin de dersi yönlendirebileceğini kabul eder.
4. Öğrencilerin hem kendisi hem de arkadaşlarıyla diyalog kurmasını sağlar.
5. Sınıf ortamında açık uçlu sorular sorulmasını destekler.
6. Öğrencilerde sorumluluk duygusunun gelişmesine yardımcı olur.
7. Soru sorduktan sonra öğrencilerin cevaplaması için bir müddet düşünebilme payı verir.
8. Öğrencilerin hem kendilerini hem de konular arasındaki ilişkileri geliştirmelerini sağlar.
9. Her öğrencinin farklı olan ilgi alanlarını geliştirir.

Yapılandırmacı yaklaşımın gerektirdiği özgür düşünebilme için çocuklar pozitif bir sınıf ortamı içerisinde eğitim öğretim yapmaları önerilebilir. Öğretmen pozitif bir sınıf ortamını;

- 1.Öğrencilerin kendilerini rahat hissetmesiyle,

2. Kendi aralarında olumlu ilişkiler kurmasıyla,
3. Varsa anlaşmazlıkları gidermesiyle,
4. Sınıf tartışmalarına katılmalarını sağlamasıyla,
5. Kendine güveni ve saygıyı arttıran örnekler üzerinde çalışmalarına olanak vermesiyle sağlar (MEB, 2009:73).

Sınıf içinde etkinlikleri uygulayan öğretmen öğrenci özgürlüğünü desteklemelidir. Ayrıca birbirinden farklı materyallerin yanı sıra birincil kaynaklara başvurmalıdır. Sınıf içindeki öğrenmeleri toplumsal deneyimler sağlayacak şekilde planlamalıdır. Öğrencileri gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri problemler üzerinde çalıştırmalıdır. Öğrencilere açık uçlu sorular sorarak onları konuyu araştırmaları için desteklemelidir. Öğretme sırasında yapılandırmacı yaklaşımdan yararlanarak gerektiğinde öğretim stratejilerini ve içeriğini öğrencilere göre değiştirebilmelidir. Öğrencilerin hem kendisiyle hem de arkadaşlarıyla etkileşime girmesini sağlamalı ve bu esnada yaptıkları hatalar için mutlaka geri bildirim vermelidir. Onlara bir soru yönelttiğinde yanıtlamaları için yeterli süre tanınmalıdır. Öğrencilerin başarısını öğrenme bağlamına göre değerlendirmelidir. (MEB, 2009: 75).

Bütün bulanlardan yola çıkarak ilkokullarda yapılandırmacı yaklaşım kullanımının ne kadar önemli ve gerekli olduğu söylenebilir. Bu dönemde verilen Hayat Bilgisi dersi yaşama yakınlığı itibarıyla yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi desteklemesiyle birlikte öğrencilerde daha kalıcı izli davranışlar meydana getirilebilir. Bu bağlamda ilkokullarda Hayat Bilgisi dersinin yapılandırmacı yaklaşımla işlenmesinin bir gereksinim olduğu söylenebilir. Yapılandırmacı yaklaşımda üründen çok sürece verilen önem göz önüne alındığında Hayat Bilgisi dersinin yaşamla doğrudan ilişkili olması nedeniyle drama yöntemiyle işlenmesi bakımından önem arz ettiği görülmektedir.

2.3. Drama

2.3.1. Dramanın Tanımı ve Önemi

Yunanca kökü Dran olan drama sözcüğü itmek, çekmek anlamına gelmektedir. Drama sözcüğü “ bugünkü anlamına yakın biçimde Yunanca Dromenon’daki seyirlik olarak benzetme anlamına yakındır” (Adıgüzel, 2006).

Türkçe sözlükte, *“sahnedeyazılmış oyun, tiyatro yazını ya da acıklı, üzüntülü olayları, bazen komik yönlerini de oyuna katarak konu alan sahne oyun türü”* olarak tanımlanmaktadır (Aral, Baran, Bulut ve Çimen,2000: 44).

San (1990) dramayı; “insanın insanla giriştiği her türlü dolaysız, doğrudan ilişki, etki tepki alışverişi ve en az düzeyde bir etkileşimin olduğu bir dramatik an ya da dramatik durum” olarak tanımlarken; Freeman, Sullivan ve Fulton (2003) ise, “dramayı katılımcılara fayda sağlaması için oluşturulan dramatik deneyimler” olarak ifade etmektedir (Akt.Çelikkaya, 2014: 449).

Drama doğaçlama şeklinde olduğu için seyircilere sergilenmez. Grupta oyuna katılmayan ya da bir görevi olmayan üyeler izleyici değil, gözlemcidirler. Bu özelliği ile tiyatrodan ayrılır (Adıgüzel, 1993:156). Sınıfta çocuklar hem izleyici hem de oyuncu konumundadırlar. Bu sayede öğrenciler olayları birden fazla bakış açısıyla değerlendirebilirler. “Ayrıca doğaçlamaya hazırlık sırasında işbirliği içinde çalışma becerilerini geliştirirler, başkalarının görüş ve önerilerine saygılı olmayı öğrenirler, bu yönüyle drama ile başlı başına bir davranış eğitimi de gerçekleştirilmiş olur.” (Karadağ, 2005:121).

2.3.2. Dramanın Tarihi ve Öğretim Yöntemi Olarak Gelişimi

Çocuklarla tiyatro etkinlikleri ortaçağda Hıristiyanlığı yaymayı amaçlamış kilise oyunlarına dayanmaktadır. Reformcu hareketlerle birlikte dramanın eğitimde kullanılması Fransa’da başlamıştır. Bu akımın babası J. J. Rousseou da katılımcı dramaya ağırlık vermiş, dramada gerçek duyguların yaşanması gerektiğini

vurgulamış ve dramayı yaygınlaştırmak amacıyla açık hava festivalleri önermiştir. Diğer taraftan romantik natüralizmin başladığı yıllarda, İngiltere endüstri devrimine yönelmiş ve eğitim sistemlerini de değiştirerek “çocuk merkezli eğitim” kavramına ağırlık vermiş, 1889-1893 yıllarında da çocuk merkezli eğitime geçmişlerdir(Aral ve diğerleri, 2000).

Çocukların dramayla tanışmaları İngiltere ve Amerika’da başlamıştır. İngiliz Peter Slade “Çocuk Draması” adlı kitabında kendine özgü bir drama yöntemini tanıtmıştır. Slade’e göre drama çocukların gelişimine katkıda bulunabilen doğal bir oyundur. Bu oyunda doğal olarak çocuk büründüğü rollerle doğaçlama yöntemini kullanmış olmaktadır. Peter Slade’in öğrencisi Brian Way, II. Dünya Savaşı’nda çocuklara drama yöntemi ile yardımcı olmuştur. “Drama Yolu İle Gelişim” adlı kitabında çocuklara kendilerine olan güvenlerini nasıl kazanmaları gerektiği konusunda örnekler vermiştir. Ona göre bedensel ve zihinsel yapı göz önüne alınarak her çocukla drama etkinliği yapmak mümkündür.

Çocuğun kendisini sanatla ifade etmesini öneren ilk isim Frank Cisec, kendi okulunda çocuğun sanat yapmasını sağlayan bir eğitim uygulamıştır. Sanat eğitimlerinde “make believe play” yani “mış gibi yapmak” ortaya çıkmıştır. Cook kendi okullarında oyunla etkinlik yapmaya önem vererek, eğitimde dramanın kuramsal temelleri atmıştır. Okullarda da “mum mery (maskeli eğlence, soytarılık yapılan yer)” adlı özel yerler olması gerektiğini de vurgulamıştır (Akt. Koç,2013:46).

Winifred Word 1923’te Amerika’da yaratıcı drama eğitimine başlamıştır. Dorothy Heathcote ise 1970’lerde eğitimde drama konusunda çalışmalar yapmıştır. Heathcote’un tekniğinde öğretmen rol üstlenmeli, gerekli gördüğü yerlerde etkinliği durdurabilmeli, açıklamalar yapmalı ve tartışmaya yönlendirmelidir. Ona göre eğitimde drama hem bilişsel hem de duyuşsal öğrenmeyi amaçlamalıdır. 1984’te McCaslin yaratıcı dramayı çocukların daha aktif olarak yaşama katılabilmeleri için önermiştir (Aral ve diğerleri, 2000).

Ülkemizde ise ilk olarak Osmanlı Devleti'nin son yıllarında drama alanında bir öncü olarak I. Hakkı Baltacıoğlu görölmektedir. İstanbul'da Maarif Vekilliği (MEB,1999) görevindeyken okullarda tiyatroya yer vermiştir. Daha sonra ise "Tarihi Temsiller" adı altında eğitim programına ekler yaptırmıştır. Ayrıca o dönem Mektep Temsillerinin Usul-ü Tedrisi adıyla bir bülten çıkarılıp, tiyatronun eğitim öğretim ile ilişkisine değinilmiştir (MEB, 1999).

Cumhuriyet döneminde 1926 yılında eğitim öğretim programında dramatik gösterilere daha sonraki yıllarda da dramatizasyon etkinliklerine yer verilmiştir. Ayrıca dramanın Türkçe, Tarih, Beden Eğitimi derslerinde kullanılması önerilmiştir (MEB,1999).

1938'de yayımlanan ve 1950'de basılan "Okullarda Dramatizasyon" adlı kitabın Selahattin Çoruh tarafından yazılması ile değişen eğitim anlayışı yenilenmeye devam etmiştir. Kitapçıkta parmak oyunu, pandomim, bağımlı ve bağımsız dramatizasyon ve öykünmeden bahsedilmiştir. Ayrıca bazı derslere yönelik uygulamalara da yer verilmiştir (MEB, 1999). 1965'te Emin Özdemir'in "Uygulamalı Dramatizasyon" isimli bir kitapçığı yayınlanmıştır. Eylül 1998 tarihli Tebliğler Dergisinde, ilköğretim okulları seçmeli dersi 1-2-3 öğretim programı yayınlanmış ve 1997-1998 öğretim yılından itibaren ders programlarında seçmeli ders olarak yerini almıştır. (Çelikkaya, 2014).

1962 programında öğrencilerin işiterek, görerek, dokunarak edindikleri deneyimleri temsil ile ifade etmeleri belirtilmiştir.(MEB,1999).1968 ilkokul programında drama adına zevk ve eğlence ön planda tutulmuş ama çocukların ilgi ve gereksinimleri göz ardı edilmemiştir. Drama kavramı 1980'e kadar "temsil" ya da "dramatizasyon" adıyla yerini almaya başlamıştır. 1980'li yıllarda Devlet Tiyatro oyuncusu ve yönetmeni Taner Levent "Eğitimde Drama" adlı bir çalışma başlatmıştır. Bu çalışma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi Dr. İnci San'ın katkılarıyla geliştirilmiştir. 1985 yılında "Uluslararası Eğitimde Drama Semineri" düzenlenmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı da 1992'de

hizmet içi eğitimlerle dramanın yaygınlaştırılması adına gereken çalışmaları yapmaya başlamıştır.(MEB, 1999).

Yeğen (2009)'nin belirttiğine göre 1998 yılında eğitim fakültelerinin Okulöncesi öğretmenliği, Sınıf öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, Yabancı dil öğretmenliği bölümlerinde drama mecburi ders olarak okutulmuştur. 2006 yılından eğitim fakültelerindeki program yeniden değerlendirilmiş ve Beden Eğitimi öğretmenliği, Sosyal Bilgiler öğretmenliği, İşitme Engelliler öğretmenliği ve Üstün Zekalılar öğretmenliği bölümlerinde de mecburi ders olarak okutulmuştur(Akt. Çelikkaya, 2014:450).

2.3.3. Dramanın Amaçları

Dramanın kullanımı ile bireylere bazı becerilerin kazandırılması amaçlanmıştır. Bunların en başında çocuklara dil gelişimi ve konuşma alışkanlığı kazandırarak iyi iletişim kurmalarına yardımcı olmak gelmektedir. Çocuk bu becerilere yaratıcı drama çalışmalarında arkadaşlarıyla kurduğu iletişim sonucunda ulaşır. (Adıgüzel ve diğerleri, 2007:26).

Eğitimde drama çalışmaları ile kazandırılabilen değerler Adıgüzel ve diğerlerine (2007) göre;

1. Toplumsal olaylara duyarlılık sağlama,
2. Birlikte çalışabilme,
3. Özgür düşünebilme,
4. Hayal gücünü geliştirebilmedir.

Dramanın amaçları ise aşağıdaki gibi belirtilebilir;

1. Bireylerin hayal güçlerini geliştirme,
2. Farklı deneyimler kazandırma,
3. Dil ve iletişim becerilerini geliştirme,
4. Kendine güven duymasını sağlama,
5. Ahlaki değerleri geliştirebilme,
6. Sosyal gelişim ve birlikte çalışma becerisi kazandırma,
7. Eleştirel düşünme,

8. Yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlamaz.

Drama etkinlikleri her ne kadar içten gelindiği şekilde uygulansa da belli ilkeleri de bünyesinde barındırmaktadır. Bu ilkeler aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

1. Dramanın özünde doğaçlama vardır.
2. Drama için sonuç değil süreç önemlidir.
3. Dramada güven ve saygı esastır. Grup içinde güven ortamının oluşturulması liderin sorumluluğundadır.
4. Drama bir gruba yöneliktir.
5. Dramada katılımda gönüllülük esastır.
6. Her bireyin kendinde varolan yaratıcılık potansiyeli dramada uygun ortam sağlandığında geliştirilebilir.
7. Eğitimde drama etkinliğinde sözel takdir aralıklı pekiştireç olarak verilir.
8. Eğitimde drama seyirciye oynanan bir temsil olarak hazırlanmaz. Dramanın oyuncularını aynı anda seyircileridir.
9. Drama etkinlikleri mümkün olan her yerde uygulanabilir.
10. Eğitimde drama çalışmalarında öğrencilerin ne anlattıklarından çok neyi nasıl anlattıkları önemlidir (Bozdoğan, 2003; Dalkılıç, 1999:74).

2.3.4. Drama Çeşitleri

2.3.4.1. Sosyo Drama

Sosyo drama, rol oynama tekniğine dayanan, kişilerarası sosyal problemin içinde gerilimi ve grup çatışmalarını azaltmayı amaçlayan bir eğitim tarzıdır (Aral ve diğerleri,1981). Amaç bireyin kendisini daha iyi ifade etmesini, empati yapmasını, duygu ve düşüncelerini aktarabilmesini, bedenini keşfetmesini ve başkalarının davranışlarını anlamlandırabilmesini sağlamaktır.

Sosyo dramada her birey izleyici karşısında rolünü oynadıktan sonra oyun hakkında görüşlerini bildirirler. Roller değiştirerek yeniden oynandığı gibi yeni

oyuncular oyuna girerek bireylerin yeni sosyal anlayış ve davranış kazanmalarına yardımcı olurlar (Aral ve diğerleri, 2000).

2.3.4.2. Psiko Drama

Psikodrama; Aral ve diğerlerine (2000)'e göre "kişilik, kişilerarası ilişki, çatışma ve duygu sorunlarının özel dramatik yöntemlerle keşfedildiği bir psikoterapi yöntemidir". Jacob Levy Moreno'ya göre "*insan ruhunu dramatik eylemle keşfetme bilimi*" olarak tanımlanan psikodramanın amacı; bireyin yaratıcılığını ve davranışını insanlarla karşılama yeteneklerini geliştirme ve söz, davranış ve düşüncelerinde tutarlı olmalarını sağlamadır.

Temelinde kişilerarası ilişkiler ve rol oynama yatmaktadır. Kişilerarası ilişkiler, empati, transferans ve tele ilişkiler yoluyla kurulabilir. Empati; bir başka insanın içinde bulunduğu durumu algılaması, transferans; bireyin gerçekçi olmayan algısı, tele ise; karşılıklı olarak hissettiklerini yaşamasıdır (Aral ve diğerleri, 2000: 44-45).

2.3.4.3. Yaratıcı Drama

Bozdağan'a göre (2003) yaratıcı drama en geniş anlamıyla şöyle tanımlanmıştır:

"Yaratıcı Drama; tiyatro ve drama tekniklerinden yararlanılarak bir grup çalışması içinde doğaçlamayı merkeze alarak gerçekleşen, müzik, dans, resim, heykel, edebiyat gibi çeşitli sanat dallarına ilişkin etkinlikleri bünyesinde barındıran ve çağdaş insanın sahip olması gereken yaratıcılık özelliğini geliştirerek bireye estetik bir bakış açısı sağlaması ile tümel bir sanat ve eğitim alanı; farklı yetenek ve zekalara dönük etkinlikleri aynı anda bünyesinde barındırması ve daha çok duyuları hedef almasıyla yaşantı yoluyla kalıcı öğrenmenin etkili bir yöntemi; kendini gerçekleştirme yolundaki çağdaş insana, kendini, çevresini, olayları ve en geniş anlamıyla hayatı çok yönlü ve gerçekçi biçimde algılayarak, ihtiyaçlarını karşılama

ve gizil güçlerini gerçekleştirmesi yönünde büyük destek verişyle etkili bir kişisel/sosyal gelişim yöntemidir” (Bozdoğan, 2003:27).

“Kendine güvenen, sorun çözme ve karar verme becerileri gelişmiş, yaratıcı düşünme becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesi yeni yöntem ve yaklaşımları gerektirir, bu amaçlara uygun olan yeni yaklaşımlardan biri de yaratıcı dramadır” (Bozdoğan, 2003:25).

San’a (2003) göre yaratıcı drama etkin ve etkili bir grup çalışmasıdır. Bir iletişim, bir etkileşim olgusu, yaşayarak, yaparak öğrenme sürecidir. Kendini ve karşısındakini tanıma, birbirini anlama, doğaçlama ve yaratma aşamaları içerir.(San, 2003:1-2).

Çağdaş eğitim sistemleri içinde yaratıcı dramanın bireyler için hedefleri:

1. Kendine güven duyma becerilerini oluşturmalarını,
2. İletişim becerilerini geliştirmelerini,
3. Duygu, düşünce ve hayal güçlerini genişletmelerini,
4. Yaratıcı yönlerini geliştirmelerini,
5. Olayları farklı bakış açılarıyla değerlendirebilmelerini,
6. İşbirliği içinde çalışmalarını,
7. Etik değerlerini oluşturabilmelerini,
8. Motive olabilmelerini,
9. Değişik yaşantılar yaşamalarını sağlamaktır (Aral ve diğerleri, 1981:41-42).

Yaratıcı drama ile olay, yaşantı ve bilgileri yeniden yapılandırmaya yönelik etkinlikler hazırlanır. Önceden yazılmış bir metin olmaksızın katılımcıların kendi performanslarına dayalı durumlarda doğaçlamalardan oluşur. Eğitim sürecinde oyunlarla geliştirilen bir etkinlik olan yaratıcı drama, eğitimin yaşantısal bir parçasıdır (Aral ve diğerleri, 2000).

Karadağ ve Çalışkan (2008)’a göre yaratıcı dramanın temeli 1898 yılında Frank Cizek tarafından başlatılmıştır. Viyana Uygulamalı Sanat Okulu’nda sanat

derslerini vermiştir. Henry Coldwell ise kitaplar yazarak oyunu eğitime entegre etmeye çalışmış, dramanın ilk kapsamlı programını yapmıştır. 1930 ve 1940'lı yıllarda ise okul programlarında yerini almıştır. 1943'te İngiltere'de Eğitsel Drama Derneği kurulmuş, 1923'de ABD'de üniversitelerde yaratıcı drama eğitimine başlanmıştır. Sınıf öğretmeni olan Dorthy Heathcoat sayesinde drama ve eğitim arasındaki ilişki de incelenmiştir. *“Heathcoat’un çalışmalarıyla beraber taklit ve edebiyat örneklerini dramatize etmek yerine öğretmenin rehberliğinde bir olay anında veya bir durumda dramatik an bulunması hedeflenmiştir”* (Akt.Koç, 2013).

Bu konuda yapılan tüm çalışmalarda elde edilen veriler, yakın bir zamanda yaratıcı dramanın bir yöntem ve bir disiplin olarak Türk ulusal eğitiminde etkili bir yer bulacağını ve ülkemizde de araştırmaya yatkın, çalışan ve üreten bireyler yetiştirmek için çağdaş bir eğitim sistemine ihtiyaç duyulmakla birlikte öğretmenlere büyük sorumluluklar düşeceği de belirtilebilir (Adıgüzel, 2003).

2.3.5. Dramanın Teknikleri

2.3.5.1. Dedikodu Halkası (Still Images)

Halkanın etrafında karakterin davranışları, topluluğun içinde dedikodu ve söylentiler yayılırken, abartılı hale getirilerek çarpıklaştırılır. Dramanın daha ileri aşamaları için gerginlik ve çelişkileri belirlemede faydalı bir tekniktir (Somers, 1994. Akt. Demir, 2013: 45).

2.3.5.2. Doğaçlama (Improvisation)

Adıgüzel (1993)'e göre doğaçlama, kalıpları önceden belirlenmeksizin ve belli düzenleme işlemlerine bağlı kalmaksızın hayal gücüne dayalı bir şekilde özgür yaratma eylemidir ve yazarak ya da kaybederek değil, o anda zihinde canlandırma yapılarak oynanır. (Akt. Demir,2013:45).

2.3.5.3. Donuk İmgeler (Still Images)

Öğretmen liderliğinde drama sırasında önemli bir etkinlik gerçekleştirilirken öğrencilerin/katılımcıların donuk bir fotoğraf oluşturmasıdır. Gerçekleşen bu fotoğraflar, fotoğraf dışında kalan diğer öğrenciler/katılımcılar tarafından anlaşılabilir. Donuk imgeler bireysel ya da grup halinde oluşturulabilir. Donuk imgelerle katılımcılar kendi bedenlerini kullanarak üç boyutlu durağan görüntüler ortaya çıkarmış olmaktadır (Akt.Demir,2013:45).

2.3.5.4. Geriye Dönüş (Flashback)

Dramada rol alan kişiler geçmişte yaşanan olayları canlandırırlar. Şimdiki ve geçmiş arasındaki ilişki, “geriye dönüş” sahneleri gösterilerek pekiştirilir veya karakter geçmişin can alıcı görüntüleriyle karşılaştırılır (Akt. Demir,2013:49).

2.3.5.5. Mektuplar (Letters)

Varolan yeni bir düşünce, odak veya gerilim katmak amacıyla grubun tümüne veya alt gruplara öğretmen tarafından verilir. Önceden hazırlanmış olan mektup etkinliğin seyrini değiştirebilir yada ikilem durumunda kalan katılımcıların karar vermelerine yardımcı olabilir (Akt.Demir,2013:49).

2.3.5.6. Öğretmenin Rol Alması (Teacher İn Role)

Drama çalışmalarında öğrencilerle birlikte öğretmenin de rol aldığı bir tekniktir. Öğretmenin role girdiğini veya çıktığını belirtmesi için bir kostüm giymesi ya da elinde bir şey tutması gibi bir belirteç kullanması gerekir. Bu teknik ile eğitimde dramının özünü oluşturan çatışma anlarında çeşitlilik sağlanmış olur(Akt. Demir,2013:50).

2.3.5.7. Sözsüz Canlandırma (Pantomime)

Herhangi bir ses ve söz olmadan uygulanan bu teknik pantomimle benzerlik gösterebilir. Pantomim bir tiyatro türü olup uzmanlık gerektirdiğinden, sözsüz canlandırma pantomim demek değildir. Bu teknikte çocuklar beden dilini kullanmayı geliştirirler. (Erden, 1997)

2.3.5.8. Rol İçinde Yazma (Writing In Role)

Çocukların/katılımcıların, ele alınan içerik doğrultusunda ve canlandırılan roldeki kişinin ağzından rapor, mektup, kartpostal, çağrı yazısı, mahkeme karar yazısı, toplantı duyurusu vs. yazmalarıdır. Bunu ayrı ayrı yapabilecekleri gibi, ikili üçlü gruplar halinde ya da tek bir grup olarak da yapabilmektedirler. Çocukların okuma-yazma becerilerini geliştirmeleri adına elverişli, etkili ve yaygın bir tekniktir (Akt.Demir,2013:51).

2.3.5.9. Rol Oynama (Role Playing)

Bu teknikte bir fikir, durum, sorun ya da olay bir grup önünde dramatize edilmektedir. Bu yöntemde öğrenciler başka bir kimliğe bürünür, başkalarının nasıl hissettiğini, düşündüğünü ve etkinlikte bulunduğunu anlama imkanına sahip olurlar. Drama sürecinde bireylerin kendilerine olan güvenlerinin arttığı, içe dönük öğrencilerin de kendilerini ifade etme fırsatı yakaladığı, öğrencilerin sorumluluk alma ve işbirliği duygularını geliştirdiği söylenebilir. Role uygun olarak çocuklar geçmişe ya da geleceğe adım atabilirler. Rol içinde herhangi bir yolculuk edebilirken diğer taraftan üst düzey düşünce de üretilirler. Ayrıca rol oynarken başka kişilerin rolleri de çalınmamalıdır (Akt. Demir,2013:52).

2.3.5.10. Telefon Görüşmeleri (Telephone Conversation)

Dinleyiciler bir telefon görüşmesinde sadece bir tarafı ya da her iki tarafı da dinlerler. Öğretmen bu konuşmaları dramaya yeni bir bilgi eklemek, hikayeyi

geliştirmek ya da gerilimi arttırmak için kullanabilir. Telefon aracılığıyla elde edilen bilgiler drama sürecinde değerlendirilmelidir (Akt.Demir,2013:53).

2.3.5.11. Tüm Grupla Drama (Whole Group Drama)

Bütün katılımcılar ve öğretmen aynı anda dramanın içinde yer alırlar. Kümenin tümü bir durumla karşılaşır gibi canlandırma yapar. Konuşma ve davranışlar genel durumla sınırlıdır. Küme içindeki tartışmalar, uygun jest ve mimikler bulunarak sembolik canlandırmalar yapılabilir (Akt. Öztürk, 2007: 137).

2.3.5.12. Özel Mülkiyet- Bitmemiş Nesnelere (Private Property-Unfinished Materials)

Bir karakter, nesnelere, mektuplar, kostümler, oyuncaklar, kimlik belgesi vb. dikkatle seçilmiş kişisel eşyalar yardımıyla tanıtılır. Bu nesnelere aracılığıyla toplanan verilerle kurulan ilişki karakter hakkında önemli ipuçları verebilmektedir. Bu eşya ve nesnelere elde edilen bilgiler sayesinde karakterin alt metnini meydana getirecek tartışmalar oluşturulur. Onların görevi bunu tamamlayarak canlandırmak veya bitmemesine sebep olan problemi çözmektir (Akt. Öztürk, 2007:133-134).

2.3.5.13.Bilinç Koridoru (Conscience Alley)

Karakterin karşılaştığı durumlar ile ilgili bir seçim yapmasında kullanılan tekniktir. Öğrenciler karşılıklı dizilerek koridor şeklini oluştururlar ve koridorda yavaş yavaş ilerlerken her biri kendi duygu ve düşüncelerini belirten birer cümle söyleyerek karakterin vicdanının sesi olurlar. Karakter koridorda yürürken seslerin şiddeti sürekli artar. Bu söylenen cümlelerle karakterin bir karara varmasına yardımcı olmuş olurlar. Bu teknik "*düşünce tüneli*" olarak da bilinmektedir (Akt.Öztürk, 2007:128).

2.3.5.14. Bölünmüş Ekran (Split Screen)

Somers (1994)'a göre öğrenciler farklı yer ve zamanlarda gerçekleşen birden fazla sahne planlar, bu sahneler arasındaki olayları ileri ya da geri gitme şeklinde çalışırlar. Bu teknik için çok dikkatli bir plan hazırlanmalıdır (Akt. Öztürk, 2007: 128).

2.3.5.15. Fotoğraf Anı

Bir yaşantıyı, düşünceyi ya da temayı katılımcıların kendi bedenlerini kullanarak yansıtmalarıdır. Bu teknik ile izleyenler anlatılanı somut olarak gördükleri için daha kolay anlarlar. Katılımcılar için de pratik ve ekonomik bir ifade şeklidir. Fotoğraf anı birkaç kişi ile başlar daha sonra sınıfın tümü katılarak genel bir fotoğraf oluşturulur (Akt. Öztürk, 2007:131).

2.3.5.16. Gerçek An (Moment of Truth)

Grubun drama için son sahneyi tasarlanmasını gerektiren bir tekniktir. Gruptakiler sonuç sahnesi için bir “odak noktası” yaratmak zorundadırlar (Akt. Öztürk, 2007: 131).

2.3.5.17. İç Ses (Inner Voice)

Karakterin karşılaştığı bir durumun karmaşık yönlerini çözümlmek için kullanılan bir tekniktir. Aralarında çatışma olan iki karakter ve kümelerden de iki kişi daha seçilir. Seçilen kişiler çatışan kişilerin sanki sesli olarak düşünüyormuş gibi çatışan düşüncelerini dile getirirler (Akt.Öztürk, 2007: 32).

2.3.5.18. Ritüeller ve Seremoniler (Ritual- Ceremony)

Bu teknikte, drama içinde öğrenciler, yıl dönümleri, inanç ve değer sistemlerine uygun olarak ritüel (tören-ayın) ve seremoniler düzenlerler (Akt.Öztürk, 2007: 134)

2.3.5.19.Rol Kartları (Role Cards)

Rolü oynanacak kişilerin ve içinde bulunduğu koşulların ayrıntılı bilgi verilmesini sağlayan kartlardır. Eğitimcilerin değişik rolleri kısa zamanda tanıtması adına yararlı olabilir. Öğrencilerin kendilerinden başka kişilerin hakkında bilgi sahibi olmaması gereken durumlar olabileceğinden öğretmen hazırladığı kartları kullanmadan önce çocuklara göstermemelidir. Kartların tam anlamına uygun olarak kullanılabilmesi için temel doğaçlama becerilerinin kazanılmış olması gerekir (Akt. Öztürk, 2007: 134).

Örnek rol kartı -1

Özgür Soner- 15 Yaşında- Erkek Çocuk

Sizi anneniz Gamze Soner ile yaşayan tek çocuğumuz. Babanız iki yıl önce alkolle ilgili kavgalardan sonra evi terk etti. Annenizle Oldukça iyi bir ilişkiniz var; ancak annenizle evin dışında içki içmemek konusunda yaptığımız anlaşmayı uygulaması zor buluyorsunuz. Çünkü 17-18 yaşındaki çocukları içeren arkadaş grubumuz düzenli olarak barlara gidiyor.

Pazar akşamı tüm grup, bir partiye gitmeden önce barda buluşma kararı aldı. Siz de gittiniz ve ortaklaşa bir şişe viski aldınız. Partide viski içmediniz fakat alkolsüz içecek yoktu, iki küçük kutu bira içtiniz. Partidekilerin çoğu 18 yaşının üzerindeydi. Partiye 17 yaşındaki eski bir arkadaşınızla gittiniz. Arkadaşınız çok içmiş görünüyordu; ancak partinin verildiği yer evinize 12 km uzakta olduğu için eve onunla dönmek dışında çok az seçeneğiniz vardı. Yolda araba durduruldu ve arkadaşınıza alkol testi yapıldı. Sonuç pozitif çıktı ve arabadakiler karakola götürüldü. İfadenizi verdiniz ve biraz gecikmeden sonra polis arabasıyla evinize getirildiniz. Giriş kapısı anahtarından bir tane de sizin olduğundan içeri girdiniz ve annenizi görmediniz. Pazartesi sabahı okula, anneniz işe gitmeden önce kahvaltı sofrasında geçirdiğiniz birkaç dakika içinde bu olaydan söz etmeye çekindiniz.

***Başlangıç noktası:** Akşam 19:30'da anneniz işten döndüğünde sizi odanızdan mutfığa çağırmasıyla başlar. (Akt. Öztürk, 2007:143-135).*

Örnek rol kartı-2

Gamze Soner- 40 Yaşında- Anne

15 yaşında Özgür isimli oğlumuzla yaşayan bir annesiniz. Özgür'e sosyal yaşamında çok fazla özgürlük vererek onun ergenlik çağına yaklaşımını cesaretle karşılamaya hazırlanıyorsunuz. Bunun yanı sıra, yaşı tutmayanların içki içmesi konusunda katı görüşleriniz var. Evliliğiniz eski eşinizin içki bağımlılığı yüzünden mahvoldu. Siz olmadan barlara gitmesini önlemek için Özgür'e evde bira, şarap gibi içkileri sundunuz.

İşteyken Özgür'ün bir arkadaşının babasından duyduğumuz ki onun oğluna Pazar gecesi polis alkol testi yapmış ve alkollü araç kullanmaktan suçlu bulunmuş. İş arkadaşınız ayrıca, Özgür'ün de o arabada olduğunu ve hepsinin biraz alkollü olduğunu söyler. Anlaşmanızın bir parçası olarak oğlumuzda da evin vir anahtarı var ve önceki gece siz uyuduktan sonra eve geldi. Onun eve gelişini duymadınız. Pazartesi günü işten dönerken, komşunuz Özgür'ün Pazartesi sabahı erken saatlerde eve polis arabasıyla getirildiğini söyledi.

***Başlangıç noktası:** Pazartesi akşamı saat 19:30'da Özgür'ü pdasından mutfığa bu komuyu konuşmak için çağırmanızla başlıyor (Somers, 1998 Akt. , 2007:135-143).*

2.3.5.20. Sıcak Sandalye (Hot Sitting)

Karakter öğrencilerin karşısına geçerek sandalyeye oturtulur. Diğer gruptaki üyeler kendisi hakkında sorular sorarlar. Soru- cevap şeklindeki diyalogla karakterin pek çok yönünün ortaya çıkmasını sağlayan bir tekniktir. Soruyu soran kişiler şehitler, tarihçiler, sosyal hizmet uzmanları gibi roller de alabilirler. Eğer karakter stresli bir anında sorgulanırsa gerilim oluşabilir. Bir ya da birkaç kişi belirli karakterler olarak sınıfın karşısına oturur ve sınıf tarafından sorgulanır. Bu teknik grubun sorgulama becerisini geliştirmek için faydalıdır. Karakterleri analiz etmek, rol geliştirmek için kullanılan bir tekniktir (Akt. Demir,2013:53).

2.3.5.21. Kukla ve Maske Kullanımı

Somers (1994)'ın da belirttiği gibi kukla kullanımının ilkokullarda dramaya önemli katkıları vardır. Kukla çok basit olan şapka, deterjan kutusu gibi objelerle yapılabilir. Konuyu anlatacak olan kişi, kendi sesleriyle hayat verdikleri kuklaları kullanarak hem harika hikayeler oluşturmuş olur hem de öğrencilerin hayal güçlerini geliştirir (Akt.Demir,2013:53).

2.3.6. Eğitimde Drama

Osmanlı devletinde oyuncu ciddiye alınmayan, ticaretten anlamayan insandır. Yapmacık bir takım hareketler yaparak etrafındakileri güldürmektedir. Öğretmenelerin de anlayışı farklı değildir. Oysa günümüzde oyuncu oynayacağı karakterin kimliği, çağı, başka ülkelerin durumları, bireyin bu ortam içindeki konumu, aktörün kurduğu bağlantılar ile gerçekçi bir şekilde rolüne hazırlandığı görülmektedir (Öztürk, 2010). Kendi rolüne çalışarak sahneye çıkmasını sağlayacak bir eğitim ve öğretim olması gerekir. Oyuncunun empatiyi kurması, etik ve estetik değerlerinin gelişmiş olması, kendisine yapılmasını istemediği bir şeyi başkalarına yapmama kültürünü öğrenmesi (Öztürk, 2010) eğitimde drama ile mümkün olabileceği söylenebilir.

Ülkemizde yaparak-yaşayarak öğrenmeyi sağlayan, üretken, yaratıcı, öğrenme sürecinde etkili, toplumla iyi ilişkiler kurabilen bireyler yetiştirmeye katkıda bulunan drama yöntemi 2005 yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntemin eğitimde kullanılması, çocukların kendi yaşantısı yoluyla daha kolay ve kalıcı öğrenmelerini sağladığından çocuklar daha hızlı ve daha başarılı bir gelişim gösterdiği düşünülerek dramanın eğitimdeki rolünü belirginleştirebilir.

Dramadaki öğrenme, bilgilerin yeni bir bakış açısıyla değerlendirilerek bir ders konusunun çocuk ve gençlerin katılımıyla yeni bilgi ve deneyimlerin elde edilebildiği bir tür yeniden yapılanma diyebiliriz. Bu esnadaki süreçler doğaldır.

Çeşitli disiplinlerden gelen bilgiler de drama sürecinde işlenebilir. Bu nedenle eğitimde dramanın önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca kalıcı davranış değişikliğini gerçekleştirmede etkili olan dramanın, eğitim öğretimde önemli bir yere sahip olduğu düşünülürse yaratıcılığı geliştiren etkili yöntemlerden biri olabilir. Ayrıca ***“hem bir öğretim yöntemi, hem bir disiplin, hem de sanat eğitimi aracı olan yaratıcı drama, anlatımsal yaratıcılığı, çocuğun toplumsallaşmasını ve bilinçlenmesini geliştiren yardımcı bir alandır”***(Aral ve diğerleri, 2000: 40).

İlköğretimde drama bir sözcüğü, bir kavramı, bir davranışı, bir tümceyi, bir düşünceyi, bir yaşantıyı, bir olay ve olguyu ya da herhangi bir dersin konusunu tiyatro tekniklerinden yararlanarak, oyun ve oyunlar geliştirerek canlandırmaktır (Akt. Koç, 2013:23).

Drama yöntemi Levent (1999)’a göre, bireyin öğrendiği bütün bilgileri geliştirmekte olan rolü ile birlikte kullanmasını ve hatta rolü geliştikçe kendisine gerekli olan bilgiler talep eder hale gelerek kendi kendine ulaşmasına katkı sağlamaktadır (Akt. Avcı, 2012).

Eğitimde dramanın diğer bir amacı, bir kavramın, bir ders konusunun, bir metnin daha iyi anlaşılır kılınması, birey ve küme tarafından özümsemiş içsel yaşantıya dönüşmesi, gözden geçirilerek, üzerinde düşünülerek çalışılmasıdır (Okvuran,2002). Eğitimde dramaya yer verilmesiyle eğlenerek öğrenme sürecine katılan çocukların kendini gerçekleştirebilen, yaratıcı, dürüst, iletişime açık ve bağımsız bireyler olması hedeflenir. (Üstündağ, 1994).

Dramada çocuklar yaşamlarına karmaşık gelen yetişkin dünyasını anlayabilmekte, çevrelerini tanıyarak insanlarla ilişki kurabilmekte ve uyum gösterebilmektedirler. Dramada çocuklar anne, baba, şoför, pilot gibi yetişkin rolleri benimseyerek hayal güçlerini yaratıcı biçimde kullanarak oynarlar. Drama yöntemiyle işlenen derslerin öğrencilerin bilişsel gelişimlerine katkısı göz ardı edilmemelidir. Bu süreçte arkadaşlarıyla olan işbirliği, nesne ve olaylar karşısındaki tavır ve hareketleri ve en sonunda yaptığı değerlendirmeler ile bilişsel gelişimin

olumlu yönde olduğu söylenebilir. Ayrıca drama yöntemi “*soyut ders konularını somutlaştırarak çocuklarda öğrenmenin kalıcı olmasına yardımcı olur*” ve drama sayesinde içe dönük çocuklar arkadaşlarıyla kaynaşarak bastırılmış duygularını dışa vurup rahatlayarak çevresiyle iyi bir iletişim sağlar (Aral ve diğerleri, 2000: 40- 41).

Ezberci eğitim ve öğretim bireyin öğrendiklerinin ne işine yarayacağını bile anlamasına olanak vermez. Oysa drama yöntemi bireyin bütün öğrendiği bilgileri geliştirmekte olan rolü ile birlikte kullanılmasını, hatta rolü geliştikçe kendisine gerekli olan bilgiler talep eder hale gelip kendi kendine ona ulaşmasını sağlaması (Öztürk, 2010) açısından yapılandırmacı yaklaşımı desteklediği söylenebilir.

Drama sürecinde bir takım etkinlikler uygulanır. Öğretmen drama etkinliklerine başlarken çocukların merak duygusu uyandırarak soru sormalarını sağlar. Bu sayede özgür düşünme becerisi ile birlikte çocukların karar verme becerileri de geliştirilmiş olur (Aral ve diğerleri,2000: 82). Çocukların grup içerisinde duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesi dil gelişimlerinde de dramanın etkisi olduğu söylenebilir.

Drama etkinliklerinde çocuk çeşitli hayali karakterlere bürünerek hayal gücünü kullanıp sesinin tonunu bir dev, bir prens ya da yaşlı bir adam gibi ayarlayabilir. Böylelikle girdiği etkileşim sonucunda kendine güven duygusu artar. Bazı durumlarda da çocuk bedenini kullanarak sözsüz iletişim kurmayı da öğrenir. Ayrıca toplumun kabul ettiği sosyal bir kişilik yapısını geliştirmesine yardımcı olur. Aldığı rollerle birlikte kendini ve duygularını kontrol altına almayı öğrenir. Etkinliklerin ısınma bölümünde çocuğun kendi vücudunu tanımasına yardımcı olmak için ritm ve hareketler uygulanır. Bu etkinliklerin uygulanabilmesi için dramada belli başlı öğelerin bulunduğu söylenebilir. Drama sürecindeki bu öğeler aşağıda sıralandığı gibidir:

1. Çalışma mekanı (çevre, araç ve gereçler)
2. Oyun Grubu (katılımcılar)
3. Çalışmanın kendisi (uygulama)
4. Drama lideri (öğretmen)

Çevrenin, çocukların birbirlerine ısınma aşamasında temas etmeyecekleri genişlikte olması yeterlidir. Bu çevrenin çocuğun zihninde canlandırmasına yardımcı olacak gerçek ya da gerçeğe benzer olması gereklidir. Kullanılan araçlar müzik, resim, poster, yazı, karton, resim kağıdı, kukla, boya kalemleri, oyuncak, eski giysi, ev eşyaları, kitap, dergi, gazete, afiş, broşür, projeksiyon olabilir. Bu araç ve gereçler çocuğa zarar vermemeli, ekonomik olmalı, kolay bulunmalı ve hareket etme özgürlüğünü kısıtlamamalıdır.

Birbirinden farklı deneyim ve fiziksel özelliklere sahip bireyler olduğu düşünülerek katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, ilgi ve ihtiyaçları dramının nasıl yönlendirileceğini ve çalışma zamanını etkiler. Ayrıca dramada birlikte yaşama, üretmede haz alabilmek için gönüllülük esası dikkate alınmalıdır. Etkinliğe ayrılan süreç deneyimlerle belirlenebilir. Uygulama aşamasında kullanılacak etkinliğin başlama noktası, geçtiği yer ve oynanacak roller için bir plan hazırlanmalıdır. Hazırlanacak planda şu noktalar göz önüne alınmalıdır (Aral ve diğerleri,2000: 98-101):

1. *Tema seçimi*; Ne öğrenilmesi istenir?
2. *Çevre düzenlemesi*; Öğrenme en iyi hangi ortamda gerçekleşir?
3. *Rol Seçimi*; Çocuklar kimi canlandıracak?
4. *Öğretmenin Rolü*; Öğretmen kimi canlandıracak?
5. *Çevrenin Belirlenmesi*; Dramadaki roller hangi bakış açısı ile ele alınacaktır?
6. *Odak Noktası Seçimi*; Çözülecek problem nedir?
7. *Eylem Seçimi*; Çocuklar ne yapacak?
8. *Püf Noktasının Belirlenmesi*; Başlangıçta çocuğun dikkati nasıl çekilir?

Belirtilen bu noktalar dikkate alınarak yapılan drama planı etkinliklerinin sorumlusu olan öğretmen drama çalışmalarında katılımcılara rehberlik etmelidir. Sürece ilk komutu vererek başlatan drama öğretmeni pedagojik formasyonu olmalı, ısınma çalışmalarını, gösteriye hazırlamayı, danışma ve bilgi edinmeyi, oyundaki alıştırmaları yürütmeyi sağlamalıdır. Drama lideri olan öğretmenin iletişime açık,

istekli ve hazır olma niteliği taşıması gereklidir. Anında durumlara çözüm getirici yaklaşımlar ile hızlı karar veren kişi olmalıdır. Yetersiz kaldığında gerekli kaynaklara ulaşmalı, kendini ve başkalarını tanıyan iyi bir lider olmalıdır. Drama öğretmeni mutlaka iyi bir gözlemci olarak sınıfta olanları bilimsel bir yaklaşımla analiz etmeli, önemli noktaları yüksek sesle çocuklara açıklamalıdır. Psikolojik olarak serbest bir ortam yaratıp her çocuğun fikir ve davranışlarını kabul etmelidir. Aktif öğrenme ortamına uygun olarak düzenlediği sınıfta çocuğun istek ve yeteneklerini göz önünde bulundurmalıdır (Aral ve diğerleri,2000: 103).

Eğitimde dramayı kullanmayı planlayan öğretmen kendine şu soruları sormalıdır (Aral ve diğerleri,2000: 104):

1. Gruplar nasıl oluşturulacak?
2. Giriş nasıl yapılacaktır?
3. Malzeme ve kostüm gerekli mi?
4. Kullanılacak malzemeler kolayca temin edilebilir mi?
5. Sınıf ortamı nasıl kullanılacaktır?
6. Başka ne gibi kaynaklar gerekir?

Tüm bu soruların cevabı bulunduktan ve gerekli hazırlık yapıldıktan sonra uygulamaya geçilebilir. Aral ve diğerleri (2000)'e göre etkinlikler uygulanırken drama lideri materyallerin kullanımı söz konusu olduğunda öğrencileri bağımsız bırakmalıdır. Materyaller çocuğun ulaşabileceği yerlerde olmalıdır. Materyalleri kullanarak etkinliğe katılan her çocuk eleştirilmeli, ancak kısıtlanmamalıdır. Onların tüm yeteneklerini kullanmalarına zemin hazırlamalıdır. Etkinlik esnasında kurulan diyaloglarla birlikte ortaya çıkan gürültüden öğretmen endişelenmemeli, aksine paylaşma, yaratıcılık, gelişme ve heyecan unsurlarının olduğu ortamı iyi gözlemlemelidir. Gerekirse diyaloga katılıp çocukların anlayabilecekleri sözcükleri kullanarak deneyimlerini paylaşmalıdır. Çocuklar etkinliğe zorla değil, isteyerek katılması sağlanmalıdır. Davet edici bir yaklaşımla çocukları özendirerek öğretmen katılacağı etkinliğin bir oyun değil, drama olduğunu belirtmelidir. Öğretmen dramayı başlatma, rolleri dağıtma, malzemeyi yerleştirme, çocukların dağıldığını hissettiğinde toparlayıcı sözel yönergeler verme, etkinlik sırasında çocuklara soru sorma, etkinliği

bitirme, değerlendirme yapma gibi durumlarda müdahale edebilir (Aral ve diğerleri, 2000: 106-107) .

Tüm bu özelliklere sahip olması gereken öğretmenin sınıfta uygulayacağı drama yöntemi için uygulamayı planladığı **“drama çalışmaları; demokratik, çeşitli ve değişik ilkeleri görebilen, bağımsız düşünebilen, hoşgörülü ve yaratıcı çocuk, ergen ve gençler yetiştirmeye yönelik”** olmalıdır. (Adıgüzel, 2002:69).

“Yaşamından edindiği birikimlerin gerekli olanlarını ders için seçen, kendini sürekli gözleyip izleyen, yaptıklarının dışında bir başkasını deneyen, yanlışlarını bulup düzelter, eksikliklerini tamamlayan ve iyi yaptıklarını daha da iyiye doğru yönlendirmeyi bilen, Öğrencilerinin olumlu davranışlarına pekiştireç veren, onları var olan gizil güçlerini (potansiyel) daha da geliştirebilmeleri için yüreklendiren ve onların bakış açılarını paylaşmaktan haz duyan drama öğretmeni yürüttüğü derslerin sayısına ve tanıdığı öğrencilerin çeşitliliğine göre kendini de drama yönünden geliştirecektir.” (O’Neill ve Lambert, 1990. Akt.Üstündağ, 2007: 60)

Öğretmen drama ortamını öğrencinin rahat hareket edebileceği şekilde ayarlayarak güvenli bir ortam oluşturmaya dikkat etmesi ve öğrencinin fiziksel olarak zarar görmemesi için zemin ıslak ve kaygan olmaması söylenebilir.

2.3.6.1. Drama Süreci

Süreç, bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken olayların, durumların akışı iken, eğitim süreci de birbirini izleyen, birbiri üzerine biriken öğretme-öğrenme olaylarının oluşmasıdır (Fidan, 1986: 10).

Drama süreci çocukların etkinliklerle birlikte oyun ve doğaçlamalarla problemlere çözüm araması ve çözümün en iyisini seçmeyi öğrenmesi diyebiliriz. Katılımcılar rol oynarken ya da doğaçlama yaparken diğer arkadaşlarıyla işbirliği içinde olurlar. “Çeşitli sosyal farklılıklara rağmen birlikte oynamanın hazzını alan katılımcıların işbirliği duygusu gelişir” (Adıgüzel, 1993: 160).

Karakaya'ya (2007) göre ilköğretimde drama, “Hazırlıksız-Doğaçlama” ve “Hazırlıklı-Planlı” olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Hazırlıksız drama tamamen doğaçlama tekniğine dayalı olarak yapılan bir drama türüdür. Eğer bir sınıf öğretmeni herhangi bir ders konusunu sınıfta işlerken doğaçlama tekniğini kullanmak istiyorsa bir ön hazırlık yapmasına gerek yoktur. İşlenen ders konusunun içinde geçen bir nesne, bir olay, bir düşünce taklit yolu ile öğrencilerden canlandırılması istenerek öğrenciler, konuya bağlantılı olarak canlandıkları nesneyi nasıl algılıyorsa öğretmenin rehberliğinde oynamaya çalışır. Canlandırmanın sürecine diğer öğrencilerden bazı katılımlar olabilir (Karakaya, 2007).

“Hazırlıklı-Planlı drama, iki ana bölümden meydana gelir. Birinci bölümde yer alan drama planının içinde, drama dersinin adı, draması yapılacak ünite, üniteden seçilen drama ders konusu, sınıfı, yaş grubu, dramanın süresi, dramada kullanılacak yöntemler, kullanılacak araç ve gereçler, dramanın amacı, hedef ve davranışları-kazanımlar; ikinci bölümde ise dramanın aşamalarının yer almasıyla birlikte dramaya aktivite kazandıran bölüm olarak görülmektedir (Karakaya, 2007).

Aral ve diğerlerine göre (1981) eğitimde dramanın uygulanması üç aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar;

1. Isınma ve Rahatlama,
2. Oynama,
3. Rahatlama ve Değerlendirmedir.

1.*Isınma ve rahatlama*da öğrenciler yaşayacakları yeni yaşantılar için hazır ve istekli hale getirilir. Bu bölüm dramanın uygulama aşamasının daha kolay geçirilebilmesi için bir ön hazırlıktır. Müzik ya da ritm eşliğinde koşma, zıplama, çekme, itme, hayvan yürüyüşleri, ritm tutma gibi çalışmalar uygulanır. Lider çocuğun vücudunun eklem yerlerini açar, kaslarını yumuşatır, rahat çalışmasını sağlar. Bu çalışmalar tüm katılımcılara yaptırılır. Isınma çalışmaları en fazla 10-12 dakika olmalıdır. Daha fazla zaman ayrılması çocuğu yorar ve verimli bir çalışmayı engeller (Aral ve diğerleri, 1981).

2. *Oynamada*; grubun özelliğine uygun olarak seçilmiş oyun için drama tekniklerinden bir ya da bir kaç seçilerek uygulama yapılır. Oynama aşamasının beklenenden daha uzun zaman alması yaratıcılık süresinin işlevine bağlıdır. Bu süreç bireysel ya da grup halinde yapılabilir. Burada bireyler kendi yaşamlarını daha bilinçli düzenler, kendilerine güven ve saygı duygusunu geliştirirler (Aral ve diğerleri,1981).

3. *Rahatlama ve değerlendirme*; hem fiziksel hem de zihinsel olarak gerçekleşir. Sakin bir müzik ve sözel yönergelerle çocuğa, rahatlamasını sağlanarak olayın tamamlandığı hissettirilir. Bir takım sorularla değerlendirmeler yapılır. Öğrencinin dersteki gelişimini izleyecek gözlem formları oluşturabilir, soru cevap tekniğini kullanabilir ya da öğrencinin isteği doğrultusunda tartışmalar yaratabilir. Buradaki cevaplar çocukların kendi yaşamını bilinçli bir şekilde değerlendirmesini amaçlar (Aral ve diğerleri,1981). Bununla da birlikte çocuk yaşadığı gerçeği daha iyi gözlem ve analiz etme imkanı bulabilir. Bu bağlamda değerlendirmenin anlamı, etkinlikle ilgili duyguların dile getirilmesi, yaşananların, hissedilenlerin ifade edilmesi ve gözlemlerin aktarılmasıdır. Öğretmenin amacı öğrencinin derse ne kadar aktif katıldığı hakkında bilgi sahibi olmaktır. Ayrıca öğretmen değerlendirme aşamasında esnek, hoşgörülü ve sabırlı olmalı, öğrenciye zaman tanıyarak daha verimli bir süreç geçirebilir. Dramanın süreç olduğunu ve kesin doğru ve yanlış olmayacağını da unutmamalıdır.

2.3.6.2. Hayat Bilgisi Öğretiminde Bir Yöntem Olarak Drama

Bowell'a göre hem bir sanat disiplini hem de bir öğrenme yöntemi olan dramanın Hayat Bilgisi öğretiminde kullanılması Hayat Bilgisi öğretim programında (2009) önerilmiştir. Bu ders "*çocukların hem kendilerini hem de içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanımaları için toplu öğretim yaklaşımına dayalı olarak oluşturulmuş bir derstir*" (MEB, 2004).

Hayat bilgisi dersinin amacı *“öğrencilere önemli sosyal becerileri kazandırarak toplumsallaşmalarını sağlamak ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirebilmektir”* (Erden, 1997). Ayrıca bu ders ile öğrencilerin başkalarıyla daha rahat ve sağlıklı ilişkiler kurması ve toplumsallaşması sağlanır (Koç, 2013). Başkalarını tanımanın en güzel yolu empati yapmanın olduğu söylenebilir. Dramada da sosyal rollerin canlandırılması söz konusu olduğundan, kendisini başkalarının yerine koymayı deneyen çocuk, oyunlardaki rolleri toplumsal konulara uygun olarak şekillendirmeye çalışır ve böylece yeteneklerini geliştirmiş olur (Çağlaroğlu, 1999:21).

Sönmez'e (1996) göre Hayat Bilgisi öğretimi, çocuğun hayatı anlaması, karşılaştığı sorunları çözebilmesi için toplumsal ve doğal olgu ve olayları bir bütünlük içinde ele almasıdır. Bu ders ile çocuk içinde yaşadığı hayatı bilmek, anlamak ve karşılaştığı sorunları çözebilmek, analiz edebilmek ve değerlendirmek gibi davranışları kazanmaktadır. Bütün bunların hepsi içinde bulunduğumuz yaşamla ilgilidir. Bu nedenle Hayat Bilgisi dersi sadece doğal ve toplumsal bilim alanlarını değil düşünsel ve sanatsal alanlar da içerebilir.

Hayat bilgisi dersinin amaçlarının gerçekleşebilmesi için drama ile birlikte kişi karşılaştığı problemlerin üstesinden gelebilir. Bu yöntem ile olaylar ve durumlar arasındaki ilişkiler rahatlıkla öğrenilebilir. Drama sayesinde bireyler kendilerine ait bir hayal dünyası kurarken diğer taraftan da girdikleri etkileşimlerle birlikte sosyalleşebilirler.

Tüm bunlara dayanılarak Hayat Bilgisi öğretiminde drama yöntemi kullanımına kolayca başvurulabilir. Hayat Bilgisi dersinde çocukların sosyalleşebilmeleri, çevresindeki problemleri çözebilmeleri, daha iyi iletişim kurabilmeleri gibi hedeflerin çözümüne drama yöntemi cevap verebilir. Çocuklar hem eğlenerek hem de öğrenerek çok verimli bir eğitim öğretim süreci geçirilebilir. Öğretim sürecinde drama tekniklerinin her öğretmen tarafından farklı biçimlerde kullanabilmesi ile birlikte ders müfredatlarının öğretilmesinde elverişli bir yöntem olduğu söylenebilir. Hayat Bilgisi de konu itibarıyla esnek ve konuların birbiriyle iç

içe bir ders olduğu düşünülürse, drama yönteminin bu ders esnasında kullanılması eğitim kalitesinin olumlu yönde gelişmesi açısından etkili olabilir.

2.4. Konu İle İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde uluslararası ve yerel alanda yapılan araştırmalara ve basılan yayınlara yer verilmiştir.

2.4.1. Konu İle İlgili Uluslararası Yayın ve Araştırmalar

Farris ve Parke (1993) araştırmalarında drama yönteminin çocukların dil gelişimine ve edebiyat bilgilerine katkısını incelemişler ve alınan öğretmen görüşleri doğrultusunda drama yönteminin öğrencinin dil ve edebiyat alanında gelişimine faydası olduğunu dile belirtmişlerdir.

Drege (2000) hazırladığı doktora tezinde dramanın eğitimdeki yerini ve liselerde uygulanan drama etkinliklerini sunarak sınırlılıklarını belirlemek amacıyla kurmaca yazılar ve şiir yazma gibi etkinliklere yer vererek bugünkü İngiliz programında dramanın uygulanabilirliğini göstermek istemiştir.

Hertzberg (1999) çalışmasında eğitimde drama uygulamaları, ilköğretim öğrencilerinin dil ve okuduğunu anlama becerilerini nasıl geliştirdiklerini araştırmıştır. Avustralya’da ilkokullarda uygulanan etkinliklerin öğrencilerin dil ve okuduğunu anlama becerilerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Kaalan-Wells (1993) yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramayı kullanıp kullanmadıkları ve yöneme ilişkin algıları üzerine çalışmıştır. 224 ilkokul öğretmeni üzerinde uyguladığı testler ile yaratıcı drama eğitimi almış öğretmenlerin, yaratıcı dramanın etkili bir yöntem olduğuna inandıklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca bu eğitimi alan öğretmenlerin yaratıcı dramanın her türünü kullandıklarını belirtmiştir.

Gelfer, Peggey ve Perkins (1992) araştırmalarında, öğretmenlerin ve öğrencilerin dili kullanmalarında ve deneyim kazanmalarında yardımcı olduğunu belirterek; yaratma, yeniden yaratma, etkileme, yaratıcı düşünmede yöntemin işe yaraması, öğrencilerin başka bir role bürünmede ve problem çözümede yaratıcı dramının kullanışlı olduğunu vurgulamışlardır.

2.4.2. Konu İle İlgili Yerel Yayın ve Araştırmalar

Konu ile ilgili yerel yayınlarda yapılan incelemelerde ilk olarak Akyüzlüer (2007)'in araştırması örnek verilebilir. Bu araştırmada ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin müzik becerilerini geliştirmede dramının etkisini incelenmiştir. Deneysel nitelikte olan araştırma, 45 kontrol ve 44 deney grubundan oluşan örneklem üzerinde, deney grubuna drama yöntemi ile kontrol grubuna ise geleneksel müzik öğretim yöntemlerinden olan kulaktan notalı müzik öğretimi ile ders verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda yaratıcı drama yönteminin müzik öğretiminde daha etkili olduğu anlaşılmaktadır. Alt amaçlarında, öğrencilerin drama ve müziksel becerilerinin; temel müzik bilgisi, müziksel işitme, şarkı söyleme, müziğe bedeni ile uyum gösterme, müzik yeteneğine ilişkin özgüveni ve müzik dersine olan tutumlarının ilişkin etkilenim düzeyleri değerlendirilmektedir.

Günaydın (2008) araştırmasında ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretiminde drama yönteminin erişiş ve tutum üzerine etkisini incelemiştir. Sonuçlara göre sadece tutum ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Ayrıca yaratıcı drama yöntemiyle işlenen ünite sonunda deney grubunun ulaştığı erişiş ve tutum ortalamalarının arttığı görülmüştür. Bu çalışma ile Sosyal Bilgiler dersinin drama yönteminin işlenmesiyle; ilkokullarda Sosyal Bilgiler öğretimindeki verimsizliğin giderilmesinde drama yönteminin etkisini ortaya çıkarmak, drama yönteminin geleneksel yaklaşıma göre etkili olup olmadığını belirlemek, eğitim sisteminde sosyal bilgiler dersinin drama yöntemiyle işlenmesini daha yaygın ve kullanılabilir hale gelmesi için öneriler geliştirmek, drama yöntemi ile Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenme düzeyinin yükseltilebileceği yönündeki görüşlere katkı sağlamak ve bu alanda yapılabilecek araştırmalara örnek oluşturmak ve Sosyal

Bilgiler öğretim sürecinde drama yönteminin kullanılarak, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirmek amaçlanmıştır.

Çakır (2012) araştırmasında geleneksel öğretim yöntemleri ile dramatizasyon yönteminin ilköğretim 2. Sınıf matematik dersinde, öğrencilerin akademik başarı ve kavramların kalıcılık düzeylerine etkisinin karşılaştırılmasını incelemiştir. Çalışmada deney grubu 23 öğrenci, kontrol grubu 23 öğrenci ve plasebo grubunda 24 öğrenci olmak üzere 70 öğrenci yer almıştır. Araştırma deney- kontrol gruplu, ön test- son test uygulamalı deneysel desenedir. Bütün gruplara uygulamadan önce ön test verilmiş ve uygulamada deney grubunda dramatizasyon yöntemi, kontrol ve plasebo gruplarında mevcut yöntemle ders işlenmiştir. Uygulama sonucu son test verilerek öğrencilerin başarıları ölçülmüş ve 15 gün sonra aynı test ile hatırd tutma düzeylerini ölçmek için kalıcılık testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlarda dramatizasyon yönteminin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkisi olduğu gözlenmiş fakat kavramların kalıcılık düzeylerine etkisi görülmemiştir.

Demir (2013) araştırmasında bir eğitim yöntemi olarak yaratıcı drama ve John Somers yaklaşımını incelemiştir. Tarama modelinde olan çalışma betimseldir. Alan yazında doküman inceleme ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Çalışmada bileşik uyaranlar kullanılarak hazırlanan drama çalışmalarının, kollektif yaratıma dayalı tiyatro oluşturmaya da temel teşkil ettiği yapılan örnek uygulama ile ortaya konmuştur. Sonuç olarak Somers'ın drama yaklaşımı uygun konularda tüm derslerde kullanılabileceği belirtilmiştir.

Londra Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 1993 yılında yapılan drama ve öğrenme arasındaki ilişki konulu uluslararası konferans incelendiğinde aşağıda belirtilen noktalar saptanmıştır (San, 1993):

- 1.Dramanın odağının sanatlara doğru kaydırılması,
- 2.Drama öğretmenin de öğrenen olduğu,
- 3.Dramanın öğrenmelerde sterotipler yaratma tehlikesi,
- 4.Süreç dramanın önemi,
- 5.Dramatik miras için arketipleri yakalamanın gereği,
- 6.Dramada yaşantıları kaydetmenin güçlüğü,

7. Drama öğretmeninin kültür taşıyıcı işlevi,
8. Sanat olarak dramanın özünde doğaçlamanın olduğunun unutulmamasıdır.

Zayimoğlu'nun (2006) araştırmasında 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki "Coğraf ve Dünyamız" ünitesinde yaratıcı drama yönteminin uygulaması ile Van ilindeki 50 öğrencinin derse yönelik başarıları ve tutumlarının etkisi incelenmiştir. Deneysel olarak yürütülen araştırma sonucunda öğrencilerin deney grubu lehine tutum ve başarı puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Keskin'in (2002) araştırmasında 10. Sınıflarda Psikoloji dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasını sağlayabilmek amacıyla ders planları oluşturulmak istenmiştir.

Bilek'in (2009) araştırmasında ilköğretim üçüncü Hayat Bilgisi dersinde dramatizasyon yönteminin öğrencilerin sosyal- duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına etkisi incelenmiştir. Manisa'da 50 öğrenciyle yapılan araştırma sonucunda dramatizasyon yönteminin Hayat Bilgisi dersinde kullanılmasının öğrencilerin sosyal duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir.

Kaf (1999) tezinde, Hayat Bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemiştir. Hayat Bilgisi dersi "*Köyü Tanıyalım*" ünitesinde selam verme, paylaşma gibi becerilerin kazandırılmasında drama yönteminin etkili olduğu, çevreyi koruma becerisinin kazandırılmasında ise geleneksel yöntemle yaratıcı drama yönteminin arasında anlamlı bir fark bulunamadığı görülmüştür.

Kara ve Çam (2007)'in yaptıkları çalışmada, gelişim ve öğrenme dersinde öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramanın benimsenmesinin geleneksel yöntemle oranla sosyal beceriler üzerine etkisini araştırmışlar ve drama yönteminin gelişim ve öğrenme dersinde öğrencilerin gruba bir işi yapma ve yürütme, ilişkiyi başlatma ve

sürdürme ile kendini kontrol etme becerileri üzerinde etkili olduğu ortaya koyulmuştur.

Ömeroğlu (1990) araştırmasında anaokullarına giden 5-6 yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişiminde yaratıcı dramanın etkisini 80 çocuk üzerinde inceleyerek drama eğitimi alan çocukların daha başarılı oldukları görülmüştür.

Adıgüzel (1993) araştırmasında yaratıcı dramanın eğitimdeki yeri ve oyun kavramıyla olan bağlantısını inceleyerek, yaratıcı dramada kavram kargaşasının giderilmesi için çalışmalar yapmıştır.

Onur'un (2008) araştırmasında ilköğretim ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerine sınıf ve okul kurallarının Hayat Bilgisi programı çerçevesinde drama tekniğiyle öğretiminin kalıcılığa etkisi incelenerek dramanın etkili bir teknik olduğu ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM – III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırma yöntemi, çalışma grubu(katılımcılar), veri toplama yöntemleri ve çözümleme teknikleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırma Yöntemi

Çalışma betimsel tarama modelindedir. Karasar (2011)'a göre betimsel tarama geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırmalardır. Konu ile yazılı ve basılı tez, kitap ve diğer yayınlar ile öğretmen görüşlerinin yer aldığı yarı yapılandırılmış bilgi formu ile veriler toplanmıştır. Çalışma sonucunda hazırlanan ders planları nitel veri analiz tekniğine göre incelenen öğretmen görüşlerine ve tarihsel yöntemlere göre seçilen ilgili alan yazın ışığında tartışılarak öneriler sunulmuştur.

3.2.Çalışma Grubu (Katılımcılar)

Çalışmanın uygulaması 2014-2015 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu tarihsel yöntemlere göre; yazılı belgelere dayanarak izleyen ve inceleyen yaklaşım ile belirlenmiş tezler, kitaplar, Hayat Bilgisi dersi resmi müfredat, dergiler, sempozyumlar, konferans bildirileri ve internet üzerinden sorgulamalar ile ilkokullarda sınıf öğretmenliği yapmış, drama yaşantısı olan ve araştırmacı tarafından kolay ulaşılabilir örnekleme göre; araştırmacıya yakın olan ve erişilmesi kolay olarak (Yıldırım ve Şimşek, 2011) seçilen İzmir ve Denizli ilinde görev yapan 35 (15 erkek ve 20 kadın) sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

3.3. Veri toplama yöntemleri ve çözümleme teknikleri

Bu araştırmada, araştırma sorularının cevaplarına yönelik alan yazın incelenmiş ve yarı yapılandırılmış bilgi formu ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır.

- a. Drama, drama yönteminin çeşitli derslerle olan ilişkisi ve Hayat Bilgisi dersi ile ilgili bilgilere ulaşabilmek için kütüphanelerden, Yüksek Öğretim Kurumunun internet sitesinden (<http://tez.yok.gov.tr>), sanal kütüphaneden (www.mkutup.gov.tr) ve sahalardan yararlanılarak ulaşılabilen tezlere, makalelere, kitaplara, Hayat Bilgisi dersi resmi müfredatına, dergilere, sempozyumlara, konferans bildirimlerine ve elektronik ortamdaki kaynaklara başvurulmuştur. Bu kaynaklar tarihsel yöntem ile incelenmiştir. Tarihsel yöntem, geçmiş zaman içinde meydana gelmiş olay ve olguların araştırılmasında ya da problemin incelenmesinde kullanılan bir yöntemdir.
- b. Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin alındığı yarı yapılandırılmış bilgi formu;
 - Uygulanmakta olan Hayat Bilgisi ders programı ve öğretim yöntemleri hakkında görüşleriniz nelerdir?
 - Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanıp uygulanmadığı hakkında görüşleriniz nelerdir?
 - Drama yöntem ve tekniklerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilirliği hakkında görüşleriniz nelerdir?
 - Konu ile ilgili diğer düşünce ve görüşleriniz varsa lütfen yazınız.

Soruları ile genelden özele doğru elde edilmek istenen bilgilere göre ve öğretmenlerin yaşları, cinsiyetleri ve mesleki kıdemlerini belirtecekleri şekilde oluşturulmuştur. Yedi sorudan oluşan form, çalışmanın amacına ulaşması, veri toplamak amacıyla düzenlenen soruların anlaşılabilirliğinin ve yanıtlanabilirliğinin değerlendirilmesi, tüm katılımcılar için aynı anlamı ifade etmesi, herkes tarafından anlamlı bulunması, form sorularında sorun olmaması adına drama yaşantısı geçirmiş 4 öğretmen ve 1 uzman görüşüne sunularak kontrol edilmiştir. Yarı yapılandırılmış bilgi formu araştırmacı

tarafından kolay ulaşılabilir örnekleme göre seçilen drama yaşantısı geçirmiş deneyimli öğretmenlere uygulanmıştır. Hayat Bilgisi dersi programı ve uygulanan öğretim yöntemleri, drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanıp uygulanmadığı, kullanılabilirliği ve diğer görüşleri üzerine düzenlenen formdaki maddelerin her birinin istenen davranışı gerçek manasıyla ölçmesine ilişkin ölçme aracının kapsam geçerliliğini sağlama adına uzman görüşüne başvurulmuş ve kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

Öğretmen görüşlerinin alındığı bilgi formu nitel veri analiz tekniğine göre incelenmiştir. Bilgi formundaki sorulara içerik analizinin bir takım aşamaları uygulanmıştır. Bunlar verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre organize edilip tanımlanması, bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 162-174). Sorular araştırmacı, ve 4 öğretmen tarafından bölümlere ayrılmış ve isimlendirilerek kodlanmıştır. Benzer anlama sahip olanlar aynı kodlarla isimlendirilmiş, verilerin tümünde benzer olanlar ilişkilendirilerek temalar oluşturulmuş ve kodlar arasındaki ortak yönler kategorize edilmiştir. Veriler ortaya çıkan kodlara göre düzenlenmiş, yorum yapılarak tanımlanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde her bir araştırma sorusuna ilişkin veriler analiz edilerek sonuçlar ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.Hayat Bilgisi dersi, drama ve drama yönteminin çeşitli derslerde kullanımı alan yazında ne kadar ve nasıl yer almıştır?

Tarihsel yönetime göre incelenen alan yazında kitaplar, tezler, makaleler, konferans bildirileri ve sempozyumlar ele alınmıştır. Konu ile ilgili yerel yayın ve araştırmalarda Hayat Bilgisi ve drama ile ilgili pek çok kaynağa rastlanmıştır. Bu kaynaklardan yararlanılması ile Hayat Bilgisi dersinde drama yöntemi ve teknikleri kullanımının artacağı düşünülebilmektedir.

İncelenen “*Hayat Bilgisi Öğretim Rehberi*” (Tekışık, 1987) kitabında, bu dersin çocukların iyi bir insan ve vatandaş olarak yetiştirilmesinde gerekli olan temel bilgi, beceri, duygu ve davranışların kazandırılmasında önem taşıyandığından ve Türkçe, Matematik, Resim- İş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinde yapılacak çalışmalarda birliği sağlayarak toplu öğretimi gerçekleştirdiğinden bahsedilmektedir. Ayrıca yaparak yaşayarak öğrenmede öğretmenin görevini öğrencilere kendi kendine çalışmada gerekli teknik ve alışkanlıkları kazandırma, gereken şartları hazırlama ve öğrencilere rehberlik yapma olduğu vurgulanmıştır. Y yaparak yaşayarak öğrenmenin, işlenecek konuların öğrencilerle işbirliği yapılarak hazırlanması, öğrencilerin kendi kendine çeşitli kaynakları incelemesi, araç gereçleri kullanarak planlı bir şekilde yaptıkları bedeni ve zihni etkinlikler olması bağlamında drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde kullanımının yararlı olabileceği söylenebilir.

“*Hayat Bilgisi Öğretimi*” (Tay, 2009) kitabında ise Hayat Bilgisi dersinde yaparak yaşayarak öğrenmenin önemi, bu dersteki konuların çocuğa göreliği, güncelliği ve çocukların yaşadığı çevresiyle bağlantılı olduğu dile getirilmiştir. Tay

(2009)'ın aktardığına göre ilkokul 2. sınıf çocuklarının oyun döneminde olmaları açısından yetişkinlerin çocuklardan okulla birlikte oyun oynamalarını bırakmalarını beklentilerinin doğru olmadığı belirtilerek Hayat Bilgisi dersinde oyun ve dramaya sıkça yer verilmesi gerektiği, çocukların fiziksel olarak aktif olduğu bu dönemde bu tür etkinliklerin yapılmasının onların enerjilerini sağlıklı bir şekilde yönlendirdiği ve eğlenirken öğrenmelerine yardımcı olduğuna dair bilgiler mevcuttur.

“Hayat Bilgisi Öğretimi ve Programı” (Güleryüz,2008) kitabı incelendiğinde aşağıdaki cümleler ile Hayat Bilgisinin hayatımızdaki yeri ve öneminden bahsedilmiştir:

“Hayatı sadece, doğulma ölüm arasındaki süre olarak değil, bilimsel anlamda hayatın başlangıcı, fiziksel, kimyasal ve biyolojik bir oluşum ve değişim diüreci olarak da algılamak gerekir. Hayat Bilgisi dersi, sadece taşların, ağaçların gözlendiği, sayılarının, renklerinin anlatıldığı bir etkinlik değil, doğanın iç dinamiğinin anlaşılması çalışmalarına dayalı bir disiplindir. Rüzgar, yağmur, bulutun oluşumu, deprem, çığ, erozyon fiziksel yasalara; maddenin yapısı, değişim, bozulma, çürüme, birleşme kimyasal yasalara; büyüme, gelişme, üreme ve ölme de biyolojik yasalara bağlı olarak sürer. Öğrenci için Hayat Bilgisi dersi düzenlenirken, hayatın temel matematiğini, mantığını, gözlem ve incelemelere dayalı olarak keşfetmesini sağlamak gerekir. Hayat Bilgisi dersi bu anlamda betimsel temeli olan, yaşamın şifrelerinin kodlandığı bir çalışma alanıdır. Bu açıklamalar, Hayat Bilgisinin içeriğinde de işaret etmektedir. Doğayı, canlılar ve cansızlar dünyasını, gökyüzünü, güneşi, ayı ve yıldızları çalışma alanına almayan bir Hayat Bilgisi (programı) yetişeği, kapsam alanı donatılmış, hayattan koparılmış demektir.”

Kitabın bir bölümünde somut işlemler döneminde olan çocuğun bir ders boyunca yerinde oturmasının eğitim işkencesi olduğu ve ders işlenirken çocuğun nasıl düşündüğü, olayları, nesnelere nasıl algıladığı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca **“bu ders çocukların var olan hayal güçlerini köreltmemeli, aksine bunu destekleyici, geliştirici şekilde işlenmelidir”** cümlesine istinaden Hayat Bilgisi

dersinde oyunlar, masallar, öyküler, şiirler kullanılabileceği gibi resim, müzik ve drama etkinliklerinin de uygulanabileceği belirtilmiştir.

“Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi” (Nas, 2006) kitabında yaratıcı dramının bilgiyi tekrar etmeden, bilinenleri sorgulayan ve kendi bilgisini yapılandıracak bireylerin meydana gelmesini amaçlayan eğitim programında bilişsel, duyuşsal ve devinişsel özellikleri bir bütün olarak ele almasıyla insan yetiştirebilmesine olanak sağladığı dile getirilmiştir. Okulun yaşamın bir kesiti ve Hayat Bilgisinin de yaşamın bilgisi olduğu, öğretme öğrenme etkinliklerinde yaşamsallığın esası ile çocuğa yaşamın öğretildiği ile ilgili bilgilerin yer aldığı bu kitap, Hayat Bilgisi ders planlarının drama yöntemine göre hazırlanması düşüncesinin kuvvetlenmesine yardımcı olmuştur.

“Takev Bildirileri” kitabında yer alan Prof. Dr. Teoman Kesercioğlu ile Bilge Can’ın *“Yaratıcı Drama Uygulamalarının Kişisel ve Mesleki Gelişime Etkileri”* makalesinde, yaratıcı drama uygulamaları seminelerine katılan farklı branşlardaki öğretmenlerin çalışmalarının, kişisel ve mesleki gelişimlerine katkılarının neler olduğunu incelenmesi açıklanmıştır. İki aşamadaki drama çalışmalarına katılan ve farklı branşlarda yer alan toplam 25 öğretmen ile görüşme yapıldığı ve sonuç olarak yaratıcı drama etkinliklerinin öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimlerine olumlu etkilerinin gözlemlendiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca Dewey’in drama öğretim stratejisinin birçok eğitim programına uyarlanabileceğini ortaya koyması da ele alınmıştır.

Diğer bir kaynak olan 10.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminerinde *“Kültürler Arası Etkileşimde Yaratıcı Drama”* çalışmasında Prof. Dr. Asker Karteri’nin aşağıdaki konuşmayı yaptığı görülmüştür:

“Kişilerarası iletişim demek kültürler arası iletişim demektir. Çünkü biz kodlarımızı kendi kültürümüze göre kodlayıp karşı tarafa yollarız, karşımızdaki de kendine göre kodu çözümler, algılar ve cevap gönderir. Drama da böyledir. Farklı

şekilde kodladığımız karşıdakine yollarsak ve karşıdaki de algılamazsa burada bir sorun vardır.”

Bu sözlerden dramanın, kişiler arası etkileşimi sağlamasıyla birlikte doğru uygulanmadığında kişileri birbirinden uzaklaştırabildiği gibi, doğru uygulandığında değişik kültürleri tanıtarak toplumları birbirine yakınlaştırabileceği söylenebilir. Özellikle Hayat Bilgisi dersinde dini ve milli bayramlarla ilgili konuları ele alırken başka ülkelerin kendi bayramlarını nasıl kutladıklarını kolay içselleştirebilme açısından drama yönteminin olumlu etkisi görülebilir.

Aynı seminerde konuşmacılardan Prof Dr. İnci San post modern yaklaşımla drama süreci arasında benzerlik olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca seminerde Barbara'nın Berlin'deki drama eylemleri, Ali Öztürk'ün ses- söz- hareket üçlüsü olan orff öğretisinden bahsetmesi, Ayşe İlhan Çakır'ın da drama ve görsel sanatlar arasındaki benzerliği ortaya koyması bulgularından yola çıkılarak dramanın pek çok alanda yararlı olduğu gözlemlenmiştir.

Yaşamda Drama Dramada Yaşam (Öztürk, 2010) kitabından alınan bilgilerle Gertrud Auge'nin 1992 yılından beri drama alanında çalışmalar yaptığı, tiyatro bünyesinde drama eğitimcisi olarak okullarda, akıl hastanelerinde, hapisanelerde, gençlik kulüplerinde, ormanlarda, pazarlarda süreç odaklı tiyatro yapmada ve çalışmalarında ırkçılık, saldırganlık, şiddet, alkol ve uyuşturucu gibi konuları ele aldığı gözlenmiştir. Yine aynı kitapta İngiltere'nin önde gelen profesyonel drama ve tiyatro eğitimcileri birliği Ulusal Drama'nın başkanlığını yapan Patrice Baldwin'in, BBC Eğitim'de drama başkanlığı ve metin yazarlığı yaptığı ve drama öğretmenleri için *“Drama Kitabı”*, *“Drama Yoluyla Edebiyat Öğretimi”*, *“Zihindeki Drama”*, *“İlköğretim Drama Elkitabı”* ve *“Drama Yoluyla Okul Gelişimi”* adlı kitapları yazdığı belirtilmiştir. Kitabın sonlarına doğru IATA'nın Amerikan Drama Öğretmeni Elkitabında, dramada doğaçlama yoluyla yapılan çalışmaların gençlerin grup çalışması, karşılıklı alıp verme, risk ve sorumluluk alma, değerlere saygı, esneklik, güven ve yaratıcılık gibi becerilerini geliştirdiğine dair bilgiler yer almaktadır (Akt. Öztürk,2010:487).

Dr. Ayşe Okvuran'ın “*Drama Dersinin Yapılandırılması ve İçeriği*” adlı makalesinde ise ilköğretimde drama derslerine ilişkin 1998 yılında beş öğretmenle yapılan görüşmede drama dersinin genel amaçlara kısmen uyduğu ve bu dersin pek çok problem taşıdığı belirtilmiştir. Eğitim fakültelerindeki drama derslerinde de mekan ve materyal eksikliği, drama ders içeriği ve yayın yetersizliği, öğrencilerin dramayı eğlenceli bir oyun dersi olarak algılamaları, diğer öğretmenlerin dramayı tanımamaları, drama ders programının ve öğretmenlerin drama eğitimi açısından yetersizliği belirtildiğinin gözlenmesiyle (Akt. Öztürk, 2009: 487) günümüzde mevcut olan drama ile ilgili sorunların alınan öğretmen görüşlerine dayanarak devam ettiği söylenebilir.

Yrd. Doç. Dr. Ali Öztürk “*Yaratıcı Drama Yöntemi İle Fen Öğretimi*”ne ilişkin makalesinde yaratıcı dramanın fen eğitiminde okullarda öğreticiler tarafından bir yöntem olarak kullanımına ilişkin hazırlamış olduğu deneysel araştırmasının sonucunda yaratıcı drama yönteminin Fen Bilgisi öğretiminde özellikle bilişsel öğrenmelerin gerçekleştirilmesinde etkili olduğunu belirtmiştir (Akt. Öztürk, 2010).

Ruken Akara “*Eğitimde Alternatif Bir Öğretim Yöntemi: Drama*” adlı çalışmasında drama yönteminin kalıcı ve verimli öğrenmeyi sağlayabilmekle birlikte, öğrencinin bilişsel, devinişsel ve duyuşsal bütünlük içinde kendini gerçekleştirmesine olanak tanınmasıyla bir öğretim yöntemi olarak eğitim sistemi içinde kendine yer aramakta olduğunu belirtmiştir (Akt. Öztürk, 2010: 190).

Prof. Dr. Mübeccel Gönen “*Çocuk Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanılması*” adlı makalesinde çocukların malzemeyi tanısa bile bu malzemelerin derste kullanılmaması ile işlenecek olan bir derste öğrenmenin soyut aşamada olacağından çocukların anlayacaklarını dile getirmektedir. Çocukların gerçekleri ilk önce görerek, dokunarak tanıdığı, kavramalarının ise daha sonraki aşamada gerçekleştiğini vurgulamıştır. (Akt. Öztürk, 2010)

Uluslararası alan yazında ise drama ile ilgili ders planlarından daha çok dramanın kavramı ve drama yöntemi üzerinde durulmuştur. Araştırmalarda öğretmen

görüşleri alınarak drama yönteminin çocukların dil ve gelişimine katkıda bulunduğu, dramanın eğitimdeki yeri ve liselerde uygulanan drama planlarının sunumu ile kurmaca yazılar ve şiir yazma gibi etkinliklerle İngiliz programına uygulanabilirliği savunulmuştur. Avusturya'da eğitimde drama uygulamaları ile ilkökul öğrencilerinin dil ve okuduğunu anlama becerilerini olumlu yönde geliştirdiği belirlenmiştir(Farris ve Parke,1993; Drege,2000; Hertzberg,1999).

Kaalan-Wells (1993) yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin yaratıcı dramayı kullanıp kullanmadıkları ve yöneme ilişkin algıları üzerinde çalışmıştır. 224 ilkökul öğretmeni üzerinde uygulanan testler ile yaratıcı drama eğitimi almış öğretmenlerin, yaratıcı dramanın etkili bir yöntem olduğuna inandıkları ortaya koymuştur.

Gelfer, Peggey ve Perkins (1992) araştırmalarında, yaratıcı dramanın öğretmenlere, öğrencilerin öğrenmeleri, dili kullanma ve deneyim kazanmalarına yardımcı olması; yaratma, yeniden yaratma, etkileme yaratıcı düşünmede yöntemin işe yaraması ile öğrencilerin başka bir role bürünmede ve problem çözmede kullanışlı olduğunu vurgulamışlardır.

San (1990)'ın uluslararası konferansında drama odağının sanatlara doğru kaydırılması, drama öğretmenin de öğrenen olduğu, dramanın öğrenmelerde stereotipler yaratma tehlikesi, süreç dramanın önemi, dramatik miras için arketipleri yakalamanın gereği, dramada yaşantıları kaydetmenin güçlüğü, drama öğretmenin kültür taşıyıcı işlevleri ve sanat olarak dramanın özünde doğaçlamanın olduğunun unutulmaması üzerinde durulmuştur.

Yapılan araştırmalara göre (Akyüzlüer, 2007) ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin müzik becerilerini geliştirmede dramanın etkisi olduğu görülmüştür. Sosyal Bilgiler öğretiminde drama yönteminin eriş ve tutum üzerine etkisi incelenen başka bir araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan testler uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol gruplarına uygulanarak drama yönteminin grupların eriş üzerinde etkisi bulunmazken, uygulama sonrası tutum ortalamalarında deney grubu lehine

anamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Ayrıca yaratıcı drama yöntemiyle işlenen ünite sonunda deney grubunun ulaştığı eriş ve tutum ortalamasının arttığı görülmüştür(Günaydın, 2008).

Alan yazında geleneksel öğretim yöntemleri ile dramatizasyon yönteminin 2. Sınıf matematik dersinde öğrencilerin akademik başarı ve kavramların kalıcılık düzeylerine etkisinin incelenmesi adına ön test ve son test uygulanan çalışmada, öğrencilerin hatırd tutma düzeylerini ölçmek için kalıcılık testi uygulanmasıyla sadece deney grubunun ön test ve son test ortalamalarında anlamlı bir fark bulunmuş, dramatizasyon yönteminin öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği ise gözlemlenmiştir (Çakır, 2012).

Yaratıcı drama ve John Somers yaklaşımının incelendiği çalışmada bileşik uyarılar kullanılarak hazırlanan drama çalışmalarının, kolektif yaratıma dayalı tiyatro oluşturmaya temel teşkil ettiği, yapılan örnek uygulama ile ortaya koyulmuştur. Somers'ın drama yaklaşımı uygun konularda ve tüm derslerde kullanılabilceği belirtilmiştir (Demir,2013).

Zayimoğlu (2006) çalışmasında 6.Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Coğrafya ve Dünyamız” ünitesinde yaratıcı drama yönteminin uygulanması ile öğrencilerin derse yönelik başarıları ve tutumlarının etkisi incelenerek deney grubunun lehine tutum ve başarı puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Üzerinde çalışılmakta olan araştırmaya benzer olarak Keskin (2002)'in araştırmasında 10. Sınıflarda psikoloji dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasını sağlayabilmek amacıyla ders planları oluşturulduğu gözlenmiştir.

Bilek (2009) araştırmasında Hayat Bilgisi dersinde dramatizasyon yönteminin kullanılmasının öğrencilerin sosyal duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına olumlu yönde olan etkisi ve Ömeroğlu (1990)'nun araştırmasında Hayat Bilgisi dersinde drama yönteminin bazı becerilerin (selam verme, paylaşma gibi) kazandırılmasında rolü olduğu ortaya koyulmuştur. Ömeroğlu (1990) anaokuluna giden 5-6 yaş grubu çocukların sözel yaratıcılıklarının geliştirilmesinde yaratıcı

dramanın etkisini dile getirmiştir. Ayrıca Onur (2008) ilkokul 2. ve 3. sınıf öğrencilerine sınıf ve okul kurallarının öğretiminin Hayat Bilgisi programı çerçevesinde kalıcılığını arttırmada dramanın etkisini belirtmiştir.

Gelişim ve öğrenme dersinde öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramanın benimsenmesinin geleneksel yöntemle oranla sosyal beceriler üzerinde etkisi araştırılarak drama yönteminin gelişim ve öğrenme dersinde öğrencilerin grupta bir işi yapma ve yürütme, ilişkiyi başlatma ve sürdürme ile kendini kontrol etme becerileri üzerinde etkili olduğu ile ilgili araştırmanın da yapıldığı gözlemlenmiştir (Kara ve Çam, 2007).

Drama yönteminin kullanımı alan yazında ne kadar ve nasıl yer aldığı ile ilgili yapılan inceleme sonucunda Türkçe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Matematik Sosyal Bilgiler, Psikoloji dersinde drama yöntemi ile hazırlanmış ders planlarına yönelik çalışmalar mevcut iken, Hayat Bilgisi dersinde drama yönteminin kullanımı ile hazırlanmış ders planlarına ait herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

4.2.Hayat bilgisi ders programı ve uygulanan yöntemlere ilişkin ilkokul sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

Kaynaklar gözden geçirildikten sonra Hayat Bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretimine ilişkin bir uygulama önerisi hazırlamak için İzmir ve Denizli ilinde görev yapan kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle belirlenmiş 35 öğretmenin yarı yapılandırılmış bilgi formuyla Hayat Bilgisi ders programı ve yöntemleri hakkında olumlu ya da olumsuz, dramanın Hayat Bilgisi dersinde uygulanıp uygulanmadığı ve kullanılabilirliğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Bilgi formu ile toplanan veriler, nitel veri analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelenerek kullanılan cümleler çeşitli kategorilere ayrılmış ve bu kategorilerin listesi oluşturulmuştur. Değerlendirme 35 sınıf öğretmeninden elde edilen verilere dayalı olarak birbirine benzeyen verileri belirli kavram ve temalarla bir araya getirilip organize edilmesiyle yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin görüşleri alınmak için hazırlanan yarı yapılandırılmış bilgi formunda sorulan “*Uygulanmakta olan Hayat Bilgisi ders programı ve öğretim yöntemleri hakkında görüşleriniz nelerdir?* ” sorusunun cevapları tablo1’deki gibi çözümlenmiştir.

Tablo 1

Uygulanmakta olan Hayat Bilgisi ders programı ve öğretim yöntemleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Hayat Bilgisi ders programının yetersiz görülmesi	“Programda yer alan bazı soyut kavramlar çıkarılmalı, ders programı işitsel ve görsel öğelerle zenginleştirilmelidir.” “Müfredat açısından yetersiz bir program.”	14	40	36	50
Hayat Bilgisi ders programındaki konuların yeterince iyi hazırlanmadığı	“Çok basit konularla bile hedefe ulaşamayan bir programdır.” “Ders programında konuların dağılımı ve ders saati kısa tutulmuştur. Etkinlikler bazı çocukların seviyelerine uygun değil.”				
Programdaki etkinliklerin yetersiz olduğu	“Etkinliklerin bazıları çocukların seviyelerine uygun değil.” Yaparak-yaşayarak öğrenme yöntemi kullanılması gerekirken, ezberleme yöntemi kullanılıyor.”				
Hayat Bilgisi dersinde kullanılan yöntem ve tekniklerin yetersiz olduğu	“Hayat Bilgisi dersi için vazgeçilmez öneme sahip olan öğrenciyi sürece katan yöntemlere yeteri oranda yer verilmemektedir.” “Öğretim yöntemleri çok sıradan.				

Tablo 1'in devamı

Kategori	Örnek Cümleler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilme Sıklığı	
		F	%	f	%
Soru cevap yönteminin sık başvurulması	“Öğretim yöntemleri anlatım ve soru cevap şeklinde değil de olaylar dramatize edilecek çok sayıda öğrenciyi olayın içine katacak şekilde uygun olmalıdır.” “Hayat Bilgisi dersinde kullanılan yöntem ve teknikler genellikle anlatım ve soru cevaptır. Anlatım ve soru cevap yöntemi dersin işlenişinde çok etkili olmamakta.” “Öğretim yöntemleri olarak daha çok soru cevap ve düz anlatım uygulanmaktadır. Slaytlarla örnek olaylar verilmektedir.”	14	40	36	50
Hayat Bilgisi programının yeterli görülmesi	Çocuğun severek çalışacağı şekilde hazırlanmıştır.” “Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı doğrultusunda düzenlenmiştir.” “Genel olarak iyi bir program fakat güncellenmeli.” “Program çocukların güncel hayatlarından örneklemeler içeriyor.” “Birinci sınıflar için görsel okumaya uygun olarak hazırlanmıştır.” “Hayat Bilgisi ders programı seviyeye uygun ve hayat ile ilintilidir.	21	60	27	37.5

Tablo 1'in devamı

Kategori	Örnek Cümleler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilen Sıklığı	
		F	%	f	%
Hayat Bilgisi dersi programındaki konuların iyi hazırlanmış olduğu	“İçindeki Fen Bilimleri konuları ayrılıp ders programı olarak daha sade hale getirildi.” “Konular için yeterli zaman mevcuttur.” “Konu seçimi seviyeye uygun olarak hazırlanmıştır.”	21	60	27	37.5
Hayat Bilgisi dersi programındaki kazanımların nasıl olduğu	“Hayat Bilgisi öğrencilerin kazanmaları gereken kazanımları tam anlamıyla içermektedir.” “Kazanım süreleri dengeli olarak dağıtılmıştır.”				
Programdaki Etkinliklerin yeterli olduğu	“Programda bulunan etkinlikler yeterli düzeydedir.”				
Hayat Bilgisi dersinde kullanılan yöntem ve tekniklerin yeterli olduğu	“İlköğretim 1. Kademedeki öğrencilerde somut düşünce varlığı ile çeşitli duyu organlarını harekete geçirecek yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.” Drama, anlatım, gösterip yaptırma yöntemleri kullanılır. “Programın öğretim yöntemleri iyi hazırlanmıştır.”				

Tablo 1'de görüldüğü gibi, öğretmenler “*Uygulanmakta olan Hayat Bilgisi ders programı ve öğretim yöntemleri hakkında görüşleriniz nelerdir?*” sorusunu şu kategorilerle yanıtlamışlardır.

1. Uygulanmakta olan program ve öğretim yöntemleri hakkında olumlu görüşler;
 - 1.a. Hayat Bilgisi programının yeterli görüldüğü,
 - 1.b. Hayat Bilgisi ders programındaki konuların iyi hazırlanmış olduğu,
 - 1.c. Programdaki etkinliklerin yeterli olduğu,
 - 1.d. Hayat Bilgisi dersinde kullanılan yöntem ve tekniklerin yeterli olduğu,
2. Uygulanmakta olan program ve öğretim yöntemleri hakkında olumsuz görüşler;
 - 2.a. Hayat Bilgisi ders programının yetersiz görüldüğü,
 - 2.b. Hayat Bilgisi dersi programındaki konuların yeterince iyi hazırlanmadığı,
 - 2.c. Programdaki etkinliklerin yetersiz olduğu,
 - 2.d. Hayat Bilgisi dersinde kullanılan yöntem ve tekniklerin yetersiz olduğu.
3. Hayat Bilgisi dersi programındaki kazanımların nasıl olduğu.

İncelenen görüşlerde öğretmenlerin %40'ı Hayat Bilgisi ders programının ve ders anında kullanılan yöntem ve tekniklerin yetersiz olduğunu, programdaki konuların yeterince iyi hazırlanmadığını, etkinlik sayısının az ve soru cevap yönteminin de sık kullanıldığını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin %60'ı ise programın yeterli, konuların iyi hazırlanmış, seçilen kazanımların öğrencilere uygun ve ders anında kullanılan yöntem ve tekniklerin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Programı yetersiz gören öğretmenler programdaki soyut kavramların çıkarılmasını, ders programının işitsel ve görsel öğelerle zenginleştirilmesini istemektedirler. Çok basit konularda bile hedefe ulaşamadıklarını belirterek konu dağılımlarının ve etkinliklerin çocukların seviyelerine uygunluğu açısından iyi olmadığını, ders saatlerinin kısa tutulduğunu ve yöntemler arasında ezber yöntemine daha çok başvurulduğunu belirtmişlerdir. Tercih edilen diğer yöntemlerden anlatım ve soru cevap yöntemi yerine öğrenciyi sürece katabilen yöntemleri örneğin yaparak yaşayarak tercih etmelerinin daha iyi olacağını önermişlerdir.

Programı yeterli gören öğretmenler çocuğun sevecek çalışabileceği ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı doğrultusunda düzenlenen programın çocukların

güncel hayatlarından örneklemeler içerdiğini, 1. sınıf öğrencileri için görsel okumaya uygun hazırlandığını düşünmektedirler. Konular için yeterli zamanın verildiğini, kazanım sürelerinin dengeli dağıtıldığını ve etkinliklerin öğrencilere uygunluğundan bahsetmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin ilkokulda öğrencilerde somut düşünce varlığı ile çeşitli duyu organlarını harekete geçirecek yöntem ve teknikleri kullandıklarını vurgulamışlardır.

“Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanıp uygulanmadığı hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusunun cevabı Tablo 2’deki gibidir.

Tablo 2

Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanıp uygulanmadığı hakkında görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanması	“Drama yöntemi Hayat Bilgisi dersinde uygulanmaktadır. Ancak canlandırmaların tıkanması, rollerin oluşturulmaması gibi durumlarda yönlendirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu etkinliklerde öğrenci merkezde, öğretmen doğrudan müdahale etmemektedir.” “Drama yöntemi Hayat Bilgisi dersinde kullanılmaktadır. Tüm grupla drama, geriye dönüş, yarım kalmış materyaller, doğaçlama, mektuplar ve öğretmenlerin rol alması teknikleri konu ve dramaya uygun olarak kullanılmaktadır.” “Uygulamaya müsait bir yöntem. Kukla ve çeşitli yöntemlerle uygulanmaktadır.” “Kılavuzda drama ile ilgili fazla etkinlik yok ama derslerde uygulanmaktadır. Örneğin “Sınıf Eşyaları” konusunda her bir eşya için öğrenciler seçilip konuşturulur.”	15	42.8	31	42.4

Tablo 2'nin devamı

Kategori	Örnek Cümleler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Drama yöntemi uygulanmasının tercih edilme nedenleri	“Sosyal becerileri ve iletişimi gerçekleştirmesi açısından uygulanıyor.” “Arkadaşlarının karşısında oynadığı rolü ile çocuğun farkındalık düzeyi arttığı için uygulanıyor.” “Konuların işlenişine göre zaman zaman başvurulmuş bir yöntemdir.” “Çocuklar doğaçlama yaparak dersi daha güzel hale getiriyorlar. Kendilerini olayın içinde buluyorlar. Bu sebeple uygulanmaktadır.” “Çocukların yaparak yaşayarak öğrenmesi için drama yöntemi çok etkilidir ve derslerde uygulanmaktadır.” “Öğrenmeyi uygulamalı olarak hızlandıran bir yöntem olduğundan uygulanıyor.”	15	42.8	31	42.4
Drama Yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanmaması	“Drama yönteminin kullanımı ile ilgili öneriler getirilmekte fakat Hayat Bilgisi dersinde tam anlamıyla uygulanmamaktadır.”	20	57.1	30	41.09

Tablo 2'nin devamı

Kategori	Örnek Cümleler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Drama yönteminin uygulanmamasının nedenleri	“Drama edilecek olaylara ait araç gereçlerin az olması, eğitim sistemimizin giderek ezberle dayatılması uygulamayı engellemektedir.” “Konulara verilen ders saati yetersiz olduğu için uygulamada bazen güçlük çekilmektedir. Materyal olmadığı için uygulamada eksiklik yaşanmaktadır.” “Öğretmenlerin bu konuda yeterli donanımda olmaması ve programın drama yönelik hazırlanmamasından dolayı uygulanmamaktadır.” “Zaman açısından bazen yeterli süre ayarlanamadığından uygulanmıyor.” Drama yöntemi birçok öğretmen sınıfta disiplin problemi yaratacağını düşünerek uygulamıyor.”	20	57.1	30	41.09

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin *tamamı* “Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanıp uygulanmadığı hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusunu şu kategorilerle yanıtlamışlardır.

1. Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanması,
2. Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde tercih edilme nedenleri,
3. Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanmaması,
4. Drama yönteminin uygulanmamasının nedenleri...

Öğretmenlerin %42.8'i okullarda drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulandığını belirtirken %57.1'inin ise uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulandığını düşünen öğretmenler öğrencinin merkezde tutulduğu bu yöntemin uygulanma aşamasında tıkanıklık yaşanması, rollerin canlandırılmaması gibi durumlarda öğretmene ihtiyaç duyulmasından başka her açıdan faydalı bulmaktadırlar. Ders esnasında tüm grupla drama, geriye dönüş, yarım kalmış materyaller, doğaçlama, mektuplar, öğretmenin rol alması ve kukla gibi tekniklerinin kullanıldığını dile getirirken kılavuzda fazla drama etkinliğinin olmamasından şikayetçidirler.

Tablodaki verilere göre öğretmenlerin genelde bu yöntemi tercih etme nedenleri; sosyal becerileri ve iletişimi gerçekleştirebilmesi, arkadaşlarının karşısında oynadığı rolü ile çocuğun farkındalık düzeyinin artması, doğaçlama ile dersin zevkli hale gelmesi, yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlaması ve öğrenmeyi uygulamalı olarak hızlandıran bir yöntem olmasına dayanmaktadır.

Sınıfta dramatize edilecek olaylara ait araç ve gereçlerin az olması, konulara verilen ders saatlerinin yetersiz oluşu, öğretmenlerin yeterli drama yaşantısı geçirmemiş olması, programın dramaya yönelik hazırlanmayışı ve sınıfta disiplin problemi yaratabileceği gibi durumları düşünen öğretmenler dramayı Hayat Bilgisi dersinde uygulamadıkları gözlenmiştir.

Formdaki “*Drama yöntem ve tekniklerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilirliği hakkında görüşleriniz nelerdir?*” şeklinde ifade edilen sorunun yanıtı Tablo 3'teki gibi çözümlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 3

Drama yöntem ve tekniklerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilirliği hakkında görüşleriniz nelerdir?

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedene Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilme Sıklığı	
		F	%	F	%
Yaparak yaşayarak öğrenilmesi gerektiği düşünülen ve hayatın içinden gelen Hayat Bilgisi dersinde drama yöntem ve tekniklerinin uygulanabilir olması	“Yaparak yaşayarak öğrenilmesi gereken bir ders olduğu için uygulanabilir.” “Hayat Bilgisi dersi hayatın içinden olduğu için çocuklar bu derse karşı çekingen değil. Ders sürecine kendi duygularını da katarak daha verimli hale getiriyorlar. Siz yalnızca olayı ve ipucunu veriyorsunuz.” Konular gerçek yaşama uygun olduğu için kullanılabilir.”	30	85.7	44	73.3
Drama yöntem ve tekniklerinin tam anlamıyla uygulanması için yerine getirilmesi gereken şartlar	Drama yöntem ve tekniklerinin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin hizmet içi eğitime alınması gereklidir.” Kesinlikle uygulanabilir. Bunun için okullarda drama odaları gibi ortamlar hazırlanmalıdır.” Bazı konularda gayet güzel kullanılabilir. Bunun için öğrenci sayısının az olması gerekir.” Materyallerle desteklenirse yöntemin uygulanmasında daha başarılı olunur.” “Drama yöntem ve tekniklerinin kullanılabilirliği için konulara verilen ders saati daha fazla olmalıdır.	12	34.2	11	18.3

Tablo 3'ün devamı

Kategori	Örnek Cümleler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilen Sıklığı	
		f	%	f	%
Drama yöntem ve tekniklerinin kullanılması ile daha kalıcı öğrenmelerin meydana gelmesi Drama yönteminde genel olarak hangi yöntemlerin kullanıldığı	Drama yöntem ve tekniklerinin derste kullanımı öğrencinin yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri noktasında özgüvenlerinin gelişimine, daha kalıcı öğrenmelerine katkıda bulunmaktadır.” “Hemen hemen tüm teknikler kullanılabilir.” Hepsinin kullanılabilir olması zor fakat tüm grupla drama, geriye dönüş, yarım kalmış materyaller, doğaçlama, mektuplar ve öğretmenin rol alması teknikleri ders ve konuya uygun olarak kullanılabilir.” “Doğaçlama ve tüm grupla drama teknikleri uygulanırken öğrenciler derse daha istekli katılmaktadırlar.” Drama etkili bir yoldur. Hayat Bilgisi dersinde kullanılması yerinde olur. Çocukların buldukları yaş gruplarına canlandırma tekniği çok iyi hitap ediyor.” “Bireylerin kendi yaşantılarından yola çıkarak rol oynama ve doğaçlama teknikleri daha çok kullanılmaktadır. Özellikle yaratıcı drama mutlaka tüm grup tekniğiyle uygulanmalıdır.	12	34.2	11	18.3

Tablo 3'ün devamı

Kategori	Örnek Cümleler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilen Sıklığı	
		f	%	f	%
Drama yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında seçilen konunun rol oynadığı	“Özellikle iletişim konusu işlenirken drama yöntemi çok yararlı olabilir. Kural eğitimi (toplumsal ve ailesel) ile ilgili konularında kullanımı ile ders daha verimli işlenebilir.” “Bazı konularda uygulanırken, bazı konularda uygulanamıyor.” “Kurallar, Oyun oynarken nasıl davranmalıyız, doğru mu yanlış mı gibi içerikli konularda uygulanabilir.”	12	34.2	11	18.3
Dramanın kullanılabilir bir yöntem olmaması	“Bazı konularda uygulansa da çoğunlukla uygulanamıyor.” “Çok tercih edilebilecek bir yöntem değil.”	5	14.2	5	8.3

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin tamamı “Drama yöntem ve tekniklerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilirliği hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusunu şu kategorilerle yanıtlamışlardır.

1. Yapararak yaşayarak öğrenilmesi gerektiği düşünülen ve hayatın içinden gelen Hayat Bilgisi dersinde drama yöntem ve tekniklerinin uygulanabilir olması,
2. Drama yöntem ve tekniklerinin tam anlamıyla uygulanması için yerine getirilmesi gereken şartlar,
3. Drama yöntem ve tekniklerinin kullanılması ile daha kalıcı öğrenmelerin meydana gelmesi,
4. Drama yönteminde genel olarak hangi yöntemlerin kullanıldığı,

5. Drama yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında seçilen konunun rol oynadığı.

Tablodaki verilere göre öğretmenlerin %85.7'si yaparak yaşayarak öğrenilmesi gerektiği düşünülen ve hayatın içinden gelen Hayat Bilgisi dersinde drama yöntem ve tekniklerinin uygulanabilir olduğunu düşünmektedirler.

Öğretmenlerden %34.2'si drama yöntem ve tekniklerinin tam anlamıyla uygulanabilir olması için bazı şartların iyileştirilmesi gerektiğini ve drama yöntemi ve tekniklerinin kullanılması ile daha kalıcı öğrenmelerin meydana geldiğini, ders esnasında belli başlı drama tekniklerinin sıkça kullanıldığını ve uygulamasında seçilen konularında önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenler bu dersin yaparak yaşayarak öğrenilmesi gerektiğini, çocukların sürece duygularını katarak dersi daha verimli hale getirdiklerini ve konuların gerçek yaşama yakın olması ile dramanın Hayat Bilgisi dersinde uygulanabilir bir yöntem olduğunu düşünmekteydiler. Fakat bunun için öğretmenlerin hizmet içi eğitime tabi tutulmasını, okullarda drama odalarının hazırlanmasını, mevcut sınıf sayısının düşürülmesini ve uygun materyallerin sağlanması ile bu yöntemin daha verimli kullanılabilceğini önermektedirler. Bu yöntemin kullanılması ile öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmeleri noktasında özgüvenlerinin gelişimine ve daha kalıcı öğrenmelerine katkıda bulunacağına inanan öğretmenler ders anında doğaçlama, tüm grupla drama teknikleri uygulanırken öğrencilerin daha istekli katılımlarını göz önüne alarak dramanın uygulanabilir bir yöntem olduğunu dolaylı olarak vurgulamışlardır. Öğretmenlerden %14.2'si ise dramanın kullanılabilir bir yöntem olmadığını ifade etmişlerdir.

“Konu ile ilgili diğer düşünce ve görüşleriniz varsa lütfen yazınız.” şeklinde ifade edilen son sorunun yanıtı Tablo 4'teki gibi çözümlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 4

Konu ile ilgili diğer düşünce ve görüşleriniz varsa lütfen yazınız.

Kategori	Örnek Tümceler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilme Sıklığı	
		F	%	f	%
Drama yöntem ve tekniklerinin Hayat Bilgisi dersinde oyun gibi eğlenceli olarak algılanması Dramanın uygulanmasında etkinliğin önemli olduğu Dramanın uygulanabilmesi için beklentilerin neler olduğu	“Oyun şeklinde eğlenceli olan her öğrenme yöntemi kalıcı oluyor. Drama yöntemi bunun için çok uygun bir yöntemdir.” “Drama ile dersle daha eğlenceli hale geliyor.” “Drama yönteminin daha etkili işlenebilmesi adına basılı bir drama etkinliklerinin bulunduğu Hayat Bilgisi kitabı olmalıdır. İçerikte tüm teknikler anlatılmalıdır.” “Ders kitaplarında bunlarla ilgili etkinlik çoğalır ise daha iyi olur.” “Eğitim fakültelerinde son sınıfta görülen drama dersinin dört yıla dağıtılması gereklidir.” “Yeterli zaman ve materyal verilirse öğretmenler daha rahat uygulayabilirler.” “Sınıf mevcutlarının azaltılması ve drama odalarının hazırlanması durumunda drama yöntemi üzerinde öğretmenler daha da fazla duracaklardır.” “Drama yöntemi ile ilgili öğretmenlerin eğitim alması gerekiyor.”	15	42.8	27	77.1

Tablo 4'ün devamı

Kategori	Örnek Cümleler	Bahsedilen Sınıf Öğretmeni		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Dramanın eğitimdeki önemi	“Yaratıcı drama etkinliklerinin başarıya ulaşmasında dikkat edilmesi söz konusu uygulamalar özenle uygulanmalıdır. Etkinliklerde bireylerin toplu olarak katılmaları başarıda önemli rol oynar.” “Hayat Bilgisi dersinde çocukların davranış kazanmalarında olumlu etkisi vardır.” “Drama yöntemi kalıcı öğrenmeyi kolaylaştırıyor.”	15	42.8	27	77.1

Tablo 4'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin tamamı “*Konu ile ilgili diğer düşünce ve görüşleriniz varsa lütfen yazınız.*” sorusunu şu kategorilerle yanıtlamışlardır.

1. Drama yöntem ve tekniklerinin Hayat Bilgisi dersinde oyun gibi eğlenceli olarak algılanması,
2. Dramanın uygulanmasında etkinliğin önemli olduğu,
3. Dramanın uygulanabilmesi için beklentilerin neler olduğu,
4. Dramanın eğitimdeki önemi.

Tablo 4'teki verilere göre öğretmenlerin %42.8'i drama yöntem ve tekniklerinin Hayat Bilgisi dersinde oyun gibi eğlenceli algılandığını, dramada kullanılan etkinliğin önemli ve dramanın uygulanmasında bazı beklentilerin olduğunu belirterek dramanın eğitimdeki öneminden bahsetmişlerdir.

Uygulama aşamasında etkili bir süreç geçirilmesi için basılı bir drama etkinliklerinin olduğu Hayat Bilgisi kitabına ihtiyaç duymakla birlikte bu kitaptaki etkinliklerin öğretmenlere drama yönteminin kullanılması adına rehberlik edecek bilgiler çerçevesinde hazırlanması gerektiğini belirten öğretmenler, eğitim fakültelerinin son sınıfında görülen bu dersin dört yıla dağıtılmasını, sınıflarda eğitim için yeterli zaman ve materyalin verilmesini önermektedirler. Dramanın eğitimdeki öneminin kalıcı öğrenmeyi sağlaması olduğu belirtilen görüşlerde yöntemin çocuklarda olumlu davranış kazandırması ve sürece toplu olarak katılmalarını sağlaması ile başarılarının yükselebileceğine ulaşılabilir.

Görüş alınan öğretmenlerden yirmi (20)'si herhangi bir görüş bildirmemiştir.

4.3.Alan yazın ve öğretmen görüşleri temelinde Hayat bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretiminde nasıl bir uygulama önerilmektedir?

Günümüzde modern görülen yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci merkezde yer alırken öğretmen de rehber rolündedir. İlkokullarda mihver ders olan Hayat Bilgisi dersi de hayat ile ilintili bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Drama yöntemi de yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlaması açısından hem yapılandırmacı yaklaşımın temelini ele alabileceği hem de hayata dair durumları içeren Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin deneyim kazanmalarını sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada yapılandırmacı yaklaşımda drama yöntemi ile Hayat Bilgisi dersinde “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” temalarındaki konulara ait ders planları hazırlanarak bir uygulama önerisi sunulmuştur. Önerilen uygulama öğrenciyi merkeze aldığı için yapılandırmacı yaklaşıma uygun olduğu düşünülmektedir. Hem modern bir yaklaşım olan yapılandırmacı yaklaşım hem de Hayat Bilgisi programının yaşamla ilintili olarak hazırlanması ile uygulamanın öğrencide kalıcı öğrenmeyi gerçekleştireceği öngörülmektedir. Öğretmenlerin bu derste drama yöntemini daha sık kullanabilmeleri adına örnek ders planları ile drama yaşantılarını zenginleştirmeleri amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin görüşleri alınarak hazırlanan ders planları öğrencilerin dikkatlerinin çekilebileceği şekilde düzenlenmiştir. Öğrencilerin ısınmaları için konuya ait kazanıma uygun olarak drama yöntem ve teknikleri kullanımı ile ders süresi de göz önüne alınarak 5 ile 10 dakika civarında ısınma oyunları planlanmıştır. Gelişme aşamasında öğrencilerin kazanımları içselleştirebilmeleri için drama yöntem ve teknikleri kullanılarak bilginin öğrenciye kazandırılması hedeflenmiştir. Değerlendirme aşamasında ne kadar başarılı olduğuna dair soru cevap yöntemi ve drama teknikleri ile planlar kurgulanmıştır. Değerlendirme aşamasındaki çalışmalar da 5 ile 10 dakika olacak şekilde düzenlenmiştir. Önerilen bu model ile tüm öğrencilerin sürece katılmaları ile belli bir yaşantı geçirerek bilgiyi içselleştirmeleri istenmektedir. Hayat Bilgisinin özünde olan yaparak yaşayarak öğrenme ile dramının “mış gibi yapma” anlayışının birbiriyle örtüştüğü düşünülerek öğrencinin ve öğretmenin ders anında planlar uygulanırken herhangi bir zorlukla karşılaşmayacağı tahmin edilmektedir.

4.3.1. “Okul Heyecanım” Temasındaki Konuların Ders Planları

Ders Planı 1

Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları
Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf
Konu: Dengeli ve Düzenli Beslenme
Süre: 40 dk.
Yöntem ve teknikler: Gazete kapmaca oyunu, rol oynama, soru cevap, domuk imgeler
Araç ve gereçler: Gazete parçası
Kazanımlar   1. Neden dengeli ve düzenli beslenmesi gerektiğini araştırır ve açıklar.
Öğrenme-Öğretme Süreci: Öğretmen karnı ağrıyormuş gibi yaparak öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde sınıfa girer.   1. Giriş Etkinlikleri (Hazırlık):Dün gece çok büyük bir pastayı tek başına yediğini ve karnının ağrıdığını söyleyen öğretmen, birkaç kişiyle pastayı paylaşırdı hem az yiyeceğini hem de kendini iyi hissedeceğini belirtir. Sınıf sayısına göre öğrencileri üçer, beşer ve yedişer gruplara ayırır ve her bir grubun önüne gazete parçasını pastaymış gibi koyar. Gruplar müzik eşliğinde pastanın etrafında dans ederler. Müzik durunca hızla gazetenin üzerine atarlar. Gazetenin dışında kalanlar oyundan çıkar. Her seferinde gazete ikiye bölünüp küçültülerek oyun devam eder. Oyun tek bir ikişer kalıncaya dek sürer.   2. Geliştirme Etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen dört kişi seçer ve anne, baba ve iki kardeş rollerini dağıtır. Herkes gece evdeyken masadaki köfte, patates, pasta ve elmanın ortadan kaybolduğunu ve kendisiyle birlikte tüm sınıfın içlerinden birinin bütün yiyecekleri yediğini düşündüğünü belirterek kendilerini savunmalarını ve pastayı yemediklerini kabul ettirmelerini ister. Ardından diğer öğrenciler rol alanlara sorular sorar. Eğer öğretmen beklediği soruları alamazsa kendisi dengeli beslenme ile ilgili “Geç vakitte yemek yemek doğru bir davranış mıdır?”, “Hep aynı şeyleri yemek sağlığını bozmuyor mu?” ya da “İçinizde şekerli, unlu yiyecek sevmeyen var mı?” gibi soruları sorarak kazandırılması gereken bilgileri hissettirir. Böylece sınıftaki öğrencilerin sorgulama becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Sorular bittikten sonra kim kendini yeterince müdafâ edemezse oyunu kaybeder ve bu öğrenci en sevdiği yiyeceğin şeklini bedenini kullanarak oluşturur.   3. Sonuç Etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen hazır yiyecek ve içeceklerin sağlığı nasıl olumsuz etkilediği konusunda öğrencilerin düşüncelerini alır.

Ders Planı 2

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Ah Şu Duygularımız</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Yürüyerek ısınma oyunu, kukla kullanma, doğaçlama, öğretmenin rol alması, soru cevap, zihin haritası</i>
<i>Araç ve gereçler: Parmak kuklalar, boş kağıt</i>
<i>Kazanımlar:</i>
<i>1. Duygularının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder.</i>
<i>Öğrenme öğretme etkinlikleri: Öğrencilerin dikkatini çekecek kadar üzgün bir yüz ifadesiyle birlikte öğretmen sınıfa girer.</i>
<i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğretmen bugün çok üzgün olduğunu ama bunu onlara elinden geldiğince belli etmeyeceğini belirterek derse başlar. Ardından aslında herkesin belli zamanlarda kendini üzüntülü hissedebileceğini söyleyerek herkesin o an kendini nasıl hissediyorsa (huzurlu, kızgın, mutlu, üzgün, neşeli, sinirli, korkmuş vb.) o yüz ifadesi ile sınıfta dolaşmasını ister. Müzik eşliğinde sınıf içinde dolaşılır.</i>
<i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen öğrencilerden iki kişiyi seçerek ellerine parmak kuklalar verir. Öğretmen kuklalardan birinin çok üzgün olmasını diğerinin de bu üzüntüye neyin sebep olduğunu merak etmesini ister. Merak eden kukla sorular sorarak diğer kuklanın üzüntüsünü paylaşır. Bu aşamadan sonra meydana gelecek çalışma öğrencilerin yaratıcılıklarına bağlı olarak yapacakları doğaçlama ile devam eder. Çalışmanın sonlarına doğru öğretmen role girerek parmağına kuklayı takar ve yan komşu olduğunu, anlatılanları duyduğunu ve duyduklarına karşılık neler hissettiğini belirterek çalışmayı sonlandırır.</i>
<i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen aşağıdaki soruları sorarak genel bir değerlendirme yapar.</i>
• <i>Kızdığınız bir arkadaşınıza karşı duygularınızı nasıl gösterirsiniz?</i> • <i>Az önce resim yarışmasında birinci olduğumuzu dıysaydınız kendinizi nasıl hissederdiniz?</i> • <i>En sevdiğiniz arkadaşınızın kaza geçirdiğini öğrenseydiniz ne yapardınız?</i>
<i>Bu soruları sorduktan sonra öğrencilere boş kağıt dağıtır. Şimdiye kadar hangi duyguları hissettilerse kağıda yazarak bir zihin haritası oluşturmaları ister.</i>

Ders Planı 3

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Eşyalar Konuşuyor</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Kim sakladı bil bakalım oyunu, donuk imge, bilinç koridoru, kukla kullanımı</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Herhangi bir orta boy ya da küçük eşya</i>
<i>Kazanımlar:</i>   <i>1. Okul ve sınıf eşyalarını neden özenli kullanması gerektiğini açıklar.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen sınıf ya da öğrenci eşyaları içinden kötü kullanılmış veya iyice yıpranmış bir eşyayı ilk defa görüyormuş gibi şaşırarak "Aaa!" der ve içeri girer.</i>   <i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Her eşyanın önemli olduğunu ve düzenli kullanılmasını belirten öğretmen öğrencilerden birini seçer ve onu dışarı çıkarır. Özensiz kullanılan eşya saklayarak dışarıdaki öğrenciyi sınıfa alır ve bir dakika içinde bu eşyanın kimde olduğunu bulmasını ister. Öğrencilerden biri saklanan eşyayı ebeye göstermeden sınıfın içinde dolaştırır, diğer öğrenciler de ebeyi şaşırtmak için o eşyayı hayali olarak dolaştırırlar. Ebe saklanan eşyayı bulunca, saklayanın kulağına fısıldadığı herhangi bir sözcüğü canlandırmasını ister. Eğer ebe eşyayı bulamazsa aradığı eşyanın donuk imgesini yapar.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğrencilere sınıfın diğer yuvaları olduğunu vurgulayan öğretmen sınıftaki eşyaların özenli kullanılması gerektiğinden bahseder. Ama bazı eşyaların öğrenciler tarafından yıpratıldığından şikayet eder. Bu davranışlarının iyi mi kötü mü olduğuna karar vermeleri için istekli bir öğrenciyi seçer ve tahtaya çıkarır. Diğer öğrenciler de karşılıklı olarak koridor şeklinde dizilirler. Seçtiği öğrencinin koridorun ortasında durmasını söyleyerek etkinliğe başlar. Seçtiği öğrencinin koridorda yavaş yavaş yürümesini ister, koridor şekilni oluşturan öğrencilerin yarısı eşyaların nedeni ile birlikte temiz kullanılmasını, diğer yarısı da temiz kullanılmasının çok da önemli olmadığını nedenleri ile birlikte söylerler. Öğrenci koridorda yürürken seslerin şiddeti sürekli artar. Söylenen cümlelerle birlikte doğru karara varmaya çalışır.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen eşyaların özenli kullanılmasını vurgulayarak seçtiği öğrencileri kaldırır ve sanki ellerinde özensiz kullanılmış bir eşya varmış gibi bu eşyayı konuşarak neden özensiz kullanıldığını anlatmalarını ister ve birkaç tekrarla etkinlik sona erer.</i>

Ders Planı 4

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Vücudumuz değerlidir</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Fırça oyunu, donuk imge, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Bilgi notları</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. <i>Vücudunun bölümlerini tanıyarak, kendisinin ve arkadaşlarının vücudunun değerli olduğunu kabul eder.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Sınıfta, insan vücudunun temel bölümlerini gösteren bir şema getiren öğretmen bunun ne olduğu sorar ve öğrencilerin dikkatini çekmeyi amaçlar.</i>   1. <i>Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğretmen öğrencilerine “Sizler ünlü bir ressamın fırçaları olacaksınız ve çok değerli resimler çizeceksiniz. Sizin yapacağımız resimler sergilenecek ve dünyaca ünlü ressamlar gelip sergiyi gezecekler” diyerek sözlerine şöyle devam eder: “Fırçalar ayağa kalkalım ve önünüzdeki resim kağıdına doğru yavaş yavaş ilerleyelim. Kağıdımıza zıplaya zıplaya ulaşım doğru çekip resmimize başlayalım. Önce kağıdımızı başımızla boyamaya başlayalım. Şimdi bir insan vücudunu çizeceğiz. Kollarımızla başını, ellerimizle gövdesini ve ayaklarımızla ellerini ve kollarını çizelim. Parmaklarımızla akan boyaları silelim. Sırtımızla resmimize devam edelim. Şimdi çizdiğimiz insan vücudundaki yanlışlıkları kirpiklerimizle düzeltelim. Burunumuzla da son bir kez kağıdımızı boyayalım. Resmimiz sergilenmek üzere hazır. Yerimize oturalım ve resmimizi seyredelim. Mükemmel bir resim oldu.” diye cümlelerini tamamladıktan sonra etkinlik sona erer.</i> 2. <i>Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Üç öğrenciyi tahtaya kaldıran öğretmen, hepsinin bir araya gelerek tek bir insan vücudunun heykelini oluşturmalarını ister. Diğer öğrenciler bir süre bu donuk imgeyi incelerken. İmgeyi oluşturan öğrencilere okumaları için hazırlanmış gerekli bilgilerin bulunduğu notları önceden veren öğretmen hangi öğrencinin omzuna dokumursa o vücudun hangi kısmı olduğunu ve görevini arkadaşlarına okur. Etkinlik öğretmenin yönlendirmesiyle devam eder.</i> 3. <i>Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen tahtaya boş insan vücudunu kabataslak çizer. Öğrenciler baş, gövde ve kollar ile bacakların neresi olduğunu gösterirler. Öğretmenin sorduğu sorularla değerlendirme ders sonuna kadar devam eder.</i>

Ders Planı 5

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Sağlığımızı nasıl koruruz?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Salyangoz oyunu, yürüyerek ısınma, canlandırma</i>
<i>Araçlar ve gereçler:</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. Sağlığını koruma sorumluluğunu üstlenir ve okulda sağlığını korumak için yapması gerekenleri açıklar.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen elinde mendille burnunu silerek sınıfa girer. Öğrencilere hasta olduğunu sezdirir.</i>   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Genelde vücudumuza giren mikroplar yüzünden sağlığımızın bozulduğunu vurgulayarak derse başlayan öğretmen, öğrencilerin tek sıra halinde önündeki arkadaşının belinden tutarak sıraya girmelerini söyler. Grup ritimle yürümeye başlar. En öndeki öğrenciler en arkada mikrobu yakalamaya çalışır ve koşar. Yakalanan öğrenci oyundan çıkar. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen sınıftaki öğrenci sayısı kadar renkli kağıda notlar halinde sağlığımızı nasıl koruduğumuzu açıklayan önceden hazırladığı cümleleri herkese birer tane olacak şekilde dağıtır. Tüm öğrenciler ayağa kalkarak çember halinde sınıfta yavaşça dönerek bilgileri okurlar. Öğretmenin değiştir komutu ile birlikte öğrenciler elindeki notu önündeki arkadaşına vererek sırayla tüm renkli kartlardaki bilgileri okurlar. Etkinliğin sonunda elinde aynı renkli notlar kalan öğrencilerden gruplar oluşturmaları istenir. Gruplar son olarak notlarda yazılanlarla ilgili birer resim yaparlar. 3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen sınıfta beyin fırtınası uygulayarak bir dakika içinde sağlığımızı korumayla ilgili akla gelen cümleleri öğrencilerden duymak istediğini belirtir. Daha sonra küçük bir kağıda sağlığımızı korumak için neler yapılması gerektiğini yazarak kendisine teslim etmelerini ister.

Ders Planı 6

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Sihirli sözcükler</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Haydi tanışalım oyunu, rol kartları, doğaçlama, soru cevap</i>
<i>Araç ve gereçler: Rol kartları</i>
Kazanımlar: 1. Özensiz iletişimin yaratacağı sorunları belirleyerek, öğretmeni ve arkadaşlarıyla iletişim kurarken nezaket ifadeleri kullanır.
Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen sınıfa girerken öğrencilerine günaydın demeden masasına oturur. Öğrencileri en ufak bir durumda tersleyerek dikkatleri kendi üzerinde toplar.   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Derse başlarken öğrencilerinden özür dileyen öğretmen moralinin bozuk olduğunu belirterek kendisini daha iyi anlamaları için öğrencilerle birlikte bir oyun oynamak istediğini söyler. Onlardan karışık olarak yürümelerini ve birbirlerini görmezden gelmelerini, karşlarına çıkan ilk kişiyle kızgın, hırçın, öfkeli bir bakışla selamlaşmalarını ve daha sonra mutlu, sevinçli, meraklı, heyecanlı gibi ruh hallerine bürünmelerini ister. Herkes karşısına çıkan ilk kişinin elini tutar, günaydın der ve kulağına onu görmezden geldiğini için özür dilemesini fısıldar. Çalışma bir süre devam eder. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Sınıftan istekli iki öğrenci seçen öğretmen rol kartları dağıtır ve kartlardaki bilgilere göre doğaçlama yapmalarını ister. Rol Kartı 1   Burak – 7 Yaşında-Öğrenci   Siz ikinci sınıfta öğrenim gören bir öğrencisiniz ve Ata en sevdiğiniz arkadaşınızdır. Ayrıca aynı mahallede oturuyorsunuz. Hergün birlikte dışarı çıkıp bir süre oyun oynamayı seviyorsunuz. Bir gün yine her zamanki gibi okuldan eve dönünce Ata'yı birlikte oynamak için dışarı çağırmak istersiniz. Ata sizi bir süre beklettikten sonra yanınıza gelir. Siz de "Ata seni çok bekledim. Bir sorun mu oldu? Yardım edeceğim bir şey mi var?" diye nazik bir şekilde sorarsınız. Fakat Ata size "Sana ne, sen ne karıştıyorsun?" diye cevap verir. Bu duruma o kadar üzülürsünüz ki ne yapacağınızı bilemezsiniz.   Başlama noktası; Atakan'ın yüzüne ağlamaklı bakarak söze başlarsınız.

Atakan-7 Yaşında- Öğrenci

Siz ikinci sınıfta öğrenim gören bir öğrencisiniz. Her gün okuldan eve döndükten sonra yemeğinizi yer, bir süre ders çalışır ve ondan sonra en sevdiğiniz arkadaşınız olan Burak ile dışarıya oyun oynamak için çıkarsınız. Bir gün yine Burak'ın sizi çağırmasını beklerken sıkılarak elinizdeki topa evin içinde oynamaya başlarsınız. Fakat o esnada topa hakim olamayarak annenizin en sevdiği vazoyu kırarsınız. Bu durumu gören anneniz sizi evin içinde top oynamamanız gerektiğini daha önce uyardığını çok üzgün bir şekilde söyleyerek mutfaka gidip ağlar. Siz bu duruma o kadar üzülersünüz ki hiç dışarı çıkmak istemezsiniz. Fakat o sırada Burak gelmiştir ve sizi dışarı çağırmaktadır. Burak'a da oyun oynadığınıza dair söz verdiğiniz için çıkmak zorunda kalırsınız. Burak'ın yanına gittikten sonra arkadaşınız size bir şey mi olduğunu yardım edip edemeyeceğini sorar ve siz de "Sana ne, ne diye karışyorsun?" diye cevap verirsiniz. Arkadaşınızın kalbini çok kırdığınızı farkederek ne yapacağınızı bilemezsiniz.

Başlama noktası; *Atakan size ağlamaklı gözlerle bakar ve söylediklerine cevap vermeye çalışırsınız.*

3. *Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen dersin sonunda aşağıdaki soruları sorarak genel bir değerlendirme yapar.*
 1. *Oyunu oynarken neler hissettiniz?*
 2. *Oyunda en çok hangi bölüm size ilginç geldi?*
 3. *Sizce insan her zaman nezaketli davranabilir mi?*
 4. *En sevdiğiniz arkadaşınız size özensiz davranırsa neler hissederdiniz?*
 5. *İnsanlar genelde nasıl davranmalıdır?*
 6. *Nezaketin hayatımızdaki önemi nedir?*

Ders Planı 7

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Hangi işi yapabilirim?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Doğaçlama, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler:</i>
<i>Kazanımlar:</i>
1. Çevresindeki insanların mesleklerinin farklı özellikler gerektirdiğini açıklar.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen sınıfa girer ve bundan sonra sirklerde cambaz olarak çalışmak istediğini ve öğretmenlik yapmayacağını söyleyerek öğrencilerin dikkatini çeker.</i>   1. <i>Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğrencilere hangi işi yapabilecekleri hakkında düşüncelerini isteyerek öğretmen derse başlar. Eline bir kağıt parçası alarak buruşturur. Öğrencileri daire şeklinde sıraya dizerek buruşturduğu kağıdı herhangi bir öğrenciye atmadan önce hangi işi yapabileceğini söyler. Tutan öğrenci de kendisinin hangi işi yapabileceğini söyledikten sonra kağıdı bir başka öğrenciye atar. Herkes fikrini söyleyene kadar oyun devam eder.</i>   2. <i>Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Sınıftan üç gönüllü öğrenci seçen öğretmen, içlerinden birinin hangi mesleği yapabileceğini nedeni ile açıklamasını ister. Daha sonra belirttiği mesleği anlatan öğrenci anlattıklarına ilişkin diğer iki arkadaşıyla birlikte kısa bir doğaçlama yapar. Çalışmaya sınıftaki tüm öğrenciler katılınca kadar devam edilir.</i>   3. <i>Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen aşağıdaki soruları sorarak genel bir değerlendirme yapar.</i>   1. <i>Oyumu oynarken neler hissettiniz?</i>   2. <i>Hangi mesleği yapmak isterdiniz? Neden?</i>   3. <i>Oyumu oynadıktan sonra meslek seçiminde fikrini değiştiren var mı?</i>   4. <i>İstedığınız meslek sizin ilgi ve isteklerinize uygun mu?</i>

Ders Planı 8

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Tüketirken bilinçli miyiz?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Elma toplama, kukla kullanımı, öğretmenin rol alması, doğaçlama, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Parmak kuklalar</i>
<i>Kazanımlar:</i>
1. Okuldaki kaynakları bilinçli tüketmenin önemini açıklar.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğrenciler sınıfa girmeden önce öğretmen bütün lambaları ve bilgisayarı açarak sınıftan çıkar. Daha sonra tekrar sınıfa girdiğinde sanki haberi yokmuş gibi lambayla bilgisayarın neden açık olduğunu sorar.</i>   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğretmen lambaların açık olmasının doğru bir durum olmadığını belirtir. Daha sonra kendilerini evlerindeymiş gibi hissetmelerini ve ayağa kalkmalarını ister. Evdeki lamba anahtarının duvarın en yüksek kısmında olduğunu ve lambaları boşuna yanmasınlar diye kapatmaları için uzanabildikleri kadar önce sağ sonra sol elle kapatmaya çalışmalarını ister. Çalışma bir süre devam eder. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen elektrik, su ve ısınma için kullanılan kaynakların boşuna tüketilmemesini öncelikli olarak belirtir. Daha sonra sınıftan gönüllü üç öğrenci seçer. Öğrencilerin ellerine parmak kuklalarını takmasını ister. Öğretmen anne rolünü, öğrenciler de onun minik çocukları rolünü üstlenir. Anne “Çocuklar evdeki elektirik, su ve ısınma kaynağımızı sizce bilinçli bir şekilde mi kullanıyoruz?” diye sorar. Çocuklar da vereceği cevaba göre nedenini de açıklar. Onları izleyen diğer öğrenciler bilgilenmiş olur. Öğretmen soracağı sorularla öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olabilir. Çalışma tüm sınıfın katılımıyla birlikte sona erer. 3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen şu soruları sorar: 1. Oyunu oynarken neler hissettiniz? 2. Bu oyundan sonra kaynakları daha mı bilinçli kullanacaksınız? 3. Bilinçli tüketici olmak için neler yapmalıyız? 4. Kaynakların boşuna harcandığını görürseniz nasıl davranırsınız?

Ders Planı 9

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Kitaplıkta neler var?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Rol oynama, öğretmenin rol alması, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Kalem</i>
<i>Kazanımlar:</i>
1. <i>Kaynak kitaplardan nasıl yararlanacağını açıklar ve bunlardan yararlanır.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Sınıfa girerken çok dalgın bir biçimde, kitaptan bir şey okuyormuş gibi yapan öğretmen öğrencilerine karşı birkaç dakika ilgisiz kalarak onların dikkatini çekmeye çalışır.</i>
1. <i>Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğretmen öğrencilere ayağa kalkmalarını ve şu an büyük bir kütüphanede olduklarını söyler. Hepsinin önünde sanki ansiklopedi, dergi, kitap olduğunu, bunları kütüphanenin en üst rafına yerleştirmelerini ister. Öğrenci yere eğilerek kitabı alır gibi yapar ve uzanabildiği yere kadar uzanıp kitabı yerleştirir. Bir dakika boyunca bu hareket uygulanır.</i>
2. <i>Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen tüm öğrencileri tahtaya kaldırır. İçlerinden seçtiği beş öğrenciye ansiklopedi, harita, sözlük, yazım kılavuzu ve atlas rollerini dağıtır. Rollerini tanıtan önceden hazırladığı tanıtıcı kartları öğrencilere verir. Daha sonra gözlerini kapatıp kendilerini dağıttığı nesnelere gibiymiş gibi hissetmelerini ister. Hepsi gözlerini açınca diğer öğrenciler ne işe yaradıkları, neye benzediklerini ile ilgili her türlü soruyu sorarlar. Eğer cevaplayamayan olursa öğretmen oyuna elinde zamanı dondurabilen asası olarak kullandığı kalemi ile melek olarak role girer. Zamanı tahtaya asası ile vurarak dondurur. Hiç kimse kimildamaz, öğretmen cevabı veremeyen öğrencinin kulağına cevabı fısıldar ve sonra tekrar asasını tahtaya vurarak oyundan çıkar ve oyun kaldığı yerden devam eder. Çalışma öğrenciler arasında roller değiştirilerek birkaç kez tekrarlanır.</i>
3. <i>Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen aşağıdaki soruları sorarak genel bir değerlendirme yapar.</i>
1. <i>Oyunu oynarken neler hissettiniz?</i>
2. <i>En çok hangi rolleri beğendiniz?</i>
3. <i>Kaynakların ne işe yaradığını teker teker kimler anlatmak ister?</i>

Ders Planı 10

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Çözümü ne?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Yürüyerek ısınma oyunu, iç ses, altı ayakkabı uygulama tekniği</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Çanta, 6 tane tenkli kartondan ayakkabı</i>
<i>Kazanımlar:</i>   <i>1. Okulda ortaya çıkabilecek sorunlarla ilgili farklı çözüm yolları üretir, sorunları çözmek için gerektiğinde okul çalışanlarından, öğretmenlerinden ve arkadaşlarından yardım ister.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen sınıfa girerken çantasını bilinçli bir şekilde yere düşürüyormuş gibi yapar ve öğrencilerden yardım ister.</i>   <i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Her insanın küçük ya da büyük problemleri olabileceğini ifade eden öğretmen, kendilerine ait olan problemleri düşünerek bir süre sınıfta sessizce sınıfta dolaşmalarını ister.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen istekli iki öğrenciyi seçerek tahtaya çıkarır. Seçtiği öğrencilerden birinin kitap okuduğunu diğerinin sınıfta oyun oynadığını ve tenffüste olduklarını hayal etmelerini ister. Çözüm yollarını bulmaları için sınıftan iki öğrenci daha seçer ve iç ses olarak birinin kitap okuyan öğrenciyi, diğerinin de top oynayan öğrenciyi savunmasını ister. Öğretmen parmağını şıklattığında hepsi susarlar. Daha sonra sorunu yaşayan iki öğrencinin sorunlarına ilişkin çözümlerinin neler olabileceğini sırayla söylemelerini ister. Çalışma birkaç kez tekrarlanır.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencilere tenffüslerde dışarı çıkarken koşturmalarının tehlikeli olduğunu söyler. Öğrencilere altı ayakkabı uygulama tekniğini uygulayarak çözüm yollarının neler olduğunu ve nasıl uygulanabileceklerine ilişkin zaman tanır.</i>

4.3.2. “Benim Eşsiz Yuvam” temasındaki Konuların Ders Planları

Ders Planı 11

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Kimin Yuvası</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Yürüyerek ısınma oyunu, rol oynama</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Peluş oyuncak</i>
<i>Kazanımlar:</i>   <i>Her canlının bir yuvaya ihtiyacı olduğunu kavrar ve canlıların yuvalarını birbirinden ayırt eder.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen sınıfa oyuncak peluş bir hayvanla girerek derse başlar.</i>   <i>Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğretmen elindeki peluş hayvanın yuvasını kaybettiğini ve annesinin onu çok özlediğini söyler. Öğrencilere bu oyuncak hayvanı yuvasına götürmeleri için zorlu yolda, sanki sırtlarında yük varmış ve çamurdaymış gibi yürümelerini, buraları geçtikten sonra önlerine çıkan ezilmiş domateslerin üzerinden dikkatlice geçmelerini ister. Etkinlik öğretmenin “Hayvanın yuvasını buldunuz!” diye seslenmesiyle sona erer. Hayvanı yuvasına ulaştıran öğrenciler kendilerini alkışlarlar.</i> <i>Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen hayvanların yuvalarına ait olan resimlerin bulunduğu bir posteri tahtaya asar. Daha sonra öğrencilerden gönüllü olanların yedi tanesini tahtaya çıkarır. Arı, kuş, köpek, inek, tavuk, tavşan ve aslan olmak üzere öğrencilere rollerini dağıtır. Aslanın arkadaşlarına onları evinde ziyaret etmek istediğine dair mektup yazmasını söyleyerek kendisi de sanki postacıymış gibi mektubu hayvan arkadaşlarına ulaştıracağını belirtir. Daha sonra öğretmenin yönlendirilmesiyle arı, kuş, köpek, inek tavuk ve tavşanı canlandıran öğrenciler yuvalarının aslanı içine alacak kadar büyük olup olmadığını anlatan birer mektup yazar ve sesli bir şekilde arkadaşlarına okurlar. Çalışma tüm hayvan rolündeki öğrencilerin mektuplarını yazıp okumasıyla son bulur.</i> <i>Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencilerden daire şeklinde el ele tutuşarak dizilmelerini ister. Herkesin sırayla bir hayvanın ismini ve yuvasını söylemesiyle oyunu başlatan öğretmen, yanlış söyleyen öğrencinin oyundan çıkmasıyla devam eden oyunu tek bir öğrenci kalana kadar değerlendirme amacıyla devam ettirir.</i>

Ders Planı 12

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Güneş nereden doğuyor?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Çamura batma, rol oynama, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Soruların yer aldığı kağıtlar</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. Güneş'in doğuşunu ve batışını gözlemleyerek doğu ve batı kavramlarını kavrar, evinin bölümlerini yönlere göre tarif eder.
<i>Öğrenme öğretme etkinlikleri: Öğretmen öğrencilere her sabah güneşin sınıfı niye aydınlattığını ve sonradan onları terkettiğini sorarak derse başlar.</i>   1. <i>Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğrencilerden biri güneş diğerlerini yıldız olarak seçen öğretmen, güneşin yıldızları kovalamasını ister. Güneşin dokunduğu yıldızlar pişer ve katılaşılar, bacaklarını ve kollarını iki yana açarak kıvıldaıamazlar. Kaçan yıldızlardan biri bu yıldızın bacakları arasından geçerek onu tekrar hareket etmesini sağlar. Güneşin dokunarak esir aldığı yıldızlar, diğer yıldızlar tarafından kurtarılmış olur. Etkinlik bir süre devam eder.</i> 2. <i>Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen öğrencilerden birini seçerek sınıfın bir köşesinden "Ben güneşim, doğudan doğuyorum, gündüz oluyor!" diye haykırarak sınıfın ortasına gelmesini ister. Sınıfın ortasına geldiğinde müziği açacağını ve bütün sınıfın gündüz olduğu için oynamasını ister. Müziği kapatınca güneş olan öğrencinin "Ben güneşim, batıdan batıyorum, gece oluyor!" diye tekrar haykırmasını isteyerek sınıfın diğer ucuna gidip saklanmasını ve diğerlerinin de uyuyormuş gibi yapmalarını belirttikten sonra kendisine gelen bir telefon görüşmesi yaparak şaşkınlıkla "Güneş bir daha gelmeyecek mi yani" diye öğrencilerin duyabileceği şekilde konuşur. Öğretmen bunun üzerine güneşe yarın doğması için herkesin "Doğu ve Batı" isimli birer davetiye kartı yazmasını ister. Kartı yazan öğrenci okuduktan sonra öğretmene verir. Çalışma sona erer.</i> 3. <i>Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencilerin anlayıp anlamadıklarını belirlemek için aşağıdaki soruları içeren kağıtları sınıfa dağıtır ve cevaplarını yazmalarını ister.</i>   • Güneş ne zaman doğar ve batar? • Güneşin doğduğu vebattığı yere ne denir? • "Güneşin farklı bir hareketi olabilir mi?" hayal ederek cevaplayınız.

Ders Planı 13

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Organlar ne işe yarar?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Pantomim, rol oynama</i>
<i>Araçlar ve gereçler: A4 kağıtları</i>
<i>Kazanımlar:</i>
1. <i>Organların işlevleri ile sağlıklı yaşam arasında ilişki kurar.</i>
<i>Öğrenme öğretme etkinlikleri: “Çocuklar içinizde hasta olan ya da yakın zamanda rahatsızlık geçirmiş olan var mı?” sorusu ile öğretmen derse başlar.</i>   1. <i>Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğretmen sınıftan herhangi bir öğrenciyi seçerek yanına çağırır ve kulağına vücudumuzdaki organlardan birini fısıldar. Ondan sözsüz olarak bu organı canlandırmasını ister. Canlandırılan sözcüğü anlayabilen ilk öğrenciyeye, öğretmen kulağına yeni bir organ ismini fısıldar ve canlandırma sırası bu öğrenciyeye geçer. Çalışma bir süre böyle devam eder.</i> 2. <i>Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen istekli olan dört öğrenciyi seçerek tahtaya çıkarır. “Ayşe adlı kız”, “kalp”, “mide” ve “akciğer” rollerini dağıtan öğretmen akciğer, kalp ve midenin nasıl çalıştığı ile ilgili bilgilendirici minik kartları bu rolü alan öğrencilere verir. Daha sonra Ayşe'nin sabah yeni uyandığını, ağzının kurduğunu, gözlerinin şiştiğini ve burnunun tıkanıp durduğunu anlatan durumu canlandırmasını ve daha sonra kulağını tıkayarak dışarıdan gelen sesleri duymak yerine iç organlarıyla konuşmasını ister. İç organlarıyla konuşurken diğer üç arkadaşının da el ele tutuşup Ayşe'yle doğaçlama şeklinde görevleri hakkında konuşurlar. Daha sonra öğretmen rehberlik ederek organların nasıl çalıştıklarını canlandırmalarını ister.</i> 3. <i>Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen sınıftaki öğrencileri ikiye ayırır. Gruplardan birine organların isimlerinin ve işlevlerinin yazılı olduğu, diğer grubun da sağlıklı ilgili çeşitli cümlelerin bulunduğu kağıtları önlerine asmalarını ister. Gruplardaki uygun olan kelimeler ile cümlelere sahip öğrenciler koşarak birbirlerine sarılırlar. Örneğin bir grupta “ağız” yazılı olan öğrenci ile diğer grupta “Konuşmayı çok seviyorum” yazılı öğrencinin birbirlerine sarılması gibi... Öğretmen burada genel olarak öğrencilerin anlayıp anlamadıklarını değerlendirmeye çalışır.</i>

Ders Planı 14

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Bizim Vatanımız</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Ayağını yerden kes oyunu, donuk imge, telefon görüşmesi, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler:</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. Yaşadığı yerleşim biriminin ve vatanının kendisi için özel bir yer olduğunu fark ederek ülkesini de bir “yuva” olarak görür. 2. Kendi evinde hissettiği olumlu duygular ile ülkesinde hissettiği olumlu duyguları vatan sevgisi açısından ilişkilendirir.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen vatan ile ilgili bir türkü mırıldanarak sınıfa girerek öğrencilere “Sizce bugün hangi komuyu öğreneceğiz?” sorusunu yöneltir.</i>   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): “Vatan üzerine basılan toprak parçasıdır” diye vurgu yapan öğretmen sınıfın da vatan toprağı olduğunu söyler ve herkesin vatanında dolaşmasını ister. “Ayağını yerden kes” dediğinde öğrencilerin hızlıca yere oturup ayaklarını kaldırmalarını söyler ve ayaklarını en son kaldıran öğrenci oyundan çıkar. Son bir kişi kalana kadar oyun devam eder. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen on beş öğrenciyi seçerek, beşinin el ele tutuşup daire oluşturmasını ister. Diğer dördünün de onların içinde el ele daire oluşturmasını isteyerek üç kişilik, iki kişilik iç içe daireler de oluşturulduktan sonra en son tek kişi en içte durarak kollarını havaya kaldırıp donuk imge oluşturmalarını sağlar. Öğretmen içten dışa doğru dairenin yuva, mahalle, ilçe, il ve Türkiye’yi temsil ettiğini belirterek diğer öğrencilerin incelemesi için süre verir. Daha sonra herkesin yerlerine oturmasını ister. Gönüllü olan bir öğrenci seçerek uzun süredir görüşmediği herhangi bir akrabasıyla vatan özlemi ile ilgili telefon görüşmesi yapmasını ister. Çalışma farklı öğrencilerle tekrarlanır. 3. Sonuç etkinlikleri: Öğretmen sorular sorarak genel bir değerlendirme yapar.

Ders Planı 15

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Hangisi, ne zaman?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Yürüyerek ısınma oyunu, pandomim, rol içinde yazma</i>
<i>Araç ve gereçler: Boş kağıtlar</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. Zaman ifadelerini doğru kullanarak günlük ve haftalık plan yapar ve bu planlara uyar.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Derse girerken “Ay, çocuklar bu sabah kargo ile arkadaşına bir hediye gönderecektim ama unuttum” diyen öğretmen şaşkın ve üzgün bir tavırla derse girer.</i>   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Herkesin mutlaka yapması gereken bir işi olduğunu belirterek öğrencilerden sınıfın içinde dağınık bir şekilde yürümelerini isteyen öğretmen, elini çırpmasıyla birlikte karşlarına ilk çıkan arkadaşlarına “Günaydın, bugün yapmam gereken çok önemli bir işim var” diyerek yürümelerini söyler. Çalışma bir süre devam eder. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen gönüllü olan öğrencilerden birini seçerek tüm gün boyunca yaptığı işleri sıraya koymasını, günün hangi saatinde neler yaptığını eline aldığı saatle zamanı göstererek sessiz bir şekilde hareketleriyle canlandırmasını ister. Çalışma birkaç öğrenci ile tekrarlandırılarak sonlanır. 3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen dersin sonunda öğrencilere boş kağıtlar dağıtarak günlük ve haftalık planlarının olduğu bir tabloyu bu kağıtlara çizip, kendi odalarına asmak üzere boyalarla süslemelerini ister.

Ders Planı 16

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Albümlerin anlattıkları</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Fotoğraf anı, rol oynama, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Fotoğraflar, sandalye, defter, poster</i>
<i>Kazanımlar:</i>   <i>1. Aile bireylerinin çocukluğunu araştırır.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen elindeki kitabının içine çocukluğuna ait bir fotoğraf koyar ve sınıfa girerken bilerek yere düşürür. Fotoğrafi öğrencilerin bulmasına fırsat vererek soru sormalarını sağlar.</i>   <i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Sınıftan bir grup öğrenciyi tahtaya çıkararak öğretmen derse başlar. Kısa bir süreliğine çocukluk fotoğrafını gösterdikten sonra fotoğrafı gizler ve çocuklara fotoğrafta ne giydiğine, şu anki fiziksel özellikleri ile ne kadar farklı olduğuna dair görüşlerini aldıktan sonra ve fotoğraftaki duruşunu sırayla canlandırmalarını ister.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen öğrencilerinden “baba” ve “çocuk” rollerini üstlenmek üzere iki istekli öğrenci seçer. Kendisi de “anne” rolünü alır. Çocuğun tahtadaki sandalyeye oturmasını ve eline bir defter alarak sanki aile albümüne bakıyormuş gibi yapmasını ister. Annesi ve babası da çocukluklarını, nasıl evlendiklerini vb. albüme bakan çocuğa anlatırlar. Eğer çocuk geçmişte olan bir durumla ilgili soru sorarsa anne önce soruyu yanıtlar ardından baba ile geçmişe dönerek sorunun cevabını canlandırır. Çalışma diğer öğrencilerin onları izlemesiyle devam eder.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencilerden daha önce hazırladıkları kendi aile bireylerinin çocukluklarına ait fotoğrafların bulunduğu posterleri sırayla göstererek birbirlerine sorular sormalarını ister.</i>

Ders Planı 17

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Meslekleri tanıyor muyuz?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Canlandırma, soru cevap</i>
<i>Araç ve gereçler: Kağıt parçası, resimler</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. Yakın çevresindeki kişilerin iş ve meslekleriyle ilgili gözlemler yaparak bu kişilerin hayatımızı kolaylaştırmak için neler yaptıklarını açıklar. 2. Her iş ve mesleğin gerekli ve saygın olduğunu takdir ederek herhangi bir mesleğin hangi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olduğunu araştırır.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen “Çocuklar dün gece çok hastalandım ve hastaneye gittim. Orada bulunanlar, şey, bilemedim, hastanede çalışan hastaları tedavi eden kişilere ne deniyordu, hatırlayamadım” sorusu ile derse başlar.</i>   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğretmen öğrencileri daire şeklinde sıraya dizer. Buruşturulmuş kağıt parçasını ellerine alarak sırayla birbirlerine atmalarını ister. Atarken de bildikleri meslekleri söylemelerini, eğer söyleyecek meslek bulamazlarsa oyunu kaybedeceklerini açıklar. Çalışma öğretmenin rehberliğinde başlar ve bir süre devam eder. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Meslekleri tanıtan resimleri tahtaya asan öğretmen gönüllü olarak bir öğrenci seçer ve ayağa kalkmasını ister. Resimlere bakması için süre tanıdıktan sonra gözlerini kapatmasını ve zihninde resmi canlandırmasını ve daha sonra tekrar gözlerini açmasını söyler. Öğretmen konu ile ilgili birkaç soru sorar. Bu çalışmayı diğer öğrencilerle tekrarlar. Ardından sınıftan gönüllü olarak seçtiği öğrencileri tahtaya çıkararak herhangi bir meslekle ilgili kısa bir canlandırma yapmalarını da ister. 3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğrencilere aşağıdaki sorular sorarak öğretmen genel bir değerlendirme yapar.   • Canlandırmada neler hissettiniz? • En çok hangi mesleği yapan kişilere ihtiyacınız var? Neden? • En çok hangi mesleğin saygıdeğer olduğunu düşünüyorsunuz?

Ders Planı 18

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Kime benziyorum?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Ayna oyunu, doğaçlama</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Fotoğraflar</i>
<i>Kazanımlar:</i>   <i>1. Aile bireyleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları gözlemler ve gözlem sonuçlarını çeşitli yollarla ifade eder.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen “Çocuklar kardeşiniz veya siz evde en çok kime benziyorsunuz?” diyerek öğrencilerin dikkatini çeker.</i>   <i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık):Derse başlarken öğrencilerle ayna oyunu oynamak isteyen öğretmen ikili eşler oluşturmalarını sağlar. Seçilen öğrencilerden biri el ve kol hareketleri yapar, diğer öğrenci de saçı, bakışı, duruşu ve yaptığı el kol hareketleriyle arkadaşına benzemeye çalışır. Etkinlik bir süre evam eder.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Aile bireylerinin bulunduğu iki fotoğraf tahtaya asan öğretmen fotoğraftaki duruşun aynısını yapması için gönüllü öğrenciler seçer. Duruş yapıldıktan sonra aile bireylerini canlandıracak öğrencilere, sırayla aynanın karşısına geçerek “Acaba kime benziyorum” diye sormalarını ister. Ayna olarak seçilen bir öğrenci de aile bireylerinin hareketlerinin aynısını yaparak kime benzediğine dair cevaplar verir. Doğaçlama şeklinde diyaloglar kurularak aile bireyleri sırayla aynanın karşısına geçip “Acaba kime benziyorum” diye sorarlar. Çalışma böyle devam eder.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencilerden daha önce getirmelerini istediği aile fotoğraflarını alarak daire şeklinde dizilmelerini ister. Sırayla her öğrenci elindeki fotoğrafı yüzünün yanına getirerek ailesine ne kadar benzediğini ya da farklılıklarının neler olduğunu anlatır. Değerlendirme tüm öğrencilerin katılımıyla sona erer.</i>

Ders Planı 19

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Eşyaların dili olsa</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Pantomim, rol oynama, doğaçlama, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler:</i>
<i>Kazanımlar: Sınıfa girildiğinde eşyalarını özenli kullanan bir öğrencinin hareketleri dikkatinizi yeni çekmiş gibi ona eşyalarını özenli kullandığı için teşekkür ederek öğrencilerin dikkatleri çekilir.</i>   <i>1. Kişisel eşyalarını ve başkalarının eşyalarını neden özenli kullanması gerektiğini açıklar.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen sınıfa girdiğinde eşyalarını özenli kullanan herhangi bir öğrenciyi sanki ilk defa görüyormuş gibi dikkatlice bakarak ona eşyalarını özenli kullandığı için teşekkür ederek dikkat çekmeye çalışır.</i>   <i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Eşyasını özenli kullanan öğrencinin bunu nasıl başardığını sözsüz olarak arkadaşlarına canlandırması isteyen öğretmen çalışmayı bir süre devam ettirir.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen öğrencilere şöyle bir hikaye anlatır: “Selma adında çok yaşlı bir ninenin küçük ve sevimli torunları vardır. Bir gün ninelerine kurabiye götürmek için onu ziyarete giderler. Minikleri kapıda karşılayan nine çok mutlu olur. Bir süre sohbet ettikten sonra evdeki eşyaların eski fakat ve hiç yıpranmamış olduğunu farkeden çocuklar nineye bunun sırrını sorarlar. O da artık çok yaşlı olduğunu ve bazı şeyleri hatırlayamadığını fakat evdeki eşyaların onun gençliğinden beri hep bu evde olduğunu, bu sorunun cevabını eşyalara sorarak alabileceklerini söyler.” Öğretmen bu hikayeyi anlattıktan sonra öğrencilerin kendilerini evdeki eşyalardan masa, sandalye, sehpaymış gibi hissederek nasıl bu kadar uzun süre yeni kalabildiklerini anlatmalarını ister.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen aşağıdaki soruları öğrencilere sorarak genel bir değerlendirme yapar.</i>   <i>• Bu oyun sırasında kendinizi nasıl hissettiniz?</i> <i>• Siz oyundaki eşyaların yerinde olmak ister miydiniz?</i> <i>Eşyaların yerinde olsaydınız ne yapardınız?</i>

Ders Planı 20

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Kumbaram</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Kim sakladı bil bakalım oyunu, domuk imge, canlandırma, altı şapkalı düşünme tekniği</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Kumbara, 6 adet renkli kartondan şapka</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. İnsanların niçin tasarruf yaptıklarını araştırır ve yeterli para biriktirinceye kadar isteklerini erteler.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen sınıfa girerken elindeki kumbarayı şakırdatarak öğrencilerin dikkatini çekmeye çalışır.</i>   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Sınıftan bir ebe seçen öğretmen dışarı çıkıp beklemesini söyler. Bu sırada sınıftaki diğer öğrencilerle birlikte kumbarayı herhangi bir yere saklar. Ebeyi sınıfa çağırarak saklanan eşyanın bir dakika içinde bulmasını ister. Ebe kumbarayı bulduğunda yerine yeni ebe seçilir ve seçilen de kendisine söylenen sözcüğü canlandırır. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen sınıftan üç öğrenciyi seçerek kumbara şeklini oluşturmalarını ister. Diğer öğrenciler de sırayla gelerek kumbaranın içine para atıyormuş gibi yapmadan önce ne için para biriktirdiklerini herkes duyacak şekilde söyledikten sonra hayali parayı atarlar. Etkinlik tüm sınıfın katılımıyla gerçekleşir. 3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencilere “Niçin tasarruf yapmalıyız?” sorusunu sorar. Öğrencileri sırayla tahtaya çıkararak 6 şapkalı düşünme tekniğini uygular. Şapkaları sırayla takan öğrenciler hangi durumlar için tasarruf yapılması gerektiğini açıklar. Etkinlik ders sonuna kadar devam eder.

4.3.3. “Dün, Bugün, Yarın” Temasındaki Konuların Ders Planları

Ders Planı 21

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Yiyeceklerim ve Oyuncaklarım da değişiyor.</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Şapka kimdeyse oyunu, bölünmüş ekran, rol oynama, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Şapka, müzik</i>
<i>Kazanımlar:</i>   <i>1. Bebeklik ve çocukluk döneminde tükettiği yiyecek- içecekleri, oyun ve oyuncakları karşılaştırarak, bu tür değişikliklerin doğal bir olgu olduğunu kavrar.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen bebekken insanların neden bunları ısrarak yiyemediklerine ilişkin düşüncelerini sanki kendi kedinine konuşuyormuş gibi sesli bir şekilde ifade ederek öğrencilerin dikkatini çekmeye çalışır.</i>   <i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğretmen sınıfa bir bebek şapkası getirir. Bebeklerin nasıl hareket ettiklerini göstermek için gönüllü öğrencilerden birinin bu şapkayı takmasını ister. Müzik eşliğinde şapkayı sırayla takan her öğrenci bebekmiş gibi hareket eder. Çalışma tüm sınıfın katılımıyla sona erer.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen sınıftan gönüllü altı öğrenciyi seçerek ikisine “baba”, diğer ikisine “anne” ve son kalan öğrencilere de “bebek” ve “çocuk” rollerini dağıtır. Seçilen öğrencilerden anne, baba ve çocuktan oluşan aileyi temsil edecek şekilde iki grup oluşturmalarını ister. Gruplardan biri Ayşe’nin annesini, babasını ve Ayşe’nin bebeklik halini, diğer grup da annesinin, babasının ve Ayşe’nin ilkokula giderken olan hallerini canlandırır. Ayşe’nin nasıl yemek yediğini, hangi oyuncaklarla oynadığını gösteren sahnelerde ilk grup canlandırma yaparken ikinci grup hareketsiz bir şekilde bekler.. Öğretmenin parmağını şıklatmasıyla ilk grup donar, ikinci grup aynı sahneyi 6 yıl sonraki halleriyle çağa uygun olarak canlandırır. Çalışma bir süre diğer öğrencilerin gözlemlemesiyle de devam eder.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen “Oyunda neler yaşadınız ve hissettiniz?”. “Tekrar bebek olmak ister misiniz?” gibi sorular yönlendirir.</i>

Ders Planı 22

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Değişen duygularımız</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: İç ses, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Yüz ifadesi olan fotoğraflar</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. Gün içinde kendisinin ve arkadaşlarının duygularındaki değişimi gözlemler ve bu değişimin nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen elinde yüz ifadesi ile dolu olan kesilmiş fotoğrafların bulunduğu bir kap ile sınıfa girerek öğrencilerin dikkatini çeker.</i>   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Kesilmiş fotoğrafları ve yapıştırıcıyı masanın üzerine koyan öğretmen öğrencileri sırayla tahtaya çıkarır. Bu fotoğrafları en yüksek noktaya uzanabilecek şekilde yapıştırmalarını ister. Çalışma tüm sınıfın katılımıyla sona erer. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen sınıftan seçtiği iki öğrenciyi tahtaya çağırır. Seçilen öğrencilerin iç sesini canlandırmak için sınıftan iki öğrenciyi daha seçer. İki arkadaş gün içinde yaptıkları hakkında sohbet ederken diğer öğrencilerde sadece mimiklerini kullanarak sanki onlar konuşuyormuş gibi yaparlar. Değişen duygu durumlarında yüz ifadelerini arkadaşlarının anlattıklarına göre değiştirirler. Çalışma birkaç kez diğer öğrenciler ile tekrar edildikten sonra öğretmen daha önceden hazırlamış olduğu duygu durumlarını içeren maskeleri masanın üzerine koyar. Değerlendirme öncesi öğrenci en çok hangi duygu durumunu yaşadığını hissediyorsa o maskeyi seçerek takar. 3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen seçilen maskeleri takan öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak genel bir değerlendirme yapar.   • Oyunu oynarken neler hissettiniz? • Gün içerisinde en çok hangi duygu durumunda oluyorsunuz? • Eğer bir arkadaşınız istemediğiniz bir şeyi yaparsa neler hissedersiniz? • Anneniz en sevdiğiniz keki yaptığında neler hissediyorsunuz? • Sizi kızdıran bir arkadaşınız hemen sizden gelip özür dilerse duygu durumumuz değişir mi?

Ders Planı 23

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Geçmişten geleceğe</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Fotoğraf karesi, ritüeller ve seremoniler, bölünmüş ekran, rol oynama, canlandırma, dedikodu halkası</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Fes, müzik, 2 adet düğün fotoğrafı</i>
<i>Kazanımlar:</i>   <i>1. Atatürk'ün önderliğinde ülkemizde gerçekleştirilen köklü değişiklikleri materyaller kullanarak açıklar.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen başında fes ile sınıfa girerek öğrencilerin dikkatini çekmeye çalışır.</i>   <i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğrencileri ikiye bölünecek şekilde eşleştiren öğretmen sşşlerden birini kafasına fesi takmasını ve ellerini arkasına saklamasını, diğerinin eşinin arkasına geçerek arkadaşının bedeniyle kolları arasından kendi kollarını dışarı çıkarmasını ister. Sınıfta "Üsküdar giderken" şarkısı çalınır. Müzik eşliğinde arkadaşı şarkı söylüyormuş gibi yaparken, arkadaki arkadaşı da el ve kol hareketleri ile eşlik eder.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen tahtaya bir geçmişe bir de geleceğe ait iki adet düğün fotoğrafı yapıştırır. Öğrencilerden gönüllü olanların iki grup oluşturmalarını ister. Grupların bu fotoğrafların görüntülerini betimlemelerini ve ardından grupların kendi dönemlerine ait fotoğraftakine benzer olarak doğaçlama ile düğün yapmalarını söyler. Bir taraf doğaçlama yaparken diğer grup hareketsiz kalır. Öğretmenin parmağını şıklatmasıyla diğer grup hareket etmeye başlarken önceden hareket edenler donar. Çalışma öğrencilerin yaratıcılıklarına bağlı olarak devam eder. Etkinliğin sonlarına doğru öğretmen herhangi bir öğrenciyi Atatürk'ü canlandırması için seçer. Görüntüler donmuş halde beklerken Atatürk'ün görüntülere ait değişiklikleri niye yaptığını açıklamasını ister.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen sınıfta küçük bir dedikodu yapacaklarını ve bu dedikodunun geçmişteki durumlarla ilgili olacağını söyler. Öğretmen öğrencinin kulağına bir cümle fısıldar. Bu cümleyi öğrenciler sırayla üzerine eklemeler yaparak birbirine aktarır. En sondaki öğrenci söylenenleri anlatmaya başlar. Öğretmen ortaya çıkan durumun günümüz şartları ile karşılaştırarak sınıf içinde tartışma ortamı yaratır.</i>

Ders Planı 24

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Su damlasının başına gelenler</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Güven yürüyüşü oyunu, canlandırma, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler:</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. <i>Suyu hal değiştirmesini gözlemleyerek maddenin kaybolmadığını, sadece şekil değiştirdiğini kavrar.</i> 2. <i>Maddenin katı, sıvı ve gaz hallerini gözlemler ve gözlemlerinden hareketle maddeleri sınıflandırır.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen “Çocuklar sizce bugün yağmur yağabilir mi?” sorusu ile derse başlar.</i>   1. <i>Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Sınıfta öğrencileri ikili olarak eşleştiren öğretmen eşlerden birinin gözünü kapatmasını ve birbirlerinin kollarına girerek sanki yağmurdaymış gibi yürümelerini ister. Gözü açık olan eş diğer eş, ona hiçbir zarar vermeden, bir yere çarptırmadan sessizce grup içinde yürütür. Daha sonra eşler rol değiştirirler.</i> 2. <i>Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen sınıftaki tüm öğrencilerin gözünü kapatarak söylediklerini zihinlerinde canlandırmalarını ister. Yönerge şöyle olabilir: “Sen bir kar tanesisin. Çok şiddetli bir şekilde yere düşüyorsun. Şimdi toprağa düştün ve eridin. Etrafa doğru yayılıyorsun. Birazdan küçük bir akarsuya ulaşacaksın. Akarsuda sakince yüziyorsun. Su birden hızlandı ve ürkmeye başladın. Şimdi kocaman bir okyanustasın. Hava ısınmaya başladı ve sen kendini birden hafif hissediyorsun. Yavaş yavaş yukarı doğru yükselmeye başladın. İyice ısındın ve artık kendini her tarafta hissediyorsun. Galiba buhar oldun!” Öğretmen cümlelerini tamamladıktan sonra öğrencilerden gözlerini açmalarını ister.</i> 3. <i>Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen aşağıdaki soruları sorarak genel bir değerlendirme yapar.</i>   • <i>Bu canlandırma sırasında neler hissettiniz?</i> • <i>Gerçekten bir su damlası olsaydınız mutlu olur muydunuz? Su damlası iken başınıza neler geldiğini anlatabilir misiniz?</i>

Ders Planı 25

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Hava durumu</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Gözü kapalı sese yönlenme oyunu, rol oynama, yarım kalmış nesnelere</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Hava durumu ile ilgili görseller</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. <i>Takvimi kullanarak hava durumundaki değişiklikleri günlük ve haftalık olarak gözlemler, gözlem sonuçlarını grafiklerle gösterir ve yorumlar.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen pencereden dışarı bakarak havanın nasıl olduğuna dair dikkat çeker.</i>   1. <i>Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğretmen sınıftaki öğrencileri ikili olarak eşleştirir. Bu oyunda eşler kendi aralarında bir hava olayı ile ilgili (yağmur sesi, gök gürültüsü, şimşek, rüzgar vb.) ortak bir ses kararlaştırırlar. Eşlerden biri gözünü kapatır. Gözü kapalı olanlar bekler. Bu sırada sesi verecek olan eşler mekanın değişik noktalarına giderek, kararlaştırdıkları sesi çıkarırlar. Gözü kapalı olanlar kendi eşlerini sesinden bulmaya çalışır.</i> 2. <i>Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen sınıftan bir öğrenciyi spiker rolünü canlandırması için seçer. Tahtaya yapıştırdığı hava durumu ile ilgili görsellerin altına bazı şehirlerin isimlerini yazar. Öğrencinin bu hava durumu sunmasını ister. Çalışma gönüllü öğrenci sayısınca tekrarlanır.</i> 3. <i>Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen kendisiyle birlikte öğrencilerin daire şeklinde yere oturmalarını ister. Daha sonra herkesin bir cümle söyleyerek hava durumu ile ilgili bir hikaye oluşturacaklarını belirtir. Hava durumu ile ilgili ilk cümleyi öğretmenin kendisi söyledikten sonra diğer öğrencilerin sırayla belirttikleri cümleleriyle hikayeyi tamamlanır. Daha sonra öğretmenin rehberliğinde boş bir kağıda bu hikaye yazılır.</i>

Ders Planı 26

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Gökyüzündekiler</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Yürüyerek ısınma oyunu, rol oynama, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Müzik</i>
<i>Kazanımlar:</i>
<i>1. Gökyüzünü gözlemler ve gözlemediği gök cisimlerini listeler.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen elinde güneş, ay ve yıldızlara ait fotoğraflarla birlikte sınıfa girer.</i>
<i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğrencileri daire şeklinde sıraya dizen öğretmen, müzik eşliğinde kendilerini gökyüzündeymiş gibi hissederek kısa bir süre dolaşmalarını ister.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen sınıftaki öğrencilerin bir kısmının çember şeklinde sıralanarak evreni oluşturmalarını ister. Öğrencilerden üç kişiyi seçerek “güneş”, “ay”, “dünya” rollerini verir. Bir grup öğrencinin de “yıldız” rolünü üstlenerek sınıfın içinde dolaşmalarını ister. Evreni oluşturan öğrenciler müzik eşliğinde yavaşça sallanırlar. Güneş rolünü alan öğrenci ortada durur. Dünyayı canlandıran öğrenci hem kendi hem de güneşin çevresinde, ayı canlandıran öğrenci de dünyanın çevresinde döner. Yıldız olan öğrenciler de müzik eşliğinde alkış tutarlar. Diğer öğrenciler de oluşturulan şekli gözlemlerler. Müzik bittikten sonra gözlem yapan öğrencilerin ne anladıklarını anlatmaları için söz hakkı verilirken, tahtadaki öğrenciler hiç hareket etmeden son sahneyi oluştururlar.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak genel bir değerlendirme yapar.</i>   <i>• Oyunu oynarken kendinizi nasıl hissettiniz?</i> <i>• Gökyüzünde hangi cisimler olduğunu söyleyebilir misiniz?</i> <i>• Eğer siz bir güneş olsaydınız en çok hangi cisimlere yakın olmak isterdiniz? Neden?</i> <i>• Hangi rolü canlandıran öğrencilerin daha mutlu olduğunu düşünüyorsunuz?</i> <i>• Bir gün elinize sihirli bir değnek verilse gökyüzündeki cisimlere neler yapardınız?</i>

Ders Planı 27

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Değişen evler</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Canlandırma, telefon görüşmesi, tartışma,</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Birim küpler</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. Geçmişten günümüze binalarda ne gibi değişiklikler olduğunu araştırır ve açıklar.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen sınıfa “Çocuklar duyduğumuz mu, okulun yanına gökdelen yapılacakmış, doğru mu?” diyerek heyecanlı bir şekilde sınıfa girer.</i>   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Öğrencilerin kendi aralarında gruplar oluşturmasını isteyen öğretmen ellerindeki birim küplerle kendilerince gökdelen yapmalarını ister. Çalışma kısa bir süre devam eder. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Sınıftan iki öğrenciyi seçen öğretmen birinin tarihi bir bina diğerinin ise yeni bir binaymış gibi hissetmelerini söyler. Sınıfta kendilerini bu binalarmış gibi anlatmalarını ister. Tam anlatmaları biterken öğretmene bir telefon gelir ve tarihi binanın yıkılacağı söylenir. Tüm sınıfça bu durum tartışılır. 3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencilere “Geçmişte müteahhitlik yapan yaşlı biri olsaydınız şimdiki binalarda ne gibi değişiklikler yapılmış olduğunu söylediniz?” sorusunu sorarak sınıfta tartışma ortamı yaratır.

Ders Planı 28

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Doğa olayları</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Canlandırma, fotoğraf karesi, soru cevap</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Belgesel</i>
<i>Kazanımlar:</i>   1. Farklı ülkelerde, doğal afetlere karşı alınan önlemlerle ülkemizde alınan önlemleri karşılaştırır.
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen yüzünde üzgün bir ifadeyle sınıfa girer. Geçmişte yaşanan bir doğa olayından kısaca bahsederek öğrencilerin dikkatini çeker ve derse başlar.</i>   1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): “Beklemediğimiz doğa olayları ile karşılaştığımız zaman nasıl davranırız?” sorusunu soran öğretmen, öğrencilerden cevabını aldıktan sonra verdikleri cevapları sırayla canlandırmalarını ister. 2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen dünyada meydana gelen doğa olayları ile ilgili bir belgeseli öğrencilere izletir. Daha sonra gönüllü öğrencilerden başlayarak izlediklerini canlandırmalarını ister. Canlandırmanın sonunda tüm sınıfın ve öğretmenin katılımıyla bir doğal afetin anlık görüntüsü yapılır. 3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak dersi tamamlar.   • İzlediğiniz belgesele göre farklı ülkelerde doğal afetlere karşı hangi önlemler alınmaktadır? • Bizim ülkemizde de bu önlemlerin alındığını söyleyebilir misiniz?

Ders Planı 29

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Canlılar büyür ve gelişir</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Göz kırpma oyunu, rol oynama, geriye dönüş</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Bebek şapkası</i>
<i>Kazanımlar:</i>   <i>1. Canlıların hayatta kalabilmeleri için nelere ihtiyaçları olduğunu araştırır.</i>   <i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen sınıfa girdiğinde kendi evinde bulunan çok sevdiği bir çiçeğinin, ona hergün iyi baktığı halde solduğunu anlatarak derse başlar.</i>   <i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Sınıftaki her bir öğrencinin kendisi için nadide bir çiçek olduğunu belirten öğretmen, göz kırpma oyunu ile onlara sevgisini göz kırparak göstereceğini söyler. Sınıfta dolaşmaya başlayan öğretmen kime göz kırparsa o yavaşça ayağa kalkar ve öğretmenin arkasından dolaşmaya başlar. Göz kırılmadan kim ayağa kalkarsa oyun çıkar.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen sınıftan bir grup öğrenciyi seçerek “anne”, “baba” ve “çocuk ve bebek” rolünü oynamak üzere öğrencilere dağıtır. Doğaçlamanın başlamasıyla anne ve baba bebeğin büyümesi için ona su, yemek verir, dışarıda hava alması için gezdirir, oyunlar oynatır ve tuvalete götürür. Öğretmenin elini şıklatmasıyla bebek beş yaş büyür. Anne, baba ve geleceğe giderek canlandırmaya devam ederler. Öğretmen tekrar parmağını şıklatır ve çocuk beş yaş küçülür ve çocuk küçüldüğü belirtmek için başına bebek şapkası takar. Anne, baba ve çocuk tekrar geçmişe dönerek doğaçlama yaparlar. Öğretmenin parmağını şıklatmasıyla kontrolü sağladığı çalışma öğrencilerin geçmişi ve geleceği aynı anda gözlemlenmeleriyle birlikte çalışma öğrencilerin yaratıcılıklarına bağlı olarak devam eder.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen sınıftaki öğrencilerden su grubu, hava grubu, yiecek grubu olmak üzere üç grup oluşturmalarını ister. Öğretmen “Sizce bir canlı içinizden en çok hanginize ihtiyaç duyar” sorusuyla tartışma ortamı yaratır. Her grup kendini haklı çıkarmaya çalışır. Çalışma 5 dakika sürdükten sonra öğretmen öğrencilerin kağıda canlıların neye ihtiyaç duyduğunu birer cümle ile yazmalarını ister. Sonra kağıtları buruşturup birbirine atan öğrenciler kağıdı okuduktan sonra tekrar buruşturup başka arkadaşına atar. Etkinlik bir süre böyle devam eder.</i>

Ders Planı 30

<i>Tarih ve yer: Sınıf ya da drama odaları</i>
<i>Öğrenciler: İlkokul 2. Sınıf</i>
<i>Konu: Mevsimler nasıl oluşur?</i>
<i>Süre: 40 dk.</i>
<i>Yöntem ve teknikler: Fırça oyunu, donuk imge</i>
<i>Araçlar ve gereçler: Bilgi notları, poster</i>
<i>Kazanımlar:</i>   <i>1. Dünya'nın hem kendi çevresinde hem de Güneş'in çevresinde dönmesi sonucunda meydana gelen olguları araştırır, bunlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder.</i>
<i>Öğrenme öğretme süreci: Öğretmen elinde mevsimlerin bulunduğu poster ile sınıfa girer.</i>   <i>1. Giriş etkinlikleri (Hazırlık): Derse başlarken öğretmen öğrencilere kendilerini bir ressamın fırçasıymış gibi hissetmelerini söyleyerek posterde gördüklerin ellerini, ayaklarını, burunlarını ve başlarını kullanarak çizmelerini ve boyamalarını ister. Çalışma bir süre devam eder.</i> <i>2. Geliştirme etkinlikleri (Canlandırma): Öğretmen sınıftan bir öğrenciyi seçer ve daha önceden hazırladığı bilgi notunu eline verir. Diğer taraftan beş tane daha öğrenci seçer ve önceden seçtiği öğrencinin bilgi notunu okuyup bitirdikten sonra bu beş öğrencinin konu ile ilgili imge oluşturmalarını ister. Sınıfta geri kalan öğrenciler de hangi mevsimle ilgili imge oluşturulduysa o mevsime ait olan sesi hep birlikte çıkarırlar. Dört mevsim ders esnasında işlenene kadar çalışma devam eder.</i> <i>3. Sonuç etkinlikleri (Değerlendirme): Öğretmen öğrencileri dört gruba ayırır. "İlkbahar", "yaz", "sonbahar" ve "kış" olarak ayırdığı grupların kendi özelliklerinin ne olduğunu grup içinde işbirliği yaparak yazmalarını ister. Daha sonra grubu temsil etmesi için seçilen her öğrenci yazdığı metni arkadaşlarına okur ve etkinlik sona erer.</i>

BÖLÜM V

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ulaşılabilen alan yazında Hayat Bilgisi dersinin yaşamın içinden gelen bir ders olduğuna, yapılandırmacı yaklaşımın temeli yaparak yaşayarak öğrenmeyi destekleyen drama yönteminin bu derste uygulanmasına ilişkin öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin gözlemlendiği çalışmalara, dramanın birçok alanda etkisine ve Hayat Bilgisi dersinin çocukların yaşamı algılamalarında önemine dair bilgilere rastlanmıştır.

İncelenen kaynaklara göre yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlayan Hayat Bilgisi gibi yaşamın içinden olan bir derste ilkökul öğrencilerinin somut yollarla deneyim geçirmeleri önemli olduğu söylenebilir. Piaget'e göre bilişsel gelişim aşamalarından somut işlemler döneminde (7- 11 yaş) olan 2. sınıf öğrencileri, somut nesnelere ile ilgili problemler çözebilmekte ancak soyut işlemler yapamamaktadırlar (Akt. Kılıç ve Sağlam, 2009:33). Bu dönem çocuğunun bilişsel gelişimi olayları diğer insanların gözüyle görmesi ile başlayarak, sınıflandırma, cinsiyet, düş ve gerçek ayrımı gibi konularda temel değişiklikler göstermesiyle devam etmektedir (Ed.Yaşilyaprak, 2002). Bu bağlamda, öğrencilerin yaparak yaşayarak deneyim geçirmeleri kalıcı öğrenmeleri sağlayacağı düşüncesiyle ders esnasında drama yöntemi ve teknikleri kullanımının yararlı olacağı söylenebilir. Öğrencilerin karşılaşacağı nesnelere ve olaylar ile doğru değerlendirmelere ulaşmaları bilişsel açıdan olumlu yönde gelişme göstereceklerine ulaşılabilir. Drama ile sadece fiziksel değil sosyal gelişimlerine de katkısı olduğunu söylemek mümkündür. Bu dönem öğrencileri için akran ilişkilerinde arkadaşları tarafından değerlendirilmesi önem taşıdığından olumlu ilişkilerin kurulabileceği etkinlikler hazırlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca eğitim öğretim sürecinde uygulanan etkinliklerin öğrencilerin kas gelişimini hızlandırması ile dramadaki hareketlilik solunumu, dolaşımı ve sindirim sistemini etkileyerek salgı bezlerinin daha fazla salgı yapmasını sağlayarak öğrencilerin fiziksel gelişimini olumlu yönde etkileyebilir.

Dramanın öğrencilerin bilişsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerine olumlu katkısı düşünülerek bu bölümde, eğitimde çağa uygun bir yaklaşım olan yapılandırmacı kuramın temelinde, Hayat Bilgisi dersi ve dramanın tarihsel gelişimi ve eğitimde önemi üzerinde durularak, drama yöntemi ve teknikleri belirtilerek, ilkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda eğitim vermiş tecrübeli öğretmenlerin görüşleri alınarak, 2. Sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında bulunan “Okul Heyecanım”, “Benim, Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” temalarında yer alan konuların ders esnasında uygulanabilecek drama yöntemine dayalı bir uygulama önerisi ile hazırlanmış ders planları, genel bir yorum yapılarak tartışılmıştır.

Alan yazın incelenmesinden sonra uygulanan form ile alınan görüşlerde Hayat Bilgisi ders programı ve yöntemi, dramanın Hayat Bilgisi dersinde uygulanıp uygulanmadığı ve kullanılabilirliğine ilişkin sorulara dair cevaplar nitel veri analiz tekniği ile incelenmiştir. Öğretmen görüşlerinde sosyal becerileri ve iletişimi gerçekleştirebilmesi, arkadaşlarının karşısında oynadığı rolü ile çocuğun farkındalık düzeyinin artması, doğaçlama ile dersin zevkli hale gelmesi ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlaması bakımından drama yöntemi kullanımının tercih edildiği gözlenmiştir. Alan yazında yer alan Kara ve Çam (2007)’ın araştırması, drama yönteminin gelişim ve öğrenme dersinde öğrencilerin grupla bir işi yapma ve yürütme, ilişkiyi başlatma ve sürdürme ile kendini kontrol etme becerileri üzerinde etkili olduğunu ortaya koyması bakımından öğretmenlerin drama yöntemini kullanımına ilişkin görüşlerini destekler niteliktedir.

Sınıflarda dramatize edilecek olaylara ait araç ve gereçlerin az olması nedeni ile bazı öğretmenler drama yöntemini kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Halbuki drama sürecinde her türlü eşya kullanılabilir. Yöntemin bu gerekçeden dolayı kullanılmaması üzüntü verici bir durumdur. Alan yazında yaratıcı dramada her çeşit araç- gerecin kullanılabilirliğinden bahsedilmektedir. Fotoğraf, resim kağıdı, poster, kukla, boya, oyuncak, eskimiş giysi, resim ve ev eşyaları gibi... Bu araç ve gereçler amaçları dışında kullanılabilir. Örneğin masa örtüsü pelerin, tahta silgisi mikrofon ya da cep telefonu olabilir (Nas, 2006: 175). Drama yöntemine ilişkin bilgilerin öğretmenlere aktarılarak bu engelin önüne Milli Eğitim Bakanlığı tarafından

planlanacak hizmet içi eğitim ile geçilmesi mümkün olabilir. Ayrıca Adıgüzel'in "*Yaratıcı Dramanın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanımı*" makalesinde öğretmen görüşlerinde belirtilmeyen fakat dile getirilmesinde fayda görülen, okullarda kimi yöneticilerin dramayı tiyatro ile karıştırıp drama öğretmenlerinden tiyatro sergileri yapmalarını istediklerinde öğretmenlerin zorluk yaşadığından bahsedilmiştir. Bu durum da hizmet içi eğitim ile öğretmenlerin dramaya yönelik bilgi eksikliklerinin giderilmesiyle düzeltilebilir. Diğer taraftan konulara ayrılan ders saatlerinin yetersiz olması ve drama yönteminin sınıfta disiplin problemi yaratabileceği gibi durumları düşünen öğretmenlerin bu yöntemi Hayat Bilgisi dersinde kullanmamalarına ilişkin haklılık payı verilebilir.

Öğretmen görüşlerinde drama etkinliklerinin okullarda drama odalarının oluşturularak işlenmesi, öğrencilerin dramayı uygulayacakları rahat bir ortama sahip olabilmeleri adına önem taşıdığı yer almaktadır. Mekan olarak sınıfta sabit sıraların olması drama yöntemi ile işlenen derslerin verimli geçmesini engelleyebileceği ile okullarda drama odalarının bir ihtiyaç olduğu belirtilerek gerekli kaynakların eğitimle ilgili kurumlardan sağlanması ile her okulda bir drama odası oluşturulabilir.

Milli Eğitim Bakanlığı "*Drama Dersi Öğretimi Programı*"nı alanında uzman bir ekip tarafından hazırlanmasını sağlamadığından program içeriğinin doldurulmasında ve Hayat Bilgisi dersine entegre edilmesinde güçlük çekilmektedir (Öztürk, 2010). Öğretmen görüşlerinde de yer alan bu sıkıntının giderilmesi için öğretim programının alanında uzman kişiler tarafından hazırlanması sağlanabilir.

2.sınıf öğrencilerinin drama yöntemini oyun gibi algılaması, yöntemin zihinlerinde kalıcı öğrenmeleri arttırması, drama ile etkinlik sayısının az olması ve incelenen alan yazında Türkçe, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Psikoloji ve Matematik derslerine ilişkin drama yöntemi ile hazırlanmış ders planları mevcut iken Hayat Bilgisi dersine ait bulunamaması ve öğretmenlerin görüşlerinde Hayat Bilgisi dersinde drama yöntemi ile hazırlanmış ders planlarına ait bir eserin bulunmadığını belirtmesi böyle bir çalışmanın hazırlanmasına karar verilmesinde etkili olmuştur.

Bu çalışmada hazırlanan ders planları öğretmenlerin ders süresinin yetersiz olmasını dile getirmeleri dikkate alınarak planlanmıştır. Tay (2009)'ın aktardığına göre bu dönem öğrencilerinin dikkatlerini uzun süre aynı konuya vermeleri mümkün değildir. Bu nedenle planlar hem öğretmenlerin dersi işleyebilecekleri süre göz önüne alınarak, hem de öğrencilerin ilgilerini maksimum düzeyde çekilebilecek şekilde tasarlanmıştır .

Öğretmenler Hayat Bilgisi dersinde soru cevap yönteminin sık kullanıldığını dile getirerek daha farklı öğretim yöntemlerine başvurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Alan yazında yer alan “*Hayat Bilgisi Öğretim Rehberi*” (Tekişık, 1987) kitabında soru cevap yönteminin, öğrencilerin zihni aktifliğe sevketmesi açısından, temalarda bu yöntemin kullanılmasının öneminden bahsedilmesiyle birlikte çocukların doğasında var olan soru sorma isteğinin köreltilmemesinin ve merak duygularının bastırılmasından çok kazandırılmasının gelecek yaşamlarında onlara faydalı olabilecek bilgilere ulaşmasında yardımcı olacağı belirtilmesinden dolayı öğretmen görüşlerinde yer alan bu öneri dikkate alınmamış ve ders planlarında soru cevap yöntemi kullanılmıştır.

Öğretmenler çocukların somut işlemler döneminde olmaları nedeniyle Hayat Bilgisi ders programında yer alan bazı soyut kavramların çıkarılarak, programın somutlaştırılması için işitsel ve görsel öğelerle zenginleştirilmesini istemelerine ilişkin görüşleri ile ilkokulda öğrencilere somut düşünce varlığı ile çeşitli duyu organlarını harekete geçirecek yöntem ve teknikleri kullandıklarını vurgulamışlardır. Bu görüşler dramının, öğrencinin tüm duyularını harekete geçiren bir yöntem ve Hayat Bilgisi dersinde kullanılması açısından uygun olduğunu destekler niteliktedir. Drama yöntemi ile öğretmen rehberliğinde öğrencilere farklı yaşantı ve deneyimlerin kazandırılması mümkündür. Hazırlanan ders planlarında öğrencilerin gözlemlerden, incelemelerden ve olgulardan yola çıkarak genellemelere, ilkelere ulaşması amaçlanarak ezberleme yerine anlayarak öğrenmelerinin sağlanması istenmiştir. Ders planları tanımdan başlanmamış, öğrencilerin tanımlara kendilerinin varması hedeflenmiştir.

Araştırma ile elde edilen bulguların; drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilirliğini etkilemesi, bu ders konularına ait planlarının hazırlanması konusunda yapılacak bilimsel çalışmalara kaynaklık etmesi, öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersini işlerken onlara yeni bakış açısı kazandırmasıyla drama yöntemi kullanımlarını arttırması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (1993). Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Adıgüzel, Ö. (2002). **Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar**. Ankara: Naturel Yay.
- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. **Yaratıcı Drama Dergisi**. Sayı 1, 17-31.
- Adıgüzel, H.Ö., Üstündağ, T. Ve Öztürk, A.(2007).**İlköğretimde Drama**. (ed: Ali Öztürk). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Adıgüzel H.Ö.(2010). Kültürler Arası Etkileşimde Yaratıcı Drama.10.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri. Ankara:Naturel Yay.
- Akinoğlu, T. (2004). Cumhuriyet Döneminde Program Geliştirme Çalışmaları. **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**.54-55.
- Akyüz, Y. (2006). **Türk Eğitim Tarihi: M.Ö. 1000- M.S. 2006**. Ankara: PegemA Yay.
- Akinoğlu, O. (2002). **Hayat Bilgisi Öğretimi**.(ed. C. Öztürk, ve D.Dilek).Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: PegemA Yay., 1-13.
- Ata, B. (2003). Rousseau, Emile ve Tarih Öğretimi. **Milli Eğitim Dergisi**. 159.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş., Çimen, S. 2000. **Drama**. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık, 1. Baskı.
- Avcı, B. (2012). İlköğretim 4. Sınıf Matematik Öğretiminde Hazırlıklı-Planlı Dramaya Uygun Etkinliklerin Geliştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydın, H. (2007). **Felsefi Temelleri Işığında Yapılandırmacılık**. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Aykaç, N. (2005). **Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri**. İstanbul: Naturel Yayınları.

Başgöz, İ. (1995). **Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk**. Ankara: Kültür Yayınları.

Baymur, A. F. (1937). **Hayat Bilgisi Öğretimi**. İstanbul: Devlet Basımevi.

Baysal, N. (2006). **Hayat Bilgisi: Toplumsal ve Doğal Yaşama Bütüncül Bir Bakış**. (Ed. C. Öztürk). Ankara: PegemA Yay.

Belet, D. (1999). İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesi. **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 9 (1-2). 77-92.

Bilek, E. (2009). İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Binbaşoğlu, C. (1973). **Özel Öğretim Metodları**. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.

Binbaşoğlu, C. (2003). **Hayat Bilgisi Öğretimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bozdoğan, Z. (2003). **Okulda Rehberlik Ekinlikleri ve Yaratıcı Drama**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Çağlaroğlu, T. (1999). **İlköğretim Seçmeli Drama**. Ankara: Yeni Çizgi Yayınları.

Çelikkaya, T. (2014). **Sosyal Bilgiler Dersinde Drama yönteminin Önemi ve Uygulama Örnekleri**. Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/2. Ankara: 447-469.

Demir, G. (2013). Bir Eğitim Yönetimi Olarak Yaratıcı Drama ve John Somers Yaklaşımı. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demirel, Ö. (2009). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: PegemA Akademi Yay.

Demirtaş, A. Ve James L. Barth. (1997). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi. Öğrenci Kılavuzu**. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Ankara

Doolittle, E. P. (1999). Constructivism and Online Education.

Dündar, Ş. (2002). İlköğretim Okullarında Hayat Bilgisi Dersi Programlarının Tarihsel Gelişimi. **Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi**. 11-18.

Eğitim Reformu Girişimi (2005). Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu. [http:// www.erg-sabanciuniv.edu/9.05.2006](http://www.erg-sabanciuniv.edu/9.05.2006)

Erdem, E.(2001). Program Geliştirmede Yapılandırmacılık Yaklaşımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fidan, N. (1985). **Eğitim Psikolojisi Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Alkım Yayınevi.

Fidan, N.(1986). **Öğrenme –Öğretme**. Ankara: Kadioğlu Mat.

Güler, G.(2000). Fotoğraf Karesi. **Oluşum Dergisi**. Ankara: .
www.olusumdrama.com

Güleryüz, H. (2008). **Hayat Bilgisi Öğretimi ve Programı**. Ankara: PegemA Yay.

İşman, A. (1999). Eğitim Teknolojisinin Kuramsal Boyutu: Yapısalcı Yaklaşımın Eğitim Öğretim. Ortamlarına Etkisi. Öğretmen Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu. Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi.

Karadağ, E. (2005). Eğitim Yönetimi ve Öğretim Yöntemleri İlişkisi Kapsamında Drama Yöntemini Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaf, Ö. (1999). Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karagülle, M. (1988). İlkokullarda Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karakaya, N. (2007). İlköğretimde Drama ve Örnek Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi. 103-109.

Karasar, N. (2011). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Kesercioğlu, T. ve Çavaş, B. (2006). **Bildiriler Kitabı**. Tübitak Yay.

Kılç, D. ve Sağlam, N. (2009). Öğrencilerin Mantıksal Düşünme Yeteneklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. **Ege Eğitim Dergisi**. (10).2:23-38.

Küçükahmet, L. (2000). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Koç, İ. (2013). Öğretmenlerin Sosyal Bilimler Dersinde Drama Yönteminin Uygulama ve Drama Tekniklerine İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesi. Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MEB.(2005). **İlköğretim 1., 2. ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuzu.** Ankara: Meb Yay.

MEB. (2009). **İlköğretim1,2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu.** Ankara: Meb Yay.

MEB, (2014). **Hayat Bilgisi Dersi Programı.** Ankara: Meb Yay.

MEB, (1998). **Tebliğler Dergisi.**

Nas, R. (2006). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi.** Bursa:Ezgi Kitabevi.

Okvuran, A.(2002). Drama Öğretimi ve Dramaya Dayalı Öğrenme. Öğrenme ve Öğretme 1. Sempozyumu Bildirisi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi.

Onur, G. (2008). İlköğretim 2. Ve 3. Sınıf Öğrencilerine Sınıf ve Okul Kuralları'nın Hayat Bilgisi Dersi Programı Çerçevesinde Drama Tekniğiyle Öğretimin Kalıcılığa Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdemir, M. (1998). **Hayat Bilgisi Öğrenme ve Öğretme Etkinlikleri.** PegemA Yayıncılık, Ankara.

Özden, Y. (2002). **Kendini Keşfet, Tanı, Geliştir, Gerçekleştir.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Özden, Y. (2003). **Öğrenme ve Öğretme.5. Baskı.** Ankara: PegemA Yayıncılık.

Özden, Y. (2005). 2004 Yeni Hayat Bilgisi Programının, Öğretmen Görüşleri Esas Alınarak Değerlendirilmesi (Samsun İli Örneği). Eğitimde Yansımalar VIII: Yeni İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesi Sempozyumu. Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Özertem, T.(1992). **Türkiye’de Çocuk Tiyatrosu**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi: 22-23.

Öztürk, A. (2007). **Dramada Teknikler**. (Ed. A. Öztürk). İlköğretimde drama. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları: 125- 141.

Öztürk, A. (2010). **Yaşamda Drama Dramada Yaşam**. Ankara.Natürel Yayıncılık.

San, İ. (2003). **Drama ve Öğretim Bilgisi**. Ankara: Natürel Yayınları.

Schunk, D. H. (2009). **Öğrenme Teorileri**. Çev. Şahin, M. Ankara:Nobel Yayın.

Selek, K. (2013). Yapılandırmacı Yaklaşımın 7E Öğrenme Modeline Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 8. Sınıf İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar Ünitesinin Örnek Ders İşlenişleri. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Senemoğlu, N. (2005). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya**. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sönmez, V. (1996). **Eğitim Felsefesi**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Sönmez, V. (2005). **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: PegemA Yayınları.

Şahin, Ç. Ve Sever, R. (2005). Hayat Bilgisi Dersi Genel Amaçlarının Avrupa Birliği Eğitim Politikalarına Uyum Düzeyi. **Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi.**

Şimşek, S. (2005). Örnek Olaya Dayalı Öğretimin İlköğretim Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya Ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi. Yayınlanmış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi.

Tekışık, H. H. Ve Tekışık, B. T. (1987). **Hayat Bilgisi Öğretimi.**Ankara. Ege Yayınları.

Topses, Gürsen. ve Küçükahmet, L. (ED.).(2001). **Hayat Bilgisi Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Hazırlama Gerekçesi Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu.** Ankara: Nobel Yayıncılık.

T.T.K.B./Eğitim Öğretim ve Program Dairesi Başkanlığı (2005). **İlköğretim 1-5. Sınıf Programları Tanıtım El Kitabı .** Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

Türkyılmaz, Ş. (1972). **Özel Öğretim Metotları.** Ankara: Ankara Yarıaçık Cezaevi Matbaası.

Üstündağ, T. (1994). **Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri.** Yaşadıkça Eğitim.

Yeşilyaprak, B.(Ed.)(2002). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi.Ankara: PegemA Yayıncılık.

Yıldırım, İ.N. (2008). İlköğretim Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yöntemine İlişkin Yeterlilik ve Uygulama Düzeylerinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım,A. ve Şimşek, A.(2011).**Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**.Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yurdakul, B.(2005). **Eğitimde Yeni Yönelimler: Yapılandırmacılık**. Ankara: PegemA Yayınları.

Ek 1: Drama Ders Planı

DRAMA PLANI	
Tarih ve Yer:	
Öğrenciler:	
İçerik:	
Süre:	
Yöntem ve Teknikler:	
Araç ve Gereçler:	
Kazanımlar:	
Öğrenme-Öğretme Süreci:	1. Giriş Etkinlikleri (Hazırlık)2. Geliştirme Etkinlikleri (Canlandırma)3. Sonuç Etkinlikleri (Değerlendirme)

(Adıgüzel, H.Ö., Üstündağ, T. Ve Öztürk, A.(2007).İlköğretimde Drama. (ed: Ali Öztürk.

Eskişehir: Anadolu Üniversitesi: 62)

Ek 2: Yarı yapılandırılmış Bilgi Formu

Değerli Meslektaşım,

İlkokul Hayat Bilgisi dersinin öğretiminde drama yöntem ve tekniklerinin önemi ve kullanımı ile ilgili bir tez çalışması yapmaktayız. Aşağıda sunulan formda yer alan sorulara ilişkin görüşleriniz de alınarak gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Hayat Bilgisi programında belirlenen kazanımlara ilişkin ders planları hazırlanacaktır. İçten bir şekilde görüşlerinizi belirtmenizi beklediğimiz bu bilgilerden sadece araştırmamızda veri olarak yararlanılacaktır. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

Derya AV HARTUÇ

1..Yaşınız:

2.Cinsiyetiniz : 1. Kadın 2. Erkek

3.Mesleki kıdeminiz :

a. 0- 5 yıl b. 6- 10 yıl c. 11 -15 yıl d.16- 20 yıl e. 21 +

4.Uygulanmakta olan Hayat Bilgisi ders programı ve öğretim yöntemleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

5.Drama yönteminin Hayat Bilgisi dersinde uygulanıp uygulanmadığı hakkında görüşleriniz nelerdir?

6.Drama yöntem ve tekniklerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilirliği hakkında görüşleriniz nelerdir?

7.Konu ile ilgili diğer düşünce ve görüşleriniz varsa lütfen yazınız.

Ek 3: Etik Kurul Kararı

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
ETİK KURULU KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 01/12/2014
TOPLANTI SAYISI : 14

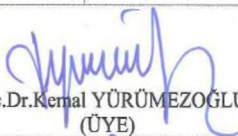
KARAR-7-:

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programında Yrd.Doç.Dr.Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ danışmanlığında 2011950081 numaralı öğrencisi Derya AV'ın tezi kapsamında gerçekleştireceği uygulamalara yönelik 26/11/2014 tarihli dilekçesi ve ekleri görüldü.

Yapılan görüşmeler sonucunda,

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programında Yrd.Doç.Dr.Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ danışmanlığında 2011950081 numaralı öğrencisi Derya AV'ın *İlkokul 2. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Drama Yöntemi ile Öğretimine İlişkin Bir Uygulama Önerisi* konulu tez çalışması kapsamında yapmak istediği uygulamaların etik açıdan uygunluğuna, oy birliği ile karar verildi.

Doç.Dr.Ercan AKPINAR
(BAŞKAN)

Doç.Dr.Kemal YÜRÜMEZOĞLU
(ÜYE)

Doç.Dr.Irfan YURDABAKAN
(ÜYE)

Yrd.Doç.Dr.Ahmet Murat ELLEZ
(ÜYE)

Yrd.Doç.Turan ENGİNOĞLU
(ÜYE)